

ADAPTAREA AGENDEI 2030 DE DEZVOLTAREA DURABILĂ LA CONTEXTUL REPUBLICII MOLDOVA

Partener de implementare:

ADAPTAREA AGENDEI 2030 DE DEZVOLTAREA DURABILĂ LA CONTEXTUL REPUBLICII MOLDOVA

Rezultatele procesului de consultare cu privire la adaptarea
Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030
la contextul Republicii Moldova

Martie, 2017

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Naționalizarea Agendei de Dezvoltare Durabilă în contextul Republicii Moldova”, implementat de PNUD, cu suportul echipei de țară a Națiunilor Unite, inclusiv UNFPA, UNICEF, ILO și UN Women.

CUPRINS

Sumar executiv	5
Introducere	8
Capitolul 1. Agenda de Dezvoltare Durabilă vs Agenda de Politici Naționale.	
Bază comună și diferențe	11
Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context	12
Obiectivul 2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile	15
Obiectivul 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.....	18
Obiectivul 4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.....	21
Obiectivul 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor	24
Obiectivul 6: Asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți.....	27
Obiectivul 7. Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.....	30
Obiectivul 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți	32
Obiectiv 9. Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației	35
Obiectiv 10. Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta	37
Obiectiv 11. Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile	40
Obiectivul 12. Asigurarea unor modele de consum și producție durabile	42
Obiectiv 13. Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor	44
Obiectiv 14. Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.....	46
Obiectiv 15. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.....	48
Obiectiv 16. Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile	50
Obiectiv 17. Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.....	53
Capitolul 2. Recomandări pentru integrarea Agendei de Dezvoltare Durabilă în agenda națională de politici	55
Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context	56
Obiectivul 2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.....	59
Obiectivul 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.....	62
Obiectivul 4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.....	66
Obiectivul 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor ...	70

Obiectiv 6: Asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți.....	73
Obiectiv 7: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.....	75
Obiectiv 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți	76
Obiectivul 9: Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.....	79
Obiectiv 10: Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta	82
Obiectivul 11: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile	84
Obiectivul 12: Asigurarea unor modele de consum și producție durabile	88
Obiectivul 13: Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor	91
Obiectivul 14: Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.....	92
Obiectivul 15: Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.....	93
Obiectivul 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile	95
Obiectivul 17: Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.....	99
Capitolul 3. Concluzii și direcții de urmat	103
Anexa 1. Nota metodologică privind stabilirea importanței țărilor ODD	105
Anexa 2. Lista domeniilor tematice de politică, utilizată pentru clasificarea țărilor ODD	106
Anexa 3. Corelarea dintre Agenda 2030 și Acordul de Asociere cu UE.....	107

Lista tabelelor:

Tabelul 1. Recomandări privind adaptarea ODD 1.....	56
Tabelul 2. Recomandări privind adaptarea ODD 2.....	60
Tabelul 3. Recomandări privind adaptarea ODD 3.....	62
Tabelul 4. Recomandări privind adaptarea ODD 4.....	67
Tabelul 5. Recomandări privind adaptarea ODD 5.....	70
Tabelul 6. Recomandări privind adaptarea ODD 6.....	73
Tabelul 7. Recomandări privind adaptarea ODD 7.....	75
Tabelul 8. Recomandări privind adaptarea ODD 8.....	76
Tabelul 9. Recomandări privind adaptarea ODD 9.....	80
Tabelul 10. Recomandări privind adaptarea ODD 10.....	82
Tabelul 11. Recomandări privind adaptarea ODD 11.....	85
Tabelul 12. Recomandări privind adaptarea ODD 12.....	88
Tabelul 13. Recomandări privind adaptarea ODD 13.....	91
Tabelul 14. Recomandări privind adaptarea ODD 14.....	92
Tabelul 15. Recomandări privind adaptarea ODD 15.....	94
Tabelul 16. Recomandări privind adaptarea ODD 16.....	96
Tabelul 17. Recomandări privind adaptarea ODD 17.....	100

SUMAR EXECUTIV

În linii generale, agenda națională de politici este aliniată doar parțial la Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), iar o treime din țintele ODD nu sunt reflectate în niciun fel în documentele naționale de politici. În total au fost analizate 169 de ținte, însă accent special s-a pus pe 126 de ținte numerice ale Obiectivelor de dezvoltare durabilă¹. Astfel, în rezultatul cartării agendei naționale de politici și a comparării acestora cu ODD-urile (Capitolul 1), constatăm că doar 11% din țintele ODD sunt aliniate cu documentele naționale de politici și, prin urmare, nu necesită ajustări pentru a fi preluate. În același timp, majoritatea țăintelor ODD (57%), sunt aliniate doar parțial la documentele de politici ale Republicii Moldova – se regăsesc doar unele componente ale acestor ținte și, prin urmare, strategiile naționale relevante necesită să fie ajustate pentru a reflecta mai bine spiritul și detaliile țăintelor ODD. Circa o treime din țintele ODD nu sunt reflectate în niciun mod în documentele naționale de politici.

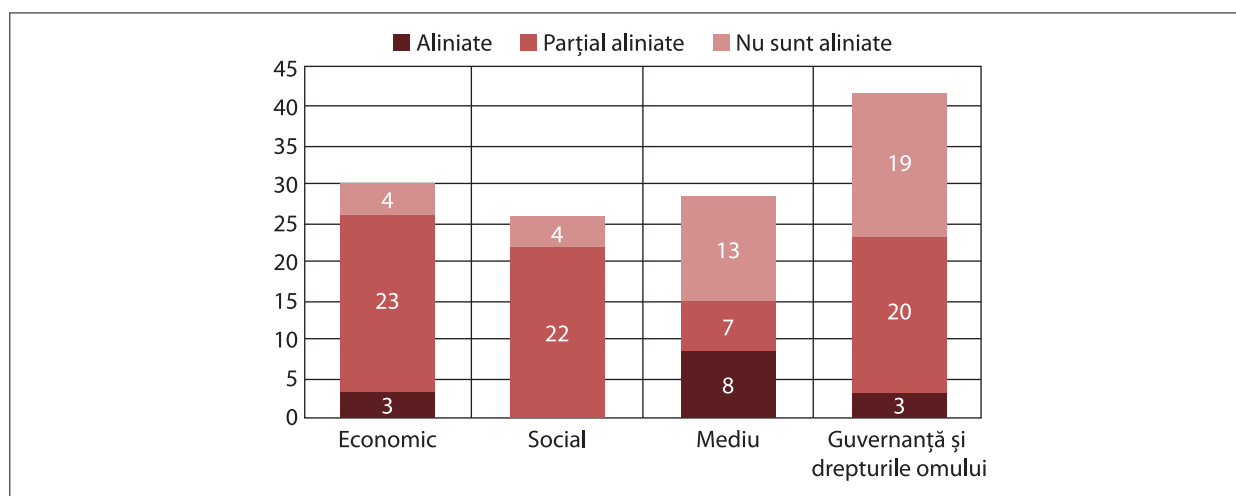

Figura 1. Statistica privind nivelul de aliniere a țăintelor numerice ODD la documentele de planificare strategică din Republica Moldova (Sursa: Calculele autorilor)

Cele mai multe ținte aliniate fac parte din sectorul „mediu”, iar cele mai multe ținte nealiniate – din sectorul „guvernanță și drepturile omului”. Autorii au divizat Obiectivele de dezvoltare durabilă în 4 sectoare: *economic* (ODD 8, 9, 11 și 12), *social* (ODD 1, 2, 3 și 4), *mediu* (ODD 6, 7, 13, 14 și 15) și *guvernanță și drepturile omului* (ODD 5, 10, 16 și 17). În rezultatul analizei documentelor naționale de politici și comparării acestora cu ODD-urile, cel mai înalt nivel de aliniere se atestă în cazul obiectivelor din domeniul „mediu”. Din totalul de 28 de ținte ODD numerice, 8 ținte sunt aliniate la strategiile naționale relevante, iar 7 ținte sunt parțial aliniate. Numărul țăintelor nealiniate este destul de mare (13), însă 7 din acestea țin de ODD 14 („Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă”) care în mod evident nu s-au regăsit în documentele naționale de politici. Cele mai multe ținte nealiniate fac parte din categoria „Guvernanță și drepturile omului”. La fel ca și ODD 14, o bună parte din aceste ținte în documentele de politici deoarece vizează statele dezvoltate, care sunt furnizoare nete de asistență externă și care joacă un rol activ pe arena internațională (ex: ținta 17.12 privind dezvoltarea unui sistem multilateral de comerț sub egida Organizației Mondiale de Comerț sau ținta 17.9 privind sporirea suportului instituțional pentru sporirea capacităților în țările în curs de dezvoltare). În schimb, majoritatea țăintelor din ODD-urile economice și sociale s-au dovedit a fi aliniate doar parțial cu documentele naționale de planificare

¹ Pe lângă țintele numerice, ODD-urile includ și 43 ținte cu litere. Acestea vizează în mare parte asistența externă sau/și țările care joacă un rol activ la nivel global în domeniul asistenței externe. Prin urmare, aceste ținte nu au avut cum să se regăsească în agenda națională de politici a Republicii Moldova. Totuși, având în vedere că unele din țintele ODD cu litere sunt importante pentru dezvoltarea sustenabilă a Republicii Moldova, acestea au fost adaptate în mod selectiv în capitolul 2.

a politicilor. Anume în aceste domenii urmează a fi depuse cele mai multe eforturi în vederea naționalizării ODD (figura 1).

Principalele cauze ale diferențelor dintre agenda națională de politici și țintele ODD sunt specificul național care face multe ținte irelevante, lipsa de viziune asupra unor domenii importante reflectate în ODD-uri, optica diferită a documentelor de politici, precum și nivelul diferit de dezagregare a beneficiarilor politicilor. În primul rând, o bună parte din ținte nu sunt relevante pentru Republica Moldova și, prin urmare, nici aliniate la documentele naționale de politici. Spre exemplu, țintele din ODD 14 care țin de protejarea mărilor și oceanelor, țintele din ODD 17 care sunt specifice țărilor dezvoltate și/sau organizațiilor internaționale, ținte din ODD 3 care vizează boli tropicale sau ținte din ODD 5 care vizează obiceiuri/tradiții ce nu se practică în Republica Moldova (ex: căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, mutilarea genitală a femeilor etc.), dar și multe alte ținte specifice altor regiuni/țări nu se regăsesc din motive obiective în documentele de politici naționale. În mod evident, aceste decalaje nu servesc drept motiv pentru naționalizare. În schimb, lipsa de viziune asupra multor domenii importante reflectate de ODD-uri servește motiv temeinic pentru adaptarea documentelor naționale de politici. Astfel, deseori, în multitudinea strategiilor prezente în Republica Moldova nu se regăsesc viziuni integrate asupra unor subiecte de importanță strategică. Spre exemplu, analiza a demonstrat că problema sărăciei este abordată superficial și fragmentar în agenda de politici naționale, fapt ce constituie o lacună importantă în raport cu ODD 1. O abordare fragmentară observăm și în domeniului politicilor de sănătate, unde avem diverse documente de politici de combatere a diferitor boli, în timp ce unele ținte din ODD 3 abordează concomitent un set de boli (ex: țintele 3.3 și 3.4). Deseori, discrepanțele dintre ODD și agenda națională de politici sunt cauzate de optica diferită a politicilor publice. Spre exemplu, ținta 8.10 se bazează pe stimularea accesului tuturor la serviciile financiare, în timp ce documentul de politici relevant pune accentul pe asigurarea integrității și stabilității sistemului financiar, care este un factor declanșator pentru ținta 8.10. Altă cauză frecventă a discrepanțelor ține de nivelul insuficient de dezagregare a documentelor de planificare strategică în raport cu ODD. În particular, aceasta se referă la grupurile de populație deseori considerate drept vulnerabile: bătrâni, copii, mame cu copii, persoane cu dizabilități etc. Astfel, pentru o bună parte din strategii este necesar de sporit nivelul de detaliere privind beneficiarii politicilor, fapt ce urmează să fie reflectat în modul corespunzător prin indicatorii de monitorizare și evaluare.

Existența acestor decalaje dintre agenda națională de politici și Agenda 2030 nu reprezintă în mod neapărat o deficiență, iar scopul exercițiului de naționalizare nu este de a modifica mecanic politicile naționale numai cu scopul de a le uniformiza cu ODD-urile. Astfel, obiectivul exercițiului de naționalizare a țărilor ODD a fost de a aborda mai degrabă acele decalaje ce ar favoriza dezvoltarea durabilă a țării. În acest sens, în urma consultărilor cu actorii relevanți (circa 200 persoane au participat la cele 4 ateliere de consultări, circa 60 de avize au fost recepționate), au fost naționalizate 99 de ținte (integrate într-o formă sau alta în documentele de politici la nivel național). Suplimentar, au fost naționalizate alte 7 ținte cu litere, care au cele mai mari tangențe pentru cadrul de politici al Republicii Moldova.

Succesul punerii în practică a ODD-urilor depinde de fiabilitatea cadrului de planificare strategică, care este în prezent destul de problematic în Moldova. În Republica Moldova există prea multe documente de politici, care adesea se suprapun sau se contrazic, nu sunt integrate în procesele de planificare bugetară, nu sunt monitorizare corespunzător și nici evaluate corect, iar responsabilitățile între partenerii de implementare nu sunt clar repartizate.

Republica Moldova necesită un cadru de planificare strategică reformat. În primul rând, este esențială o viziune națională pe termen lung cu privire la documentul ce va include

țintele prioritare ale Agendei 2030 globale naționalizate (adică, Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă „Moldova 2030”). În al doilea rând, documentele de planificare sectorială ale ministerelor de resort ar trebui să fie simplificate și formulate în conformitate cu principiile și cerințele stricte, concentrându-se pe asigurarea realizării țăintelor agendei naționale de dezvoltare durabilă. Acestea ar trebui să fie bazate pe dovezi și ar trebui să cuprindă obiective clare, costuri estimate, indicatori de progres și de impact măsurabili și concreți, și cerințe de raportare. În al treilea rând, cadrul de cheltuieli pe termen mediu ar trebui să fie pe deplin legat de strategia națională de dezvoltare durabilă și documentele de planificare sectorială pentru a asigura că atingerea țăintelor comportă durabilitate financiară. Nu în ultimul rând, este necesar un angajament ferm din partea Guvernului și Parlamentului, eventual sub forma unei declarații sau memorandum, în vederea susținerii implementării Agendei 2030 și a prioritizării resurselor în această direcție.

INTRODUCERE

În septembrie 2015, Republica Moldova, împreună cu alte 192 de state membre ale ONU, s-a angajat să pună în aplicare Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 prin adoptarea Declarației Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă, care a avut loc la New York. Această Agendă și-a propus să continue într-o formă mai accelerată realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, având scopul principal de a eradica sărăcia până în anul 2030 și de a asigura o dezvoltare durabilă în întreaga lume. Agenda oferă o nouă abordare de dezvoltare axându-se pe promovarea drepturilor omului sub toate aspectele. Prin urmare, interesele oamenilor sunt plasate în centrul procesului de dezvoltare, care ar putea fi realizate într-un mod durabil doar prin responsabilizarea oamenilor de a participa, de a contribui și de a beneficia de pe urma dezvoltării economice, culturale, sociale și politice în baza unei poziții comune în care toate drepturile și libertățile omului sunt respectate.

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 este foarte complexă, cuprinzând 17 obiective generale și 169 de obiective specifice care includ toate aspectele-cheie ale dezvoltării: (i) economice, (ii) sociale și (iii) de mediu. În acest mod, Agenda 2030 a fost concepută astfel încât să cuprindă prioritățile și particularitățile fiecărei țări. Prin urmare, după ce a fost adoptată la nivel mondial, Agenda necesită a fi adaptată la contextul specific al fiecărei țări (naționalizată) pentru a o face semnificativă, fezabilă și eficientă.

În Republica Moldova adaptarea Agendei 2030 a început în rezultatul colaborării între Guvern, ONU Moldova, în calitate de partener de dezvoltare-cheie al Republicii Moldova, și Expert-Grup, care a oferit susținere analitică întregului proces. Sarcina a constat în identificarea obiectivelor relevante și prioritare pentru Republica Moldova, precum și adaptarea obiectivelor pentru a satisface specificul național (fără a afecta natura și spiritul Țintelor ODD). Este important faptul că procesul a fost foarte transparent: toți factorii de decizie interesați, partenerii de dezvoltare, reprezentanții sectorul privat și organizațiilor societății civile, precum și liderii civici au fost invitați la consultări.

Procesul de adaptare a constat din cinci etape majore:

1. Analiza tehnică a legăturilor dintre Țintele ODD și politicile naționale. Obiectivul principal al acestei etape a fost de a înțelege nivelul de aliniere între Agenda 2030 și prioritățile de politică internă. Rezultatele acestei analize sunt prezentate în capitolul 1 al acestui raport.
 - a. Identificarea priorităților politicii naționale în raport cu ODD și evaluarea nivelului de corelare între acestea. Experții au comparat Țintele ODD cu prevederile documentelor relevante

de politici (Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, strategii sectoriale, programe, planuri de acțiune și planuri de dezvoltare). Lista tuturor documentelor de politici în vigoare a fost furnizată de către Cancelaria de Stat. Acest set de documente a fost actualizat cu documentele de politici care se află în proces de elaborare în urma consultărilor cu părțile interesate relevante². Pentru fiecare obiectiv ODD, experții au analizat dacă este pe deplin aliniat (documentul de politică națională îndeplinește următoarele trei criterii: 1. cuprinde un domeniu similar, 2. urmărește un rezultat similar, și 3. are un nivel similar de dezagregare), parțial aliniat (cel puțin unul dintre criterii care îl face pe deplin aliniat să nu fie îndeplinit) și nealiniat (nu este corelat în niciun fel sau este în contradicție cu ținta ODD);

- b. Identificarea diferențelor dintre ODD și prioritățile naționale, precum și a problemelor legate de cadrul instituțional pentru punerea în aplicare a agendei ODD.
- c. Analiza corelării dintre țintele ODD și Acordul de Asociere cu UE, având în vedere importanța acestuia pentru procesul de politici și reforme din țară.

Notă: la această etapă s-a analizat nivelul de aliniere a țăintelor ODD la documentele naționale de politici, iar relevanța a fost stabilită la următoarea etapă în rezultatul consultărilor.

2. Consultarea factorilor de decizie, partenerilor de dezvoltare, sectorului privat și organizațiilor societății civile cu privire la obiectivele relevante și prioritare ale ODD. Obiectivul principal a fost de a înțelege punctele de vedere ale cât mai multor părți interesate cu privire la care obiective ODD trebuie să fie adoptate de Moldova și sub ce formă (mai multe obiective necesită ajustări). Rezultatele acestei analize sunt prezentate în capitolul 2 al acestui raport.
 - a. Realizarea a patru ateliere de consultare cu implicarea în jur de 200 de părți interesate (ministere relevante, agenții donatoare și ONG-uri).
 - b. Distribuirea de chestionare prin intermediul portalurilor guvernamentale on-line pentru a facilita participarea tuturor părților interesate în stabilirea priorităților ODD pentru Moldova.
3. Analiza tuturor interdependențelor dintre toate obiectivele ODD pentru a identifica obiective centrale, aplicarea cărora creează cel mai mare număr de efecte pozitive asupra celorlalte obiective și, astfel, accelerează punerea în aplicare a întregii Agende 2030. În acest fel, a fost identificat un set de „Obiective centrale ODD” (vezi descrierea metodologiei în Anexa 1), care trebuie să fie luat în considerație de către Guvern la prioritizarea alocării de resurse (realizarea acestor obiective facilitează realizarea celorlalte obiective). Având în vedere efectele lor de multiplicare, se recomandă ca „ODD-urile centrale” să fie încorporate în Strategia Națională de Dezvoltare. Restul țăintelor ODD, care în niciun caz nu sunt mai puțin importante, au fost recomandate pentru a fi integrate în documentele de planificare strategică intersectorială și sectorială. Rezultatele acestei analize sunt prezentate în capitolul 2 al acestui raport.
4. Formularea recomandărilor pentru integrarea ODD-urilor în procesul de planificare și elaborare a politicilor la toate nivelele, pentru a face Agenda 2030 operațională. Rezultatele acestei analize sunt prezentate în capitolul 2 al acestui raport.
 - a. Elaborarea listei de ținte ODD adaptate în baza feedback-ului colectat de la părțile interesate și analizei interdependenței între toate țăintele ODD.
 - b. Elaborarea recomandărilor pentru integrarea priorităților identificate și a obiectivelor relevante ODD în documentele de politici.

² Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova nu a fost inclus direct în identificare, deoarece acesta nu este un document ordinar de planificare a politicilor care rezultă din unele probleme pe care țara vrea să le soluționeze prin abordarea unui set de obiective specifice. Acesta reprezintă mai degrabă un set de angajamente pe care Moldova trebuie să le pună în aplicare, care sunt reflectate (sau vor fi reflectate) în documentele relevante de planificare a politicii - strategii, programe, planuri de acțiune, și planuri de activitate.

5. Definirea ecosistemului de date pentru ODD-uri, care a durat în paralel cu etapele de naționalizare a țărilor ODD menționate mai sus (rezultatele acestei etape sunt prezentate într-un document separat). O condiție esențială pentru punerea efectivă în aplicare a Agendei 2030 reprezintă un sistem robust și transparent de monitorizare și evaluare, care ar putea fi realizat în baza unui set de indicatori de performanță SMART, atribuit fiecărui obiectiv ODD. Din momentul în care țintele ODD relevante au fost identificate, o analiză statistică laborioasă a fost efectuată în scopul definirii indicatorilor adecvați, care vor fi utilizați pentru a măsura performanța în atingerea obiectivelor specifice:
 - a. Identificarea indicatorilor naționali și compararea acestora cu indicatorii globali ODD.
 - b. Identificarea lacunelor în datele naționale care împiedică o monitorizare și raportare adecvată a ODD, precum și formularea recomandărilor pentru a atenua lacunele identificate.
 - c. Colectarea feedback-ului de la furnizorii / deținătorii / producătorii de date cu privire la identificarea datelor disponibile pentru ODD.
 - d. Efectuarea a șase ateliere de consultare cu implicarea în jur de 200 părți interesate (ministere relevante, agenții donatoare și ONG-uri).
 - e. Propunerea indicatorilor naționali suplimentari pentru monitorizarea și evaluarea țărilor ODD naționalizate.
 - f. Compilarea bazei de date a indicatorilor ODD.

Scopul acestui raport este de a prezenta rezultatele întregului proces de adaptare a Agendei 2030 la prioritățile naționale (etapele 1-4 de mai sus), precum și de a contribui la creșterea nivelului de informare și de conștientizare în rândul factorilor de decizie și în societate despre importanța ODD, și în special, la implementarea efectivă a acestora.

În baza constatărilor din acest studiu, autoritățile relevante urmează să inițieze procesul de ajustare a documentelor de planificare strategică, în corespundere cu recomandările specificate în capitolul 2. Guvernul și-a asumat angajamentul în acest sens în cadrul ședinței Consiliului Național de Coordonare pentru Dezvoltare Durabilă, din 16 martie 2017, prezidată de Prim-ministrul Pavel Filip și de coordonatoarea rezidentă a ONU, reprezentanta permanentă a PNUD în Republica Moldova, Dafina Gercheva, unde a fost prezentat raportul în cauză. Este important ca procesul respectiv să fie unul transparent, participativ și dinamic, pentru a asigura punerea în practică într-un mod cât mai efektiv posibil a Obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Raportul este structurat în trei secțiuni de bază. Prima secțiune prezintă într-un mod concis rezultatele analizei priorităților naționale de politici și Agenda 2030. Aceasta descrie elementele comune între cele două agende, precum și lacunele care trebuie înlăturate și, în așa mod, elucidează nivelul de aliniere a țărilor ODD la politicile naționale. Secțiunea respectivă include și o analiză generală a nivelului de corelare dintre țărilor ODD și Acordul de Asociere cu UE. Cea de-a doua secțiune cuprinde rezultatele procesului de adaptare ODD, specificând obiectivele care s-au dovedit a fi relevante pentru Republica Moldova, formularea ajustată a acestora, precum și recomandările pentru integrarea lor în documentele de planificare a politicilor naționale. Aceasta include, de asemenea, rezultatele analizei interdependențelor dintre țărilor ODD, prin specificarea obiectivelor prioritare și influența acestora asupra altor ținte. A treia secțiune prezintă concluziile finale, recomandările și pașii următori pentru naționalizarea și implementarea Agendei 2030. În final, raportul conține trei anexe: Anexa 1 descrie abordarea metodologică pentru determinarea țărilor ODD centrale; Anexa 2 include lista domeniilor tematice de politică care a fost utilizată de către autori pentru clasificarea țărilor ODD; și Anexa 3 sintetizează punctele comune principale dintre Agenda 2030 și Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova.

Capitolul 1. AGENDA DE DEZVOLTARE DURABILĂ VS AGENDA DE POLITICI NAȚIONALE. BAZĂ COMUNĂ ȘI DIFERENȚE

O etapă preliminară a procesului de naționalizare a Agendei 2030 este evaluarea compatibilităților existente și a diferențelor între actualele priorități ale politicilor naționale și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă. Obiectivul acestui capitol este de a furniza o analiză status quo a nivelului de corelare între cele două agende și, astfel, de a identifica bazele comune și diferențele. Prin urmare, acest capitol reflectă valoarea de referință care va fi utilizată pentru definirea recomandărilor de politici și, ulterior, pentru evaluarea progreselor realizate în ceea ce privește adaptarea Agendei 2030 la prioritățile naționale. Acesta oferă un rezumat succint al principalelor constatări ale exercițiului de identificare realizat pentru fiecare ODD mai multe detalii fiind disponibile în anexa A la prezentul raport. În acest context, cele 138 de ținte propriu-zise ale agendei globale (țintele marcate numeric în cadrul fiecărui ODD) au fost cartografiate în documentele de politici naționale pentru identificarea prezenței acestora în agenda națională și determinarea gradului de aliniere al agendei naționale la agenda globală. În același timp, cele 31 ținte – mijloace de implementare ale agendei globale (țintele marcate cu litere în cadrul fiecărui ODD) se referă la contextul global sau regional și acțiuni mutuale din partea tuturor țărilor sau implicit ale țărilor dezvoltate. Astfel, acestea nu se pot regăsi în agenda națională de politici în formularea globală și au fost excluse din etapa de cartografiere. Totuși, în Capitolul 2 este propusă reformularea a 6 ținte – mijloace de implementare ce pot fi adaptate contextului din Republica Moldova.

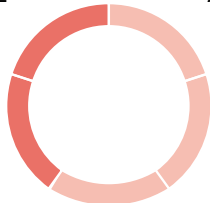

Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

5 ȚINTE ODD

2 ținte
PARȚIAL
ALINIATE

3 ținte
NU SUNT
ALINIATE

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Protecție Socială

Dezvoltare Regională

Agricultură și
Dezvoltare Rurală

Drepturi și
Oportunități Egale

Protecția Mediului și
a Resurselor Naturale

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Cancelaria de Stat
Ministerul Agriculturii și a Industriei
Alimentare
Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării
Regionale
Ministerul Muncii, Protecției Sociale și
Familiei
Ministerul Mediului
Ministerul Finanțelor
Ministerul Sănătății

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2020"
- Strategia de dezvoltare a serviciilor de extensiune rurală pentru anii 2012-2022
- Strategia Națională pentru Dezvoltarea Regională pentru anii 2016-2020
- Programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025).
- Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014 – 2028)
- Programului național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025
- Strategia de Mediu 2014-2024
- Strategia Națională de Ocupare a Forței de Muncă (de exclus proiect)

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

ODD 1 are ca scop reducerea sărăciei sub toate aspectele sale. Accentul asupra sărăciei este, de asemenea, prezent - într-o măsură mai redusă - în ultimele două strategii pe termen mediu ale Republicii Moldova (Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei 2004-2006 și Strategia Națională de Dezvoltare 2008-2011), având în vedere modul în care țara a fost puternic afectată de sărăcie la începutul perioadei de tranziție. Pe măsură ce rata sărăciei a început să se micșoreze, ultima strategie națională de dezvoltare a avut un alt obiectiv: să încurajeze creșterea economică durabilă care ar contribui în cele din urmă la reducerea sărăciei. Astfel, strategia și viziunea pe termen lung „Moldova 2020” acoperă parțial problema sărăciei, făcând referire la pensionari în contextul promovării unui sistem de pensii echitabil și durabil.

Cu toate acestea, în timp ce persoanele în vârstă sunt printre grupurile de populație cele mai afectate - cu o pensie medie la nivel de 68,7% din nivelul minimului de existență în 2015 - există multe alte grupuri vulnerabile (copii, familii numeroase din zonele rurale, persoanele cu dizabilități, minoritățile etnice etc.) ale căror necesități nu sunt abordate în mod direct în Strategia „Moldova 2020”. Mai mult decât atât, în timp ce reducerea sărăciei pe termen lung poate fi soluționată prin creșterea economică și crearea de locuri de muncă, de asemenea sunt necesare

politici sociale adecvate, după cum se menționează în ținta 1.3. Prin urmare, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei trebuie să aibă un rol important în promovarea Obiectivului 1 prin politicile sale - atât ca mijloc de reducerea sărăciei în mod direct precum și prin asigurarea unei creșteri economice durabile pe termen lung.

În același timp, „sărăcia”, după cum este abordată în Agenda globală nu se referă doar la sărăcia monetară, dar și la accesul la serviciile de bază, la drepturi și oportunități egale și incluziunea socială. Aceasta este o problemă importantă mai ales în zonele rurale, unde accesul la servicii există alături de problema sărăciei. Trei dintre cele cinci ținte globale din cadrul ODD 1 sunt parțial incluse în documentele de politici sectoriale ale următoarelor entități: Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale (referitoare la ratele sărăciei în regiuni și accesul la servicii publice), Ministerul Mediului și Ministerul Sănătății (legate de accesul la sistemele de apă și sanitație și de rezistența populației vulnerabile la fenomene meteorologice extreme), Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (legate de sărăcie în zonele rurale) și Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (legate de incluziunea socială și sărăcia persoanelor vârstnice).

Principalele diferențe identificate

O lacună importantă în agenda politicii naționale în raport cu Agenda globală de Dezvoltare Durabilă este abordarea superficială a problemei sărăciei, chiar dacă percepția populației asupra sărăciei este în creștere. Astfel, doar două ținte ale agendei naționale sunt parțial aliniate la agenda globală, iar trei ținte sunt nealiniate. Principalele motive ale acestor discrepanțe sunt:

Lipsa totală a unor aspecte globale în agenda națională. Astfel, ținta globală 1.1., care se referă la eradicarea sărăciei extreme, nu este parte a Agendei naționale. Cu toate acestea, chiar dacă sărăcia extremă prin definiția sa națională este aproape de zero, pragul internațional este acum mult mai mare, deoarece a fost ridicat la 1,9 \$ pe zi în 2015, prin urmare situația poate părea mai puțin favorabilă și poate necesita o abordare specială. În același timp, o măsură de politică importantă pentru a realiza reducere a sărăciei - ținta 1.3, care se referă la punerea în aplicare a unui sistem adecvat de protecție socială la nivel național - lipsește aproape integral din cadrul politicii naționale. Chiar dacă legislația privind protecția socială ar trebui să se bazeze pe un astfel de sistem, obiectivul respectiv nu este menționat în mod expres în niciun document de politici. În plus, situația din mai multe domenii (de exemplu, acoperirea încă redusă a gospodăriilor sărace de către asistența socială, nivelul scăzut al beneficiilor sociale și sistemul de pensii nedurabil etc.) indică spre un sistem de protecție socială ineficient și fragmentat.

Abordarea doar superficială a unor aspecte sau dezagregare insuficientă în comparație cu agenda globală. Ținta globală 1.2., care se referă la reducerea sărăciei sub toate aspectele sale, conform definiției naționale este parțial integrată în diferite documente de politici sectoriale, care fac referire la reducerea ratelor sărăciei absolute pentru grupuri specifice, cum ar fi vârstnicii, populația din mediul rural. Totuși, acest lucru implică și eforturi fragmentate și necoordonate. Într-adevăr, nu există în prezent nicio abordare cuprinzătoare pentru reducerea sărăciei. Astfel, obiectivul Strategiei „Moldova 2020” este reducerea ratei sărăciei absolute pentru pensionari de la 28,1% în 2010 la 23% în 2020. De asemenea, Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020 și Programului Național Strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) au drept obiectiv „reducerea ratelor sărăciei în regiuni” și „prevenirea și eradicarea sărăciei”, fără nicio referire la tipul sărăciei, niveluri de sărăcie și condițiile care o determină (starea sănătății, corupția, mediu de reședință, etc.). Mai mult, pragul sărăciei absolute la nivel național este excesiv de scăzut. Acest lucru are ca rezultat un decalaj tot mai mare între rata oficială a sărăciei absolute și percepția generală a sărăciei în rândul populației în ultimul deceniu, și servește drept explicație pentru sensibilitatea ridicată a ratei de sărăcie la

micile schimbări ale pragului sărăciei. Prin urmare, revizuirea metodologiei de calcul a sărăciei ar putea fi adecvată atât în scopuri de comparabilitate precum și de relevanță.

Conținutul țintei 1.4, privind drepturile și oportunitățile egale și accesul la serviciile de bază, este prezent în documentele naționale, având în vedere că accesul la apă, sistemul de canalizare și salubritate reprezintă o problemă importantă în Republica Moldova. Aceste priorități sunt, de asemenea, prezente în strategiile sectoriale ale Ministerului Mediului (Strategia de Mediu 2014-2024 și Strategia de Alimentare cu Apă și Sanitație 2014 – 2028) și a Ministerului Construcțiilor și Dezvoltării Regionale (Strategia Națională de Dezvoltarea Regională pentru anii 2016-2020, care se referă, de asemenea, la „*accesul la serviciile publice de calitate*”. În același timp, Programul de Stat de Creare a Cadastrului Bunurilor Imobile nu pune accentul pe „*drepturile egale la proprietate și controlul asupra terenurilor și a altor forme de proprietate*”, care este o problemă pentru Republica Moldova.

Context și scop foarte diferit al țintei naționale identificate față de ținta globală. Cadrul național cel mai apropiat țintei globale 1.5 se regăsește în Strategiei de Mediu 2014-2024 „*de a spori gradul de conștientizare a populației vulnerabile în ceea ce privește măsurile întreprinse în timpul fenomenelor meteorologice extreme*”. Diferențele rămân mari, totuși - spre deosebire de obiectivul național, obiectivul global pune mai mult accent pe reducerea expunerii nu doar la evenimentele legate de climă, ci și la șocurile economice, sociale și cele legate de mediu.

Corelarea cu Acordul de Asociere

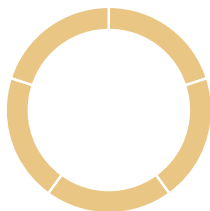
Țintele din ODD 1 sunt parțial corelate cu AA. În AA se face referință la reducerea sărăciei în Capitolul 4 (Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse) și la implementarea politicilor sociale adecvate în Capitolul 27 (Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului) din Titlul IV, acoperind, astfel, patru ținte din ODD 1. În același timp, Capitolul 17 (Politici climatice) și Capitolul 22 (Protecția civilă) din Titlul IV parțial reflectă aspectele legate de evenimente extreme legate de climă. Doar ținta 1.4 cu referire la asigurarea drepturilor egale a celor vulnerabili la proprietate nu se regăsește în AA.

Obiectivul 2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile

5 ȚINTE ODD

5 ținte

**PARȚIAL
ALINIAȚE**

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Protecție socială

Drepturile Consumatorilor
și Securitatea Alimentară

Agricultură și
Dezvoltare Rurală

Protecția Mediului și a
Resurselor Naturale

Ocuparea

Antreprenoriatul
și IMM-urile

Comerț și
Piețe Interne

Cercetare, Dezvoltare
Tehnologică și Inovare

Sănătate

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Agriculturii și a Industriei
Alimentare

Agenția Națională pentru Siguranța
Alimentelor

Ministerul Sănătății

Ministerul Economiei

Ministerul Mediului

Ministerul Finanțelor

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020
- Programul național de monitorizare a reziduurilor de pesticide și a conținutului de nitrați în produsele alimentare de origine vegetală pentru anii 2015-2020
- Programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020
- Programul Național pentru Sănătate și Drepturi Sexuale și Reproductive pentru anii 2017-2021 (proiect)
- Strategia de Inovare a Republicii Moldova "Inovare pentru Competitivitate" pentru anii 2013-2020
- Strategia de Dezvoltare a Serviciilor de Extensiune Rurală 2012-2022
- Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020
- Programul de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020
- Programul de restabilire și dezvoltare a viticulturii și vinificației în anii 2002-2020
- Strategia de Mediu 2014-2023
- Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020
- Programul național privind constituirea rețelei ecologice naționale pentru anii 2011-2018
- Programul de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Populația Republicii Moldova nu se confruntă cu foametea conform definiției sale tradiționale. Prin urmare, atât strategia pe termen lung „Moldova 2020”, precum și strategiile sectoriale nu fac referințe la eradicarea foametei. Cu toate acestea, ODD 2 la nivel mondial este foarte

complex, iar cele cinci ținte leagă foamea de mai multe aspecte cum ar fi siguranța alimentară, malnutriția, productivitatea în sectorul agricol, ocuparea forței de muncă în sectorul agricol, sistemele de producție alimentară durabilă, agricultura ecologică adaptată la schimbările climatice, etc. Unele dintre aceste probleme sunt cu siguranță importante pentru Republica Moldova.

Într-adevăr, unele documente de politici ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (Strategia de Dezvoltare a Serviciilor de Extensiune Rurală 2012-2022, Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2014-2020) și ale Ministerului Economiei (Strategia de Dezvoltare a Comerțului Interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020) conțin părți ale țințelor globale ODD 2. De asemenea, atât Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, cât și Ministerul Mediului sunt responsabile pentru aspectele legate de schimbările climatice și condițiile meteorologice extreme și diversitatea genetică a semințelor. Totuși, niciun document nu face legătură între aspectele respective și eradicarea foametei.

Ministerul Sănătății este, de asemenea, responsabil pentru aspectele ce țin de malnutriție, în care corelația cu obiectivele globale este mai mare, având în vedere că problema este încă prezentă în Moldova.

Principalele diferențe identificate

Țintele globale ODD 2 sunt foarte complexe și se referă la mai multe aspecte relevante în contextul Moldovei. Politicile naționale sunt doar marginal aliniate la cele globale din câteva cauze:

Ținte globale foarte complexe ce se referă la o multitudine de aspecte / probleme, unele dintre ele nefiind relevante pentru contextul Moldovei. Astfel, ținta 2.1. se referă atât la foamete, cât și la siguranța alimentelor. Moldova ar putea să se confrunte în continuare cu problemele ce țin de siguranța alimentară. Doar Programul Național de Monitorizare a Reziduurilor de Pesticide și a Conținutului de Nitrați în Produsele Alimentare de Origine Vegetală pentru anii 2015-2020 al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor are ca scop „să atingă cel mai înalt nivel de protecție a sănătății umane și a intereselor consumatorilor în ceea ce privește siguranța alimentară”, deși fără a se menționa accesul celor săraci și a persoanelor aflate în situații vulnerabile la alimente sigure, nutritive și suficiente, țintă, care este doar parțial aliniată la ținta globală 2.1.

Ținta globală 2.5 este, de asemenea doar parțial abordată în Strategia privind Diversitatea Biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 cu scopul de a „îmbunătăți statutul biodiversității prin protejarea ecosistemelor, a speciilor și a diversității genetice”.

Dezagregare insuficientă în documentele de politici naționale. Ținta 2.2 - eradicarea malnutriției - este încorporată în Programul Național în Domeniul Alimentației și Nutriției pentru anii 2014-2020 al Ministerului Sănătății. Aceste document se referă la țințele ce țin de subdezvoltarea copiilor cu vârsta sub 5 ani, anemia în rândul copiilor și femeilor, inclusiv a femeilor gravide, și deficitul de iod. Totuși, aceasta nu este prezentată în dezagregarea necesară menționată în ținta globală și, prin urmare, este doar parțial aliniată la ținta globală.

Perspectiva diferită a abordării problemei / situației în agenda globală și națională. Eradicarea foametei la scara globală înseamnă abordarea unor aspecte importante din sectorul agricol, precum creșterea productivității, inclusiv în agricultura la scară mică, practicile agricole rezistente și sisteme de producție și de distribuție a produselor alimentare durabile. Toate aceste aspecte sunt, de asemenea, relevante pentru Moldova, dar se referă mai mult la scăderea sărăciei decât la încetarea foametei. Astfel, Strategia de Dezvoltare a Serviciilor de Extensiune Rurală 2012-2020 are drept scopul „de a crește productivitatea în agricultură”, Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 are scopul „de a crește oportunitățile de angajare

în sectorul *non-agricol*" și Strategia de Dezvoltare a Comerțului Interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020 intenționează „să stimuleze activitățile non-agricole în zonele rurale”, priorități care sunt doar parțial aliniate la ținta globală 2.3.

Părți ale țintei globale complexe 2.4 pot fi găsite în documentele de politici ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare și a Ministerul Mediului, deși cu o altă cauzalitate. În timp ce țintele globale urmăresc să pună capăt foametei prin aceste măsuri, strategiile naționale se referă la „agricultura ecologică”, „tehnologii ecologice”, „atenuarea efectelor schimbărilor climatice” sau „utilizarea rațională a resurselor agro-ecologice” ca un mijloc de creștere a producției, de protecție a mediului înconjurător și de respectare a prevederilor acordurilor internaționale semnate de Moldova.

Corelarea cu Acordul de Asociere

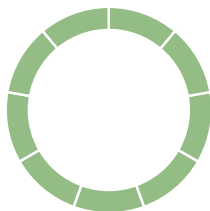
ODD 2 este foarte cuprinzător, dar se referă predominant la aspecte interne, respectiv țintele sunt doar parțial reflectate în AA. Astfel, aspectele legate de activitatea agricolă cuprinse în țintele 2.2 și 2.4 corelează marginal cu prevederile din Capitolul 12 (Agricultura și dezvoltarea rurală) și Capitolul 17 (Politici Climatice) al Titlului IV. Țintele referitor la malnutriție și funcționarea piețelor locale de produse agro-alimentare în vederea limitării volatilității extreme a prețurilor la alimente nu se regăsesc în AA.

Obiectivul 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă

9 ȚINTE ODD

9 ținte

**PARȚIAL
ALINIATE**

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Sănătate

Protecție socială

Protecția Mediului și
a Resurselor Naturale

Ordinea Publică

Managementul Dezastrelor
și Protecții Civile

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Sănătății

Ministerul Mediului

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și
Familiei

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
Drumurilor

Ministerul Afacerilor Interne

Consiliului Național pentru Siguranța
Circulației Rutiere

Minsiterul Tineretului și Sportului

Ministerul Finanțelor

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2007-2017
- Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova 2011-2025
- Programul Național de Imunizări pentru anii 2016-2020
- Programul Național pentru Sănătate și Drepturi Sexuale și Reproductive pentru anii 2017-2021 (proiect)
- Strategia națională de sănătate publică pentru anii 2014-2020
- Politica Națională de Sănătate a Republicii Moldova 2007-2021
- Programul național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017-2021 (proiect)
- Programul național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2016-2020
- Programul național de control al tuberculozei
- Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025
- Programul Național de Prevenire și Control al Bolilor Cardiovasculare pentru anii 2014-2020
- Programul Național de Prevenire și Control al bolilor netransmisibile pe anii 2012-2020
- Programul Național privind Sănătatea Mintală pentru anii 2012-2016
- Programul Național în Domeniul Alimentației și Nutriției pentru anii 2014-2020
- Programul Național privind Controlul Alcoolului pe anii 2012-2020
- Programul Național privind Controlul Tutunului pentru anii 2012-2016
- Strategia Națională Antidrog pe anii 2011-2018
- Strategia Națională pentru Siguranța Rutieră
- Strategia de Transport și Logistică pe anii 2013-2022
- Politica de stat în domeniul medicamentului
- Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014 – 2028)
- Programul Național Privind Managementul Durabil al Substanțelor Chimice
- Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor pentru anii 2013-2027
- Strategia Intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022
- Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020
- Strategia de Mediu pentru perioada 2014-2023

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Sănătatea populației rămâne a fi condiția fundamentală în realizarea agendei de dezvoltare durabilă. De fapt, trei din cele opt ODM au fost în domeniul sănătății, iar ODD 3 conține 9 ținte

care sunt foarte cuprinzătoare. Prin urmare, țintele ODD 3 se referă atât la aspecte specifice legate de mortalitatea infantilă și maternă, precum și la problemele fundamentale, cum ar fi epidemii datorate bolilor transmisibile, prevenirea bolilor netransmisibile, accesul universal la serviciile de sănătate, promovarea sănătății mintale, a modului de viață sănătos, controlul asupra alcoolului și a drogurilor. Acestea sunt probleme cu care se confruntă fiecare societate, indiferent de stadiul de dezvoltare, doar intensitatea problemelor poate varia.

Într-adevăr, modul în care țintele globale sunt formulate (adică foarte vast), le face aplicabile pentru Moldova. Deși strategia de dezvoltare pe termen lung „Moldova 2020” nu se referă în mod specific la problemele de sănătate, numărul mare de strategii și documente politicii ale Ministerului Sănătății abordează într-o anumită măsură majoritatea problemelor respective. În acest context, un element determinant este utilizarea rațională a fondurilor bugetare pentru condițiile prioritare. Prin urmare, este important să se facă diferențiere între țintele ca rezultate cum sunt țintele globale de la 3.1 până la 3.4 și măsurile de politică care contribuie la realizarea acestora cum sunt țintele globale 3.5, de la 3.7 până la 3.9.

În timp ce majoritatea acțiunilor se referă la domeniile de activitate ale Ministerului Sănătății (în special obiectivele ce țin de contribuții), există și obiective specifice, care presupun o implicare a Ministerului Afacerilor Interne și a Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor referitor la ținta 3.5 cu privire la abuzul de substanțe și 3.6 cu privire la accidente rutiere. De asemenea, contribuția Ministerului Mediului trebuie să fie de o importanță deosebită în ceea ce privește țintele 3.9 și 3.3, legate de mortalitate și morbiditate datorate factorilor poluanți.

Principalele diferențe identificate

Majoritatea țăintelor ODD 3 sunt foarte complexe și prin urmare nu pot fi găsite într-un singur document de politici în aceeași formulare și, în același timp, o parte a fiecărei ținte este oarecum încorporată în politicile naționale. Principalele cauze ale diferențelor identificate între agenda globală și națională sunt determinate de:

Multitudinea documentelor de politici în domeniul sănătății cu ținte asemănătoare, dar formulate în mod diferit. Două ținte care ar putea fi considerate aliniate la agenda globală sunt 3.1 și 3.2. Deși Moldova a atins deja nivelul numeric al țintei globale 3.1, acesta urmărește să reducă și în continuare rata mortalității materne în cadrul a trei strategii. Doar Strategia pentru Dezvoltarea Sistemului de Sănătate pentru anii 2007-2017, care stabilește valorile specifice ce urmează să fie atinse precum „*reducerea mortalității materne la 13 din 100.000 de copii nou-născuți vii în 2017*”. De asemenea, ținta 3.2 este cuprinsă în șase strategii, însă doar Strategia pentru Dezvoltarea Sistemului de Sănătate pentru anii 2007-2017 definește țintele numerice precum „*reducerea ratei mortalității infantile la 13 din 1000 de copii născuți vii în 2017*” și „*reducerea ratei mortalității copiilor sub 5 ani la 15 din 1000 de nou-născuți vii în 2017*”. Strategia Intersectorială de Dezvoltare a Abilităților și Competențelor Parentale va contribui, de asemenea, la scăderea numărului de decese, care pot fi evitate în rândul copiilor sub cinci ani prin identificarea precoce a semnelor de pericol pentru cele mai frecvente boli la copii, garantarea unui mediu sigur, practici de alimentație corectă (alăptarea exclusivă și alimentația complementară), conduite ce prevăd îngrijirea sănătății, etc. În același timp, în alte strategii formularea țăintelor trebuie completată cu valorile numerice ce trebuie atinse pentru a obține o aliniere totală și o sinergie în cadrul de politici în domeniul sănătății.

Ținta 3.7 este reflectată în Strategia anterioară privind Sănătatea Reprodusei pentru anii 2005-2015 și este în prezent reflectată în proiectul Programului Național în Sănătatea și Drep-turile Sexuale și Reproductive pentru anii 2017-2021, precum și în Programul Național de Pro-movare a Sănătății pentru anii 2016-2020. Cu toate acestea, trebuie menționată lipsa educației

obligatorii în domeniul sănătății (inclusiv sexuale) în școli, care este inclusă în ținta 3.7. Ținta 3.8 este, de asemenea, fragmentată și inclusă în câteva strategii ale Ministerului Sănătății: Strategia Națională de Sănătate Publică pentru anii 2014-2020, Politica de Stat în Domeniul Medicamentului, Politica Națională de Sănătate a Republicii Moldova 2007-2021, Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sănătate în perioada 2008-2017. De fapt, multe dintre prevederile acestor strategii se suprapun și sunt incluse în diferite formulări ce pot duce în eroare, fiind o sursă suplimentară de lacune pentru raportare și monitorizare.

Includerea în obiectivele globale a unor boli ce nu sunt specifice pentru Republica Moldova. Principalele diferențe în țintele 3.3 și 3.4 derivă din abordarea lor foarte largă a acestora. Ținta 3.3 se referă la un set de boli, iar Moldova deține documente de politici separate pentru majoritatea dintre acestea. Astfel, ținta este parțial integrată în 9 documente de politici, atât generale pentru sistemul de sănătate, cât și specifice pentru anumite boli ce includ toate afecțiunile cu excepția malariei și a maladiilor tropicale neglijate, care nu afectează populația țării noastre la moment. Același lucru este parțial valabil pentru ținta 3.4, în care documentele de politici separate se referă la maladiile specifice netransmisibile, cu toate că nu se pune accentul pe promovarea sănătății mintale și a bunăstării.

Ținte relevante pentru mai multe domenii de politici sunt incluse în formulare diferită în documentele de politici ale diferitor ministere. Prioritățile naționale sunt foarte aproape de țintele 3.5, 3.6 și 3.9., deși sunt parțial aliniate la țintele ODD din cauza unor mici diferențe în formularea și a țintei numerice care urmează să fie atinsă. De asemenea ele sunt incluse nu doar în strategiile Ministerului Sănătății, dar și în cele ale altor părți interesate: a Ministerului Afacerilor Interne, Strategia Națională Antidrog pentru anii 2011-2018 pentru ținta 3.5 („reducerea și stabilizarea consumului tuturor tipurilor de droguri și a consecințelor asociate acestuia, care pot afecta sănătatea cetățenilor și dezvoltarea societății în ansamblu”), a Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor în Strategia Transport și Logistică pentru anii 2013-2022 și Strategia Națională de Siguranță Rutieră pentru ținta 3.6 („reducerea numărului de accidente rutiere cu 50% în 2020” și „reducerea treptată a deceselor în accidente rutiere”) și a Ministerului Mediului în trei strategii de implementare a țintei 3.9 (doar ceea ce ține de poluarea apei, condițiile insalubre ale depozitelor de deșeuri și a efectului negativ al substanțelor chimice). Totuși, o uniformizare a țăintelor respective în toate strategiile relevante lipsește, ceea ce le face doar parțial alineate în cadrul național de politici.

Corelarea cu Acordul de Asociere

Cooperarea în domeniul sănătății este doar sumar inclusă în AA, astfel încât și țintele din domeniul sănătății corelează doar marginal cu prevederile acordului. AA corelează cu țintele 3.3 și 3.4 referitor la bolile transmisibile și netransmisibile în Capitolul 21 (Sănătate publică) din Titlul IV. În același capitol sunt incluse prevederi ce referitor la accesul la servicii de sănătate și privind finanțarea sistemului de sănătate (ținta 3.8 și 3.c). Prevederi referitor la consumul de droguri și substanțe narcotice (ținta 3.5) se regăsesc atât în Capitolul 21 (Sănătate publică) din Titlul IV, cât și în Titlul III (Libertate, Securitate și Justiție). Alte ținte ce țin de indicatori specifici de morbiditate și mortalitate nu sunt corelate cu AA.

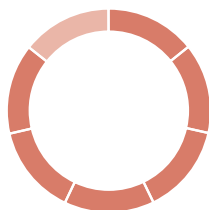

Obiectivul 4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

7 ȚINTE ODD

1 țintă
**NU ESTE
ALINIATĂ**

6 ținte
**PARȚIAL
ALINIATE**

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Educație

Protecție socială

Angajarea în
câmpul muncii

Tineret

IT

Antreprenoriatul
și SMS-rile

Drepturile Omului

Protecția Mediului și
a Resurselor Naturale

Egalitatea
dintre Genuri

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Educației
Ministerul Tineretului și Sportului
Ministerul Muncii, Protecției Sociale și
Tineret
Ministerul Sănătății
Ministerul Mediului
Ministerul Finanțelor
Ministerul Mediului

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2020"
- Strategia pentru Dezvoltarea Sistemului de Sănătate pentru 2014-2020 "Educația 2020"
- Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020
- Strategia Națională de Ocupare a Forței de Muncă
- Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020.
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023
- Strategia de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020
- Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2016-2020 (proiect)
- Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (proiect)
- Programul de dezvoltare a învățământului medical și farmaceutic în Republica Moldova pe anii 2011-2020
- Strategiei de dezvoltare a resurselor umane din sistemul sănătății pentru anii 2016-2025

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Educația are un loc important în agenda durabilă globală, deoarece este o contribuție importantă pentru realizarea multor alte obiective. În fine, acestea nu pot fi atinse fără un capital uman adecvat. Educația este, de asemenea, una dintre cele mai importante constrângeri pen-

tru Republica Moldova inclusă în strategia națională de dezvoltare pe termen lung „Moldova 2020”, fiind elementul cheie care poate schimba paradigma de dezvoltare a țării și poate spori calitatea creșterii economice. Deși în perioada de tranziție investițiile publice relativ ridicate în educație au asigurat rate înalte de înscriere în diferite forme de învățământ, calitatea educației a scăzut, iar legătura cu necesitățile pieței forței de muncă a slăbit. Prin urmare, țintele ODD 4 sunt foarte importante pentru Moldova în contextul necesităților economice, care se modifică în continuu, a noilor provocări și oportunități oferite de proximitatea geografică a UE ca o economie bazată pe cunoaștere și relație mai strânsă cu UE din momentul semnării Acordului de Asociere. În mod evident, majoritatea țărilor ODD 4 se referă la competențele Ministerului Educației. Strategia de Dezvoltare a Educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020” este vastă și abordează aproape toate țintele globale ODD 4, cu excepția ODD 4.7.

Cu toate acestea, pentru ca educația să fie corelată cu tendințele economice, este important ca atât Ministerul Economiei, cât și Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei să fie activ în promovarea unei educații de calitate și relevante, și să încurajeze învățarea pe tot parcursul vieții, în special având în vedere ținta 4.4 privind *„abilități relevante pentru ocuparea forței de muncă, locuri de muncă decente și antreprenoriat”*. În special, ținta 4.4 este foarte importantă pentru agenda națională, făcând parte din strategia de dezvoltare pe termen lung Moldova 2020: *„Studiile: relevante pentru carieră”*. Deși expusă în diferite formulări, agenda națională poate fi considerată aliniată la ODD 4.4. la nivel global, care, de asemenea, este inclusă în mai multe strategii sectoriale (Strategia de Dezvoltare a Educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”, Strategia de Dezvoltare a Învățământului Vocațional/tehnic pentru anii 2013-2020, Programul de dezvoltare a învățământului medical și farmaceutic în Republica Moldova pe anii 2011-2020), care au drept scop să *„contribuie la formarea de cunoștințe, abilități, deprinderi, atitudini și comportamente necesare pentru integrarea tinerilor în societate”* și *„să ofere educație și calificări mai bune pentru creșterea oportunităților de angajare în câmpul muncii”*. În acest sens, este necesară și asigurarea coeziunii învățământului superior cu activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare, după cum stipulează și Strategia națională pentru cercetare-dezvoltare a Republicii Moldova până în 2020.

Mai mult decât atât, agenda de dezvoltare durabilă se referă, de asemenea, la cunoștințe și abilități necesare promovării dezvoltării durabile, inclusiv modul de viață durabil, drepturile omului, egalitatea dintre sexe, etc. (ținta 4.7), care implică legături mai strânse și implicarea altor instituții precum Ministerul Mediului, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Principalele diferențe identificate

Deși strategiile din domeniul educației conțin cele mai importante aspecte din agenda globală în domeniul educației, nicio țintă nu este pe deplin aliniată în agenda națională din câteva motive:

Lipsa de sinergie între strategiile din domeniul educației și alte documente naționale. Astfel, chiar dacă ținta 4.4 este aliniată cu agenda globală în Strategia Națională de Dezvoltare, atunci aceasta lipsește în strategiile sectoriale din educație, ceea ce implică necesitatea alinierii în cadrul acestor strategii.

În unele cazuri dezagregarea propusă în agenda globală în funcție de sex nu este relevantă pentru Moldova în contextul educației, având în vedere că rată de înscriere în învățământ a fetelor este mai mare comparativ cu cea a băieților. Prin urmare, acest aspect lipsește în țintele 4.1, 4.2, 4.3 și 4.5. Această dezagregare este mai degrabă relevantă pentru accesul pe piața forței de muncă și la locurile de muncă decente. Totuși, în acest context este mai relevant accentul asupra

grupurilor vulnerabile în cazul Moldovei, având în vedere că probleme ce țin de integrarea persoanelor sărace și persoanelor cu dizabilități este încă o problemă care necesită soluționare.

De asemenea, Strategia pentru Dezvoltare a Educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020” stabilește un obiectiv apropiat de ținta globală 4.2 - „asigurarea ratei crescătoare de înscriere în învățământul preșcolar a copiilor cu vârsta cuprinsă între 3-6 ani până la 95% și cu vârsta cuprinsă între 6-7 ani până la 98 % în 2020”, în timp ce ținta globală are scopul de a asigura accesul tuturor copiilor. Cu toate acestea, în această privință copiii cu vârsta sub trei ani sunt ignorați, iar Moldova nu are de fapt o politică în materie de îngrijire a copiilor din această categorie.

Existența unor ținte mai complexe ce necesită a fi abordate în strategii din mai multe domenii. Ținta globală 4.7 promovează cunoștințe și abilități pentru dezvoltarea durabilă, inclusiv modul de viață durabil, drepturile omului, egalitatea între sexe, promovarea unei culturi a păcii și a lipsei de violență, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturale la dezvoltarea durabilă. Agenda națională este doar parțial aliniată la ținta globală cu prevederile Strategiei de Mediu pentru anii 2014-2023 „de a îmbunătăți cunoștințele legate de protecția mediului în rândul studenților și angajaților” și „inclusiunea educației de mediu în sistemul de învățământ formal și în educația non-formală și informală”, în Programul național de promovare a sănătății pentru anii 2016-2020 cu scopul „de a schimba atitudinea și de a îmbunătăți cunoștințele în domeniul promovării sănătății”, cât și în proiectul Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului, prin „educație și informare cu privire la drepturile omului”.

Doar ținta globală 4.6, care vizează atingerea nivelului de alfabetizare și competențele numerice ale tuturor tinerilor și a unei părți substanțiale de adulți, bărbați și femei, lipsește din agenda națională.

Corelarea cu Acordul de Asociere

Țintele din ODD 4 în domeniul educației corelează puternic cu prevederile AA. Deși prevederile AA sunt foarte generale acestea se referă la majoritatea aspectelor ce țin de accesul la educație, calitatea educației, competențele obținute în Capitolul 23 (Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport) din Titlul IV. Ținta 4.7 care se referă la cunoștințe și competențe în diverse domenii ale dezvoltării durabile corelează nu doar cu prevederile din Capitolul 23, ci și cu cele din Capitolul 16 (Mediu), Capitolul 17 (Politici Climatice), Capitolul 21 (Sănătate Publică) din Titlul IV și din Titlul III (Libertate, securitate și justiție). Doar în cazul educației preșcolare nu există o corelare între agenda globală de dezvoltare și AA.

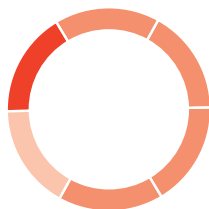

Obiectivul 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor

6 ȚINTE ODD

1 țintă
ALINIATĂ

4 ținte
**PARȚIAL
ALINIAȚE**

1 țintă
**NU ESTE
ALINIATĂ**

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Educație

Protecție Socială,
Integrare Socială și Familie

Ordine Publică

Angajarea în
Câmpul Muncii

Administrație
Publică

Drepturile și
Libertățile Omului

Drepturi și Șanse Egale

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și
Familiei

Ministerul Justiției

Ministerul Economiei

Ministerul Afacerilor Interne

Ministerul Sănătății

Ministerul Finanțelor

Comisia națională pentru populație și
dezvoltare

Comitetul național pentru combaterea
traficului de ființe umane

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea
discriminării și asigurarea egalității

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021 (proiect)
- Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (intermediar 2016) (proiect)
- Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020
- Programul pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici și Planul de acțiuni privind implementarea Ghidului de parcurs pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici (2014-2016)
- Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2017-2022 (proiect)
- Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru perioada 2017-2021 (proiect)
- Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 și Planul de acțiuni pentru anii 2016-2020
- Programul național în sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2017-2021 (Proiect)
- Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2017-2022 (proiect)

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Cel de-al cincilea ODD reflectă esența necesităților și priorităților cheie ale femeilor ce țin de securitatea, integritatea și libertatea fizică, „voce” egală, participare și poziție de lider în procesul de luare a deciziilor în toate domeniile, egalitatea de șanse și libertatea de alegere, accesul

și controlul egal asupra tuturor resurselor și dreptul de proprietate asupra activelor. În acest sens, țintele abordează toate formele de discriminare împotriva femeilor și fetelor; eliminarea tuturor formelor de violență atât în domeniul public, cât și privat, traficului, exploatării sexuale și altor tipuri de exploatare; căsătoriile juvenile, timpurii și forțate; recunoașterea și aprecierea îngrijirii neremunerate și a muncii casnice, pentru a asigura participarea femeilor la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică și pentru a asigura accesul universal la sănătatea sexuală și reproductivă. Cele mai importante documente de politici naționale care corespund cu cel de-al 5-lea ODD sunt Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021, proiectul Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pentru perioada 2017-2022 (în special țintele 5.1 și 5.2), și proiectul Programului național în sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2017-2021 (ținta 5.6.). Acestea sunt axate pe abilitatea femeilor și asigurarea egalității de șanse pentru femei și bărbați, prin asigurarea unei abordări complexe cu privire la combaterea stereotipurilor în societate și promovarea comunicării non-violente, prevenirea fenomenului violenței față de femei și violenței în familie, consolidarea mecanismelor instituționale și juridice de promovare a femeilor în procesul de luare a deciziilor și asigurarea unei abordări echitabile în politicile de asigurare socială, în domeniul serviciilor de asistență socială și de sănătate.

Cea mai importantă corelație este între ținta 5.5. *„Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și egalității de șanse la posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică”* și Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021, care conține un set de indicatori specifici și relevanți, apropiați de cei la nivel global.

Există o serie de documente de politici sectoriale care reflectă angajamentul de a promova egalitatea de gen în diverse sectoare. Astfel, Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 și Planul de acțiuni pe anii 2016-2020 au în vizor promovarea rolurilor egale ale părinților în creșterea copiilor. În același timp, Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020 este în conformitate cu al cincilea ODD, deoarece este axată pe facilitarea accesului femeilor la instruire și la resurse informaționale cu privire la antreprenoriat, pe promovarea spiritului antreprenorial în rândul femeilor și pe facilitarea accesului femeilor antreprenoare la resurse financiare. În mod similar, proiectul Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2017-2022 abordează problema discriminării femeilor ca fenomen asociat traficului de persoane.

Chiar dacă este în proces de elaborare în acest moment, Programul național în sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2017-2021 pare să corespundă țintei 5.6 *„Asigurarea accesului universal la sănătatea sexuală și reproductivă și la drepturile reproductive”*. De asemenea, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a elaborat proiectul Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pentru perioada 2017-2022, care corespunde țintei 5.2 *„Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva tuturor femeilor și fetelor în sferele publice și private”*. Totuși, este recomandată integrarea aspectului legat de violență și în Strategia privind egalitatea între femei și bărbați. Violența este în esență un efect al inegalității de gen, prin urmare este necesară o abordare integrată a violenței și a egalității de gen în același document de politici.

Nu există nici un angajament în ceea ce privește egalitatea de gen în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, cu toate că egalitatea de gen este considerată o problemă transversală.

Principalele diferențe identificate

Chiar dacă există un document de politici specific care cuprinde aproape în totalitate domeniile de politici expuse în al cincilea ODD (Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați), precum și o serie de alte documente de politici, majoritatea Țintelor ODD sunt parțial aliniate la agenda națională de politici din două motive - (i) atât angajamentele naționale, cât și Țintele ODD sunt prea pe larg formulate și (ii) abordarea diferită a problemei și maturitatea politicilor.

Atât angajamentele naționale, cât și Țintele ODD sunt prea pe larg formulate. În conformitate cu obiectivul 5.1. „Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva tuturor femeilor și fetelor de pretutindeni”, unele documente de politici care doar tangențial abordează câteva aspecte privind discriminarea fetelor și femeilor ar putea fi luate în considerare. În același timp, Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați se concentrează în principal pe consolidarea cadrului normativ și instituțional, decât pe reducerea discriminării în sine.

Abordare diferită a problemei și maturitatea politicilor. Cel de-al cincilea ODD este axat în principal pe discriminarea fetelor și femeilor, ceea ce a fost relevant pentru documentele de politici anterioare în acest domeniu. Însă, la acest moment, discuțiile au avansat dincolo de discriminare, luând în considerare egalitatea de șanse atât pentru femei, cât și bărbați într-un mod mai exhaustiv.

Ținta 5.3 *Eliminarea tuturor practicilor dăunătoare, precum căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, cât și mutilarea genitală a femeilor* nu este aliniată la agenda națională, dar nici nu există evidențe că ar fi relevantă pentru Republica Moldova. Cu toate acestea, în timpul consultărilor naționale a fost exprimată opinia conform căreia căsătoriile cu copii și cele timpurii ar putea fi în continuare o practică care ar putea fi întâlnită în comunitatea romilor, deși Planul de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă (2016-2020), aprobat recent, nu abordează această problemă.

Corelarea cu Acordul de Asociere

ODD 5 este în mare măsură corelat cu prevederile articolului IV al Acordului de Asociere. Țintele care se referă la eliminarea discriminării împotriva femeilor și fetelor și la egalitatea de șanse sunt reflectate în Capitolul 4 (Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse) din Titlul IV, prin care Republica Moldova s-a angajat pună în aplicare principiul egalității de tratament între femei și bărbați în ceea ce privește munca, accesul la și livrarea bunurilor și serviciilor și de securitate socială. În același timp, ținta care are în vizor eliminarea violenței împotriva fetelor și femeilor, precum și cea privind eliminarea căsătoriilor timpurii și forțate cu copii, corespund cu prevederile Articolul 4. Reforma internă din Titlul II, Articolul 12 (Statul de drept) din Titlul III și Capitolul 27 (Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului) din Titlul IV. Doar pentru ținta ce ține de accesul universal la servicii de îngrijire medicală sexuale și reproductive nu există corelare cu Acordul de Asociere.

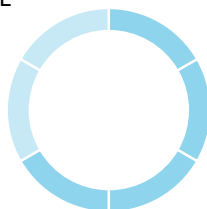

Obiectivul 6: Asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți

6 ȚINTE ODD

2 ținte
NU SUNT
ALINIAE

4 ținte
PARȚIAL
ALINIAE

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Resurse Naturale și
Protecția Mediului

Dezvoltare
Regională

Gestionarea Dezastrelor
și Protecția Civilă

Apă Curată
și Sanitație

Gestionarea
Deșeurilor

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Mediului

Autoritățile publice locale la nivel de raion și
primărie

Ministerul Agriculturii și a Industriei
Alimentare

Ministerul Afacerilor Interne

Academia de Științe a Republicii Moldova

Ministerul Finanțelor

Ministerul Sănătății

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2020"
- Strategia de Alimentare cu Apă și Sanitație pentru anii 2014-2028
- Strategia de mediu pentru 2014-2023 și Planurile de Acțiuni pentru implementarea acesteia
- Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027
- Programul de dezvoltare a gospodăririi apelor și a hidroameliorației în Republica Moldova pentru anii 2011-2020
- Strategiei privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia
- Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2016-2020

Bază comună cu prioritățile politicilor naționale

ODD 6 și țintele sale se axează pe furnizarea apei sigure și la prețuri accesibile, serviciile de salubritate, minimizarea poluării apei din procesele industriale, creșterea eficienței utilizării apei în toate sectoarele economice și sociale, precum și sporirea protecției ecosistemelor legate de apă. Obiectivele încorporează, de asemenea, aspectele legate de gestionarea durabilă a resurselor de apă, inclusiv prin cooperare internațională adecvată și prin implicarea comunităților locale și regionale în gestionarea resurselor de apă.

Versiunea inițială a Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” a inclus șapte priorități de dezvoltare, dar nici una referitoare la ODD 6. Versiunea actualizată a SND „Moldova 2020” include o optă prioritate de dezvoltare - dezvoltarea agricolă și rurală, dar și aceasta abordează doar tangențial ODD 6, prin accentuarea conservării și purității resurselor de apă.

Totuși, o serie de strategii la nivel de sector abordează într-un mod mai direct țintele ODD 6. Aceste strategii diferă ca orizonturi de planificare, dar acest aspect are un impact negativ mai mic în comparație cu calitatea și relevanța inegală a documentelor. Strategia de alimentare cu apă și sanitație pentru anii 2014-2028 prevede asigurarea treptată a accesului la apa sigură și sanitație adecvată pentru toată populația și comunitățile din Republica Moldova (țintele 6.1 și

6.2). Aceasta include, de asemenea, o serie de indicatori de progres măsurabili și relevanți. Strategia mai are drept obiectiv să aplice planurile de siguranță a apei și să asigure conformitatea cu cerințele de calitate prevăzute de Directiva 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman. Strategia stabilește că participarea activă și consultarea comunităților locale este o precondiție pentru planificarea coerentă și fezabilă a dezvoltării infrastructurii (ținta 6.b).

În conformitate cu Strategia de mediu pentru 2014-2023 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, în 2023, 80 la suta din populație va avea acces la sistemele și serviciile sigure de aprovizionare cu apă, în timp ce 65 la suta din populație va fi asigurată cu sisteme și servicii de canalizare. Strategia promite, de asemenea, îmbunătățirea calității a cel puțin 50 la sută din apele de suprafață prin implementarea sistemului de management al bazinelor hidrografice.

Contrar strategiilor sectoriale anterioare, aceste două strategii de dezvoltare abordează un echilibru mai adecvat (chiar dacă nu perfect) între aprovizionarea cu apă sigură ca atare și prestarea serviciilor de canalizare în modul cel mai eficient din punct de vedere economic

Unul dintre obiectivele Strategiei de gestionare a deșeurilor pentru anii 2013-2027 este de a dezvolta până în anul 2027 un sistem integrat și economic eficient de gestionare a deșeurilor pentru a asigura protecția mediului și a sănătății. Cu toate acestea, nu există referiri explicite cu privire la îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, depozitării și eliminării în mediu a materialelor periculoase (ODD 6.3).

Programul de dezvoltare a gospodăririi apelor și a hidroameliorației în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 este cel mai aproape de spiritul și scopul țintei 6.4 privind creșterea eficienței utilizării apei în toate sectoarele. Cu toate acestea, Programul pune accentul pe utilizarea apei doar în agricultură. Acesta se referă doar indirect la implementarea unui sistem eficient de gestionare a apei în conformitate cu standardele și normele UE privind normele tehnologice în domeniile managementului sectorului de apă și a gestionării durabile a apelor de suprafață și subterane.

Un document-cheie de planificare este Strategia de mediu 2014-2024 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia. Strategia are ca scop extinderea ariilor naturale protejate și asigurarea gestionării durabile a acestora. În aceeași ordine de idei, Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia prevede asigurarea măsurilor de minimizare a degradării resurselor de apă și a diversității biologice acvatice, precum și identificarea măsurilor de protecție a acestora prin elaborarea a două planuri de management al districtelor bazinelor acvatice aprobate. Aceste dispoziții sunt aliniate la țintele 6.5 și 6.6.

Două din strategiile sectoriale menționate mai au drept obiective să asigure o mai mare implicare a comunităților în gestionarea resurselor de apă. Îmbunătățirea și stimularea capacităților instituțiilor guvernamentale de a planifica și a programa în mod coerent dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare pentru toate comunitățile în baza unor criterii bine definite și transparente, inclusiv implicarea comunităților beneficiare, constituie un obiectiv specific al Strategiei privind aprovizionarea cu apă și sanitație. În același timp, prin intermediul Programului de dezvoltare a gospodăririi apelor și a hidroameliorației în Republica Moldova pentru anii 2011-2020, Guvernul intenționează să crească numărul asociațiilor utilizatorilor de apă până la 32 de unități. Trebuie menționat faptul că, în 2011 nu existau asociații de utilizatori înregistrate.

Strategia Națională de dezvoltare regională 2016-2020 reprezintă un alt document important. În rândul priorităților sale, Strategia prevede elaborarea și aprobarea unui plan pentru descentralizarea și regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare și creșterea eficienței în furnizarea acestora, precum și sporirea eficienței serviciului public de management a deșeu-

rilor solide. Fondul Național de Dezvoltare Regională este un instrument de finanțare esențial prin care sunt alocate mijloace importante pentru dezvoltarea infrastructurii corespunzătoare.

Principalele diferențe identificate

Patru din cele șase ținte enumerate în ODD 6 sunt parțial aliniate cu agenda politicii naționale. Cele mai frecvente cauze sunt următoarele:

Formularea ambiguă și imprecisă a obiectivelor naționale este unul dintre motivele din care lipsește alinierea completă. Un exemplu este ținta 6.1, care, în formularea ONU este destul de explicită: „Până în 2030 de a realiza accesul universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru toți”. Obiectivul național identificat în Strategia de alimentare cu apă și sanitație diferă semnificativ prin „asigurarea treptată a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toată localitățile și populația din Republica Moldova”. Termenul „treptat” utilizat în Strategie este ambiguu și imprecis.

Un alt neajuns este lipsa de coerență în formularea scopurilor politicii și obiectivelor expuse în diferite strategii, precum și suprapunerea strategiilor. În acest sens, putem să comparăm obiectivul mai mult general din Strategia de alimentare cu apă și sanitație cu obiectivele mai specifice din strategia de mediu, care se referă la asigurarea până în anul 2023 a accesului pentru 80 la sută din populație la apă și pentru 65 la sută din populație la sisteme și servicii de canalizare. Chiar dacă Ministerul Mediului este în ambele cazuri principala agenție responsabilă, nu este pe deplin clar care strategie trebuie să prevaleze pentru monitorizarea progresului.

Acoperirea insuficientă este un alt neajuns. Astfel, ținta 6.4, referitoare la creșterea eficienței utilizării apei în toate sectoarele,, lipsește cu desăvârșire din agenda națională, având în vedere că Programul de nivel sectorial se concentrează în principal asupra sectorului agricol.

Nealinierea în documentul principal de planificare strategică. Cu excepția referinței generale privind necesitatea de a conserva resursele de apă,, „Moldova 2020” nu include nici un alt obiectiv relevant pentru ODD 6.

Corelarea cu Acordul de Asociere

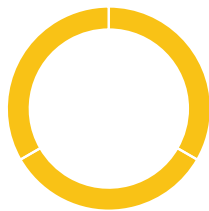
ODD 6 este bine acoperit de prevederile Acordului de Asociere. În acest sens, am putea afirma că principalul capitol al Acordului este Capitolul 16 privind Mediul înconjurător (Titlul IV). Prevederi relevante se conțin și în Capitolul 20 Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional din același Titlu IV, în special când este vorba de asigurarea accesului la sistemele de alimentare cu apă și sanitație. Ținta 6.6 cu privire la protecția și restaurarea ecosistemelor este bine reflectată în Capitolul 13 Comerț și dezvoltarea durabilă din Titlul V al Acordului.

Obiectivul 7: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

3 ȚINTE ODD

3 ținte
ALINIATE

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Politici Industriale

Surse de Energie
Regenerabilă

Eficiență Energetică

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Economiei
Agenția pentru Eficiență Energetică
Ministerul Finanțelor

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”
- Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030
- Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020

Bază comună cu prioritățile politicilor naționale

ODD 7 stabilește un număr mic de priorități de dezvoltare, dar destul de precise și concentrate, în domeniul energiei. Accentul principal este pus pe producția și utilizarea durabilă a energiei, precum și pe accesul echitabil la energie. Una dintre prioritățile declarate în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” este „Energia: furnizată sigur, utilizată eficient”. Conform acestui document, Guvernul Republicii Moldova își propune să creeze până în 2020 un sector energetic competitiv și eficient, care va oferi consumatorilor resurse energetice de calitate, în condiții accesibile și fiabile, va răspunde la provocările de creștere a prețurilor energiei, dependența de importurile de resurse energetice și impactul sectorului energetic asupra schimbărilor climatice. Viziunea strategică va fi realizată pe baza principiului competitivității și pe cel de liberalizare a pieței energetice.

Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030 și Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020 sunt principalele documente de planificare. Strategia energetică are mai multe obiective. Printre acestea se numără asigurarea securității aprovizionării cu gaze naturale prin diversificarea căilor și surselor de aprovizionare, a tipurilor de purtător (gaz convențional, neconvențional, gaz natural lichefiat) și prin depozite de stocare, concomitent cu consolidarea rolului Republicii Moldova de culoar de tranzit al gazelor naturale. De asemenea, aceasta prevede consolidarea rolului Republicii Moldova de culoar de tranzit al energiei electrice, prin construcția unor noi linii de interconexiune, conectarea la sistemul ENTSO-E și consolidarea rețelei interne de transport al energiei electrice. De asemenea, Strategia își propune crearea unei puternice platforme de generare a energiei electrice și termice prin re tehnologizare, încălzire centrală eficientă și marketing performant.

Există, de asemenea, un accent puternic pe asigurarea cadrului legislativ, instituțional și operațional pentru o concurență reală, deschiderea efectivă a pieței, stabilirea prețului pentru

energie în mod transparent și echitabil, integrarea pieței energetice a Republicii Moldova în piața internă a UE. Strategia vizează, de asemenea, asigurarea cadrului instituțional modern și competitiv pentru dezvoltarea industriei energetice. Toate aceste obiective specifice asigură o aliniere deplină a agendei naționale cu ținta 7.1, care prevede asigurarea, până în 2030, a accesului universal la serviciile energetice accesibile, fiabile și moderne. Referitor la ținta ODD 7.2, care prevede „Până în 2030, creșterea semnificativă a ponderii energiei din surse regenerabile în mixul energetic global”, se poate spune că Republica Moldova are, de asemenea, un grad ridicat de aliniere la agenda globală. În conformitate cu Strategia energetică, prioritatea națională este de a asigura o utilizare sporită a surselor regenerabile de energie, în timp ce Programul Național pentru Eficiența Energetică oferă, de asemenea, un obiectiv specific pentru anul 2020 (20%). Ținta 7.3 stabilește „Până în 2030, de a dubla rata globală de îmbunătățire a eficienței energetice”. Vizavi de acest aspect, Strategia energetică are ca scop îmbunătățirea eficienței energetice, inclusiv prin introducerea rețelelor electrice inteligente. Programul Național oferă, din nou, o țintă specifică (20%) și prevede creșterea eficienței energetice în sectoarele prioritare, cum ar fi sectorul energetic ca atare, industria prelucrătoare, construcțiile și sectorul transporturilor. Acordul de Asociere Republica Moldova - UE include un întreg capitol, 14, privind cooperarea energetică dintre cele două părți, care prevede, inclusiv, promovarea eficienței energetice, economisirea energiei și dezvoltarea surselor de energie din surse regenerabile prietenoase mediului ambiant.

Principalele diferențe identificate

În general, agenda națională de dezvoltare în acest domeniu are un grad foarte ridicat de corelare cu ODD 7. Aceasta se referă atât la concepte, cât și la semantică.

O disonanță găsită este faptul că ODD 7.1 evidențiază *importanța accesibilității financiare a energiei, precum și a producției și a consumului durabil*, în timp ce agenda națională pune accentul mai mult pe dezvoltarea capacităților tehnice și a infrastructurii.

Exprimarea diferită a schimbărilor țintite în nivelele de performanță. În cazul obiectivului 7.3, formularea națională definește un nivel-țintă de eficiență energetică care urmează să fie atins, în timp ce ținta globală, făcând apel la „dublarea ratei de îmbunătățire a eficienței energetice”, urmărește, mai degrabă, o accelerare. Însă aceste diferențe reflectă pe deplin prioritățile strategice ale țării, în scopul de a asigura securitatea energetică.

O altă problemă este cea legată de *diferențele în orizonturile de planificare*. Strategia energetică a fost actualizată și țintește anul 2030, în timp ce Programul Național pentru Eficiență Energetică a fost adoptat numai pentru perioada până în anul 2020.

Corelarea cu Acordul de Asociere

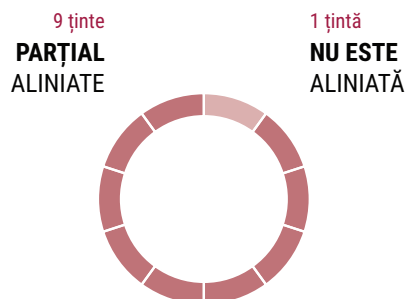
Deși conține numai trei ținte distincte, ODD 7 este reflectat consistent în cel puțin 5 capitole din Acordul de Asociere. Obligațiile asumate de Republica Moldova și UE pertinente pentru ținta 7.1 cu privire la asigurarea accesului la energie sunt reglementate de Capitolul 14. Cooperarea în sectorul energetic (Titlul IV), Capitolul 16. Mediul înconjurător (Titlul IV) și Capitolul 11. Aspecte energetice legate de comerț (Titlul V). Obligațiile privind creșterea ponderii energiei regenerabile și măsurile asociate (ținta 7.2) sunt incluse în Capitolul 14. Cooperarea în sectorul energetic (Titlul IV) și Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă (Titlul V). Precedentele două capitole menționate, la care se adaugă și Capitolul 10 privind Politica Industrială și Antreprenorială, mai reglementează o serie de acțiuni referitoare la sporirea eficienței energetice (ținta 7.3).

Obiectivul 8: Promovarea unei creșteri economice sustinute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți

10 ȚINTE ODD

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Politici Macroeconomice
și Fiscale

Ocuparea Forței
de Muncă

Protecția Socială,
Integrarea Socială și Familia

Drepturi și
Oportunități Egale

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Economiei
Ministerul Mediului
Ministerul Muncii, Protecției Sociale și
Familiei
Ministerul Finanțelor
Ministerul Educației
Agenția de Turism a Moldovei
Banca Națională a Moldovei

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2020"
- Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivității
- Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020
- Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020
- Strategia Inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 "Inovații pentru Competitivitate"
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023
- Strategia Națională privind Ocuparea Forței de Muncă pentru perioada 2017-2021
- Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020
- Program de dezvoltare a educației inclusive pe anii 2011-2020
- Strategia de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pentru anii 2013-2020
- Planul național de prevenire și combatere a traficului cu ființe umane
- Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020
- Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2020"

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Cel de al optulea ODD este axat pe promovarea creșterii economice durabile prin creșterea productivității și a eficienței în utilizarea resurselor naturale, extinderea accesului la locuri de muncă decente pentru toți, încurajând inovațiile, promovarea turismului și facilitarea accesului la capital pentru toți. Această viziune este împărtășită în mare măsură de prioritățile politicilor interne cheie. Astfel, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” pune un accent deosebit pe dezvoltarea modelului de creștere economică pe o traiectorie sustenabilă, care ar implica o productivitate mai mare, mai multe exporturi, precum și locuri de muncă mai multe și mai

bune (țintele 8.2 și 8.3). Aceeași strategie se axează pe o mai bună aliniere a sectorului educațional la nevoile economiei, îmbunătățirea climatului de afaceri, creșterea eficienței energetice și reducerea costurilor de finanțare (ținta 8.6).

Mai multe similarități există între ODD 8 și strategiile de dezvoltare sectoriale. Astfel, Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivității se axează pe dezvoltarea abilităților relevante de muncă pentru economia națională, în scopul de a asigura o mai mare productivitate și competitivitate. Acesta conține, de asemenea, prioritatea asigurării sistemului financiar stabil, care să conducă la un acces mai larg la finanțe.

Strategia pentru dezvoltarea sectorului IMM-urilor pentru 2012-2020 se axează pe îmbunătățirea climatului de afaceri, extinderea accesului IMM la finanțare, promovarea culturii antreprenoriale și stimularea inovațiilor în sectorul IMM-urilor (ținta 8.3). Strategia de mediu pentru 2014-2023 este în mare parte în conformitate cu ODD 8, datorită obiectivului său cuprinzător legat de integrarea principiilor de protecție a mediului, dezvoltare durabilă, economie verde și adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale (ținta 8.4). Din același motiv, Strategia de dezvoltare a turismului „Turism 2020” este aliniată la ODD 8, deoarece este orientată spre stimularea dezvoltării activităților turistice în Republica Moldova prin dezvoltarea turismului intern și extern (ținta 8.9).

Principalele diferențe identificate

Majoritatea obiectivelor enumerate în ODD 8 sunt corelate doar parțial cu agenda națională de politici. Cele mai frecvente cauze ale discrepanțelor sunt legate de dezagregarea insuficientă, accent diferit al priorităților de politici (în funcție de particularitățile de țară) sau chiar lipsa unei reflectări în documentele de politici.

Dezagregare insuficientă. Anumite ținte din ODD 8 pun un accent deosebit pe egalitatea de gen și abilitarea persoanelor cu dezabilități, tineri și/sau migranți (țintele 8,5; 8,6; 8,7 și/sau 8,8), în timp ce politicile naționale tind să rămână la un nivel mai agregat, fără o prioritizare specifică pe anumite grupuri de populație. Un exemplu relevant în acest caz este Strategia de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020, unul dintre obiectivele căreia este de a crește atractivitatea și accesul la educație și formare profesională, astfel încât numărul de studenți înscriși să crească cu 10% până în 2020, fără vreo mențiune în legătură cu vârsta, sexul sau alte profiluri ale studenților.

Accent diferit al priorităților de politici. De exemplu, în timp ce ținta 8.10 este axată pe rezultatul unei anumite politici (*Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne să încurajeze și să extindă accesul la servicii bancare, asigurări și servicii financiare pentru toți*), Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivității a Republicii Moldova pune accentul pe factorul declanșator (*Asigurarea integrității și stabilității sistemului financiar al Republicii Moldova*). Alt exemplu de accent diferit de politică este legat de ținta 8.6, privind *reducerea în mod substanțial proporția tinerilor care nu sunt antrenați în muncă, educație sau formare*, care este, de asemenea, un rezultat al unei politici, în timp ce Strategia de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 este orientată spre abilitarea economică și antreprenorială a tinerilor, care este declanșatorul pentru schimbările sociale și economice necesare. Este demn de menționat, însă, că în pofida acestor diferențe în accentul politicii, obiectivele menționate sunt, în general, în concordanță cu documentele naționale de politici. Singura diferență este că, foarte des, ODD-urile se concentrează pe rezultatele finale ale unei anumite politici (sau unui set de politici), în timp ce documentele naționale de politici se concentrează pe instrumentele necesare pentru a atinge obiectivele stabilite de ODD-uri.

Lipsa de reflecție în agenda politică internă. Ținta 8.8 - De a proteja drepturile de muncă și de a promova un mediu de lucru sigur și securizat pentru toți lucrătorii, inclusiv lucrătorii migranți, în special femeile migrante, precum și acei în condiții precare de muncă - nu este reflectată în agenda politicilor naționale. Acest obiectiv este doar marginal reflectat în Strategia Națională de Ocupare a Forței de Muncă pentru 2017-2021: una dintre acțiunile sale este legată de îmbunătățirea cadrului legal și instituțional pentru sistemele de management a securității și sănătății în muncă (SSM) (acțiunea 3.3.3). Cu toate acestea, lipsește un document clar de politici cu privire la punerea în aplicare a SSM în Moldova.

Corelarea cu Acordul de Asociere

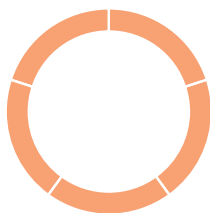
ODD 8 este corelat foarte bine cu prevederile Acordului de Asociere. Astfel, 9 din cele 10 ținte numerice se regăsesc, într-o formă sau alta, în prevederile Acordului. Aceasta ține, mai cu seamă, de Titlul 4, capitolul 4 (Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse), capitolul 10 (Politica industrială și antreprenorială), capitolul 16 (Mediul înconjurător), capitolul 23 (Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport), capitolul 24 (Cooperarea în domeniul activităților de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative), precum și Titlul V, capitolul 5, secțiunea 5, subsecțiunea 6 (Servicii financiare) din Acordul de Asociere. În același timp, ținta 8.1 privind susținerea creșterii economice nu se regăsește în mod direct în Acord deoarece aceasta vizează mai curând impactul reformelor și nu o politică per se (Anexa 3).

Obiectivul 9: Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

5 ȚINTE ODD

5 ținte
PARȚIAL
ALINIATE

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Politica Industrială

Protecția Mediului și
Resurselor Naturale

Cercetare, Dezvoltare
Tehnologică și Inovare

Dezvoltare Regională

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Economiei
Ministerul Mediului
Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
Drumurilor
Ministerul Finanțelor
Academia de Științe
Ministerul Tehnologiei Informației și
Comunicațiilor

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”
- Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru perioada 2016-2020
- Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020
- Strategia de cercetare-dezvoltare până în 2020
- Strategia Inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate”
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023
- Concepția dezvoltării clusteriale a sectorului industrial al Republicii Moldova
- Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020”

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Per total, ODD 9 are multe elemente comune cu agenda națională de politici, dat fiind faptul că infrastructura, industria și inovațiile sunt recunoscute printre prioritățile de politici cheie în Moldova. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” prioritizează în favoarea dezvoltării infrastructurii drumurilor naționale și locale, în scopul de a reduce costurile de transport; de asemenea, subliniază prioritatea reducerii costurilor financiare care ar facilita accesul IMM-urilor și al altor întreprinderi, și contribuie implicit la realizarea ODD 9.

Acest obiectiv este, de asemenea, reflectat parțial în strategiile sectoriale relevante. În special, dezvoltarea infrastructurii industriale, de transport și a infrastructurii de afaceri se declară ca scop în Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru 2016-2020, precum și în Strategia de transport și logistică pe anii 2013-2022. Dezvoltarea generală a sectorului industrial este un obiectiv declarat în Concepția dezvoltării clusteriale a sectorului industrial al Republicii Moldova. Obiectivele legate de dezvoltarea industrială durabilă și eficiența alocării resurselor sunt reflectate în Strategia de Mediu pentru anii 2014-2023. Obiectivele legate de dezvoltarea sectorului inovațiilor sunt incluse în două strategii concomitente: (i) Strategia Inovațională pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate”, și (ii) Strategia de cercetare-dezvoltare până în 2020. Nu în ultimul rând, obiectivele legate de dezvoltarea întreprinderilor la scară mică, facilitarea accesului acestora la finanțare și integrarea acestora în lan-

țurile valorice și piețe se corelează cu Strategia pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, care are obiective similare.

Principalele diferențe identificate

În pofida corelației dintre prioritățile celui de-al nouălea ODD și politicile naționale la nivel strategic, apar o serie de diferențe în cazul în care intrăm în mai multe detalii. Principalele motive de discrepanțe sunt legate de faptul că anumite ținte din ODD 9 sunt prea ambițioase în comparație cu capacitățile financiare ale Moldovei, iar multe ținte sunt formulate prea larg și complex.

Unele ODD-uri sunt prea ambițioase în comparație cu capacitățile financiare ale Moldovei. Un exemplu relevant în acest sens este obiectivul 9.1, „Dezvoltarea unei infrastructuri de calitate, fiabile, durabile și puternice (...), cu accent pe acces echitabil și accesibil pentru toți”. Acest obiectiv este greu de realizat în Moldova, cel puțin în următorii 5-7 ani - orizontul documentelor cheie de planificare a politicilor în acest domeniu. Prin urmare, Guvernul Republicii Moldova a adoptat o abordare mai fezabilă, concentrându-se asupra aspectelor economice, mai degrabă decât pe componentele sociale. Astfel, Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020 are ca scop creșterea calității sectoarelor principale industriale, de transport și infrastructurii de facilitare a comerțului care deservește sectoarele orientate spre export. Strategia de Transport și Logistică pentru anii 2013-2022 tratează, de asemenea, infrastructura de transport în principal în scopuri economice (mobilitatea forței de muncă și comerțul), având obiectivul de a realiza un sistem de transport și logistică eficient, care sprijină necesitățile cetățenilor pentru mobilitate și care facilitează comerțul intern și pe piețele internaționale, luându-se în considerație rolul pe care Republica Moldova îl poate juca ca o legătură între țările UE și CSI. Un caz similar este obiectivul 9.5, care are ca scop „(...) creșterea substanțială a numărului de lucrători în domeniul de cercetare și dezvoltare la 1 milion de oameni și a cheltuielilor publice și private în domeniul de cercetare și dezvoltare”. Strategia Inovațională 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate” pune în principal accentul pe creșterea capacității firmelor de a inova și de a absorbi inovațiile, cu accent redus pe creșterea investițiilor publice în acest domeniu. În general, din cauza constrângerilor financiare, multe strategii naționale sunt mai puțin intervenționiste din perspectiva guvernului, fiind axate pe abilitarea firmelor private de a contribui la dezvoltarea economică.

Multe ODD-uri sunt formulate prea larg și complex. Aceasta ține în principal de obiectivele care conțin, atât factorii de declanșare, cât și rezultatele dorite în aceeași propoziție, fapt ce diferă de modul în care sunt formulate prioritățile naționale. De exemplu, ținta 9.2 începe cu un rezultat - „Promovarea industrializării durabile și incluzive (...)”, și se termină cu factorii de rezultate/de declanșare - „(...)”, până în 2030, de a crește semnificativ cota ocupării forței de muncă și a produsului intern brut al industriei, în conformitate cu circumstanțele naționale, și de a dubla cota sa în țările cel mai puțin dezvoltate”. În același timp, documentul național de politici, Concepția de dezvoltare clusterială a sectorului industrial al Republicii Moldova, se axează pe un nivel mai strategic/macro - „Intensificarea dezvoltării sectorului industrial și creșterea acestuia în economia națională, prin consolidarea eforturilor manageriale și organizatorice, cu sprijinul inovațiilor și creșterea competitivității industriilor mari, precum și a IMM-urilor.”

Corelarea cu Acordul de Asociere

ODD 9 corelează mai bine cu Acordul de Asociere: toate țintele se regăsesc în Acord. Astfel, cele mai multe tangențe directe de Titlul IV, capitolul 10 (Politica industrială și antreprenorială), capitolul 15 (Transporturi), capitolul 18 (Societatea informațională) și capitolul 24 (Cooperarea în domeniul activităților de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative), precum și Titlul V, capitolul 6, Secțiunea 5, Subsecțiunea 5 (Rețele și servicii de comunicații electronice) și capitolul 8 (Achiziții publice) (Anexa 3).

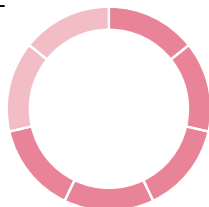

Obiectivul 10: Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta

7 ȚINTE ODD

2 ținte
NU SUNT
ALINIATE

5 ținte
PĂRȚIAL
ALINIATE

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Drepturi și
Șanse Egale

Drepturile și
Libertățile Omului

Ocuparea Forței
de Muncă

Educație

Dezvoltare
Regională

Finanțe Publice
și Buget

Protecție Socială, Integrare
Socială și Familie

Agricultură și
Dezvoltare Rurală

Politici Macroeconomice
și Financiare

Administrație Publică

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și
Familiei

Ministerul Agriculturii și Industriei
Alimentare

Ministerul Dezvoltării Regionale și
Construcțiilor

Ministerul Tehnologiei Informațiilor și
Comunicațiilor

Ministerul Educației

Ministerul Tineretului și Sportului

Ministerul Justiției

Ministerul Finanțelor

Ministerul Afacerilor Interne

Biroul pentru Relații cu Diaspora

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- ▶ Foaie de parcurs pentru ameliorarea competitivității (2014-2021)
- ▶ Strategia de dezvoltare a serviciilor de extensiune rurală pentru anii 2012-2022
- ▶ Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020
- ▶ Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020
- ▶ Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”
- ▶ Programul național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia (2016-2020)
- ▶ Programul de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2011-2020
- ▶ Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020
- ▶ Strategia pentru asigurarea egalității între bărbați și femei în Republica Moldova pe anii 2017-2021 (proiect)
- ▶ Programul pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici și Planul de acțiuni privind implementarea Ghidului de parcurs pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici (2014-2016)
- ▶ Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020) și Planul de acțiuni (2016-2020)
- ▶ Programul național strategic în domeniul securității demografice (2011-2025)
- ▶ Strategia Națională „Diaspora-2025” și Planul de acțiuni pentru 2016-2018
- ▶ Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”
- ▶ Planul de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pe anii 2016-2020
- ▶ Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (intermediar 2016) (proiect)
- ▶ Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate pentru 2008-2017

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Al zecelea ODD are, în general, o bază comună cu agenda națională de politici, deoarece Guvernul în mod tradițional tinde să se concentreze pe probleme sociale, „reducerea inegalității” și „integrarea unor segmente specifice de populație” aflându-se la baza mai multor documente de politici. Acesta este motivul din care atât de multe documente de politici și instituții sunt considerate relevante pentru acest ODD. În mare măsură, obiectivul corespunde obiectivului general al Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” - *Asigurarea dezvoltării economice calitative și, implicit, reducerea sărăciei*.

În același timp, obiectivul este reflectat parțial într-o mulțime de strategii sectoriale, care vizează reducerea inegalității între regiunile țării, precum și între diferite categorii ale populației. Astfel, Strategia națională de dezvoltare regională (2016-2020) și Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală (2014-2020) se axează pe îmbunătățirea standardelor de viață în zonele rurale și asigurarea unei dezvoltări echilibrate și durabile în toate regiunile de dezvoltare.

În ceea ce privește inegalitățile între diferite categorii de populație, există mai multe documente de politici parțial aliniate în ceea ce privește includerea profesională a diferitor categorii pe piața muncii. În conformitate cu ținta 10.2 există 11 documente de politici privind incluziunea persoanelor în baza originii (Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală 2014-2020 și Strategia națională de dezvoltare regională 2016-2020), etniei (Programul național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale (2016-2020) și Planul de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă 2016-2020), vârstei (Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020, Programul pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici și Planul de acțiuni privind punerea în implementarea Ghidului de parcurs pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici 2014-2016), genului (Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați 2017-2021), dizabilităților (Programul de dezvoltare a educației incluzive 2011-2020) și statutului economic (Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivității 2014 -2021 și Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017).

Principalele diferențe identificate

Deși există unele similarități între țintele celui de-al zecelea ODD și cadrul strategic de politici naționale, există unele diferențe în urma analizei în detaliu, motivele principale fiind: (i) ținta ODD este prea ambițioasă în raport cu situația actuală și capacitățile financiare ale Moldovei; (ii) nivelul de dezagregare a țintei și rezultatele scontate și (iii) o ușoară contradicție în formulare între ținta ODD și prioritățile naționale.

Ținta ODD este prea ambițioasă în raport cu situația actuală și capacitățile financiare ale Moldovei. De exemplu, ținta 10.1 „Pana în 2030, realizarea și susținerea în mod progresiv a creșterii veniturilor pentru 40 la sută din limita de jos a populației, la o rată mai mare decât media națională”. Agenda națională prevede în mod special creșterea veniturilor populației din zonele rurale (unde este cea mai săracă parte a populației), pentru o parte redusă a populației (beneficiarii serviciilor de extensiune) și la o rată mai mică. În special, Strategia de dezvoltare a serviciilor de extensiune rurală (2012-2022) prevede obiectivul de a crește veniturile beneficiarilor serviciilor de extensiune rurală cu 15% anual. Alte documente relevante pentru acest obiectiv conțin obiective prea largi, care nu neapărat vor crea condiții suficiente pentru atingerea obiectivului global: „crearea locurilor de muncă atractive și creșterea eficienței muncii” și „creșterea oportunităților de angajare în sectorul non-agricol și sporirea veniturilor populației în zone rurale”.

Nivelul de dezagregare a țintei și rezultatele scontate. Un exemplu relevant este ținta 10.2. „Până

în 2030, abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic sau de altă natură". Chiar dacă există 11 documente de politici naționale considerate a fi relevante pentru ținta respectivă, acestea nu acoperă întreaga gamă de categorii și nici nu abordează pe deplin toate problemele din interiorul unei anumite categorii. De exemplu, există un obiectiv național de integrare sociolingvistică a elevilor alolingvi prin studierea disciplinelor școlare în limba română, dar nu și alte obiective pentru promovarea și abilitarea minorităților. De asemenea, există un obiectiv de promovare a educației incluzive pentru copiii cu dizabilități, dar nici un alt obiectiv care ar aborda, în general, integrarea persoanelor cu dezabilități și nu doar în educație.

O ușoară contradicție în formulare între ținta ODD și prioritățile naționale, chiar dacă impactul preconizat pare să fie similar. De exemplu, ținta 10.7. „Facilitarea migrației și mobilității ordonate, sigure, regulate și responsabile a persoanelor, inclusiv prin implementarea unor politici de migrație planificate și bine gestionate”, pare a fi în contradicție cu „Contracurarea și reducerea exodului de creiere, emigrarea tinerilor, femeilor ...”, astfel cum este menționat în Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020) sau „Prioritizarea politicilor de stimulare a natalității, reducerea morbidității și mortalității, a migrației, în vederea diminuării declinului demografic”, după cum este precizat în Programul național strategic în domeniul securității demografice (2011-2025).

Ținta 10.3 „Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens” și ținta 10.4 „Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, și realizarea progresivă a unei egalități sporite” nu sunt aliniate la cadrul național de politici, deși sunt relevante pentru Republica Moldova.

Ținta 10.5. „Perfecționarea reglementării și monitorizării piețelor și instituțiilor financiare globale și consolidarea implementării acestor reglementări” și ținta 10.6. „Asigurarea reprezentării și a vocii consolidate pentru țările în curs de dezvoltare în procesele decizionale din cadrul instituțiilor economice și financiare internaționale globale pentru a oferi instituții mai eficiente, credibile, responsabile și legitime” nu sunt reflectate și cel mai probabil nu sunt relevante pentru agenda națională, întrucât acestea se referă la țările dezvoltate și instituțiile internaționale.

Corelarea cu Acordul de Asociere

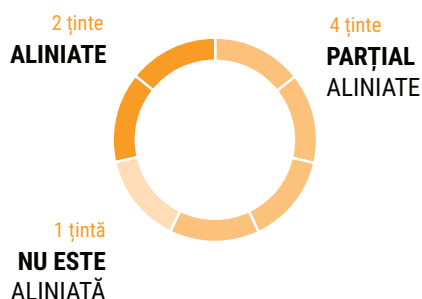
Țintele ODD 10 corelează în mare măsură cu Articolul IV al Acordului de Asociere, în special cu Capitolul 4 (Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse). În același timp, ținta care se referă la creșterea veniturilor populației este corelată cu Capitolul 12 (Agricultura și dezvoltarea rurală) din Titlul IV, care prevede promovarea bunăstării economice în comunitățile rurale, iar ținta care prevede adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, și realizarea progresivă a unei egalități sporite se reflectă în Capitolul 8 (Fiscalitate) din același Titlu IV. Pe lângă capitolul IV, ținta care prevede angajarea legală, echitabilă și informă a migranților se regăsește și în Titlul III, în Articolul 14 (Cooperarea în domeniul migrației, al azilului și al gestionării frontierelor).

Obiectivul 11: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

7 ȚINTE ODD

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Construcții
și Urbanism

Protecția Mediului și
Resurselor Naturale

Transport

Dezvoltare Regională

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării
Regionale

Agenția de Turism

Ministerul Mediului

Ministerul Finanțelor

Ministerul Transportului și Infrastructurii
Drumurilor

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2020"
- Strategia de Dezvoltare Regională 2016-2020
- Strategia de transport și logistică pe anii 2013-2022
- Strategia pentru Dezvoltarea Turismului "Turism 2020"
- Strategia de Mediu pentru anii 2014-2023

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

O parte din țintele celui de-al unsprezecelea ODD sunt strâns corelate cu prioritățile politicilor naționale. Ținta 11.2, care este axată pe furnizarea de sisteme de transport sigure, la prețuri accesibile, și durabile, se reflectă parțial în Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020” - „Creșterea investițiilor publice în infrastructura de drumuri naționale și locale, în scopul de a reduce costurile de transport și de a crește viteza de acces”. Același obiectiv este parțial integrat în Strategia pe transport și logistică pentru 2013-2022, care urmărește „Asigurarea unei infrastructuri rutiere adecvate și furnizarea serviciilor de transport rutier în condiții de siguranță și calitate”. Principala diferență este legată de faptul că ODD-ul 11.2 pune un accent deosebit pe „nevoile celor în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu handicap și persoanele în etate”, în timp ce documentele naționale de politici nu menționează în mod explicit aceste categorii de populație. Prin urmare, este mult de lucrat la capitolul sinergiei între Agenda 2030 și politicile naționale în acest domeniu.

O altă corelație se găsește între ținta 11.6, care este axată pe asigurarea calității aerului și gestionarea deșeurilor și Strategia de mediu pentru anii 2014-2023, care conține două obiective relevante distincte: (i) crearea unui sistem integrat de management al calității aerului, reducerea de poluanți a emisiilor în atmosferă cu 30% până în 2023 și a emisiilor de gaze cu efect de seră

cu cel puțin 20% până în 2020 în raport cu scenariul de bază; și (ii) crearea sistemelor de deșeuri și de gestionare a substanțelor chimice integrate, care ar contribui la o reducere de 30% a cantității de deșeuri depozitate și o creștere cu 20% a ratei de reciclare până în 2023.

Principalele diferențe identificate

Diferențele între cel de-al unsprezecelea ODD și agenda națională de politici sunt determinate de trei motive principale: (i) unele ținte, la anumite aspecte, sunt în contradicție cu prioritățile politicii naționale; (ii) unele ținte sunt prea ambițioase în ceea ce privește resursele financiare necesare; și (iii) documentele relevante de politici nu au un accent special pe dezagregarea în funcție de diferite grupuri de populație.

Contradicții între ODD-uri și prioritățile naționale de politici. Prima sursă de diferențe rezidă în ținta 11.3, care se concentrează pe urbanizare. Acesta este un obiectiv de politici complicat pentru Moldova, deoarece în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, una dintre principalele opt priorități de dezvoltare ale țării este dezvoltarea rurală durabilă. Prin urmare, acesta merge într-o ușoară contradicție cu ținta 11.3. În același timp, cadrul național de planificare strategică vine un pic în contradicție cu privire la acest domeniu de politici, deoarece contrar Strategiei naționale de dezvoltare, Strategia de dezvoltare regională 2016-2020 pare să fie în concordanță cu obiectivul 11.3. Aceasta urmărește obiectivul: „Consolidarea rețelei centrelor urbane, prin: 1) Identificarea continuă a pilonilor de creștere urbană, inclusiv determinarea extinderii potențiale și teritoriale a impactului orașelor; și 2) Crearea unor mecanisme de consolidare a orașelor”, în funcție de polii de creștere selectați.”

Constrângeri financiare. Cea de a doua sursă-cheie a diferențelor este legată de faptul că, din cauza constrângerilor financiare, mai multe ținte din ODD 11 nu au fost încă suficient reflectate în documentele naționale de politici. Exemplele cele mai relevante sunt ținta 11,1, care este axată pe accesul la locuințe pentru toți, ținta 11,5, care se concentrează pe reducerea costurilor umane, ca urmare a unor dezastre naturale (în afară de constrângeri financiare, un alt motiv este legat de probabilitatea relativ scăzută de dezastre naturale destructive în Moldova), și ținta 11,7, care este axată pe furnizarea accesului universal la spații verzi și publice.

Constrângeri de dezagregare. Cea de-a treia sursă importantă de diferențe este legată de dezagregarea insuficientă în documentele de planificare a politicilor naționale în funcție de sex, vârstă, venit sau condițiile de sănătate ale beneficiarilor de politici. De exemplu, obiectivele 11,2, 11,5 și 11,7, se focusează asupra femeilor, copiilor, persoanelor în vârstă, săracilor și persoanelor cu dizabilități. Nici una dintre strategiile naționale analizate nu specifică prioritățile politice la aceste niveluri de dezagregare.

Corelarea cu Acordul de Asociere

Toate țintele din ODD 11 se regăsesc și în Acordul de Asociere. Cele mai multe tangențe sunt observate la următoarele capitole din Titlul IV al Acordului: capitolul 4 (Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse), capitolul 15 (Transporturi), capitolul 16 (Mediul înconjurător), capitolul 19 (Turismul), capitolul 20 (Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional), capitolul 22 (Protecția Civilă) și capitolul 25 (Cooperarea în domeniul culturii, al politicii audiovizuale și al mass media).

Obiectivul 12: Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

8 ȚINTE ODD

1 țintă
ALINIATĂ

5 ținte
**PARTIAL
ALINIAȚE**

2 ținte
**NU SUNT
ALINIAȚE**

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Finanțe Publice
și Buget

Protecția Mediului și
Resurselor Naturale

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Mediului
Ministerul Finanțelor
Ministerul Economiei

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023
- Strategia de gestionare a deșeurilor pentru anii 2013-2027
- Planul de acțiuni în vederea implementării achizițiilor publice durabile în Republica Moldova

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Cea mai importantă similitudine între Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020” și al doisprezecelea ODD se datorează accentului său pe reconcilierea dintre nevoia de dezvoltare economică accelerată și de protecție a mediului, în conformitate cu standardele europene. Acest obiectiv este în concordanță cu ținta 12.1, care la nivel strategic se axează pe promovarea politicilor durabile de consum și producție.

La nivel sectorial, cel mai relevant document de politici este Strategia de mediu pentru 2014-2023. Aceasta are cel puțin patru priorități de politici care corelează foarte bine cu ODD 12. Și anume, accentul pe asigurarea utilizării raționale, protecția și conservarea resurselor naturale este în conformitate cu ținta 12.2, care, de asemenea, ține de asigurarea unei gestionări durabile și utilizarea eficientă a resurselor naturale. Obiectivul strategiei de a asigura gestionarea durabilă a substanțelor chimice este, în mare măsură, în conformitate cu ținta 12.4, care prevede același obiectiv într-un mod mai elaborat, menționând cadrul internațional, precum și rezultatele dorite - un element comun al multor obiective ODD - „(...) de a reduce în mod semnificativ eliminarea lor în aer, apă și sol, în scopul de a reduce la minim efectele negative asupra sănătății umane și a mediului”. Un alt obiectiv relevant al strategiei este crearea unui sistem de gestionare integrată a deșeurilor, care corelează cu ținta 12.5 cu privire la reducerea generării de deșeuri prin prevenire, diminuare, reciclare și reutilizare. Respectiva țintă ODD corelează și cu viziunea și obiectivele Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, care pune accent pe îmbunătățirea practicilor de gestionare a deșeurilor menajere identificate ca fiind cel mai critic punct în domeniul protecției mediului înconjurător.

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, atât Strategia de mediu, cât și ODD 12 recunosc necesitatea creșterii cunoștințelor și a gradului de conștientizare cu privire la protecția mediului, precum și integrarea acestor principii în stilul de viață al oamenilor.

Merită menționat și Planul de acțiuni în vederea implementării achizițiilor publice durabile în Republica Moldova adoptat în 2014, care corelează cu prevederile țintei 12.7 (Promovarea practicilor durabile de achiziții publice, în conformitate cu politicile și prioritățile naționale). În particular, conform Planului până în anul 2020, cel puțin 15% din totalul achizițiilor urmează să fie „verzi”.

Principalele diferențe identificate

Principalele motive ale discrepanțelor dintre ODD 12 și agenda națională de politici sunt:

Constrângerile bugetare la nivel național. În timp ce țintele ODD 12 ce vizează îmbunătățirea guvernancei și a eficienței în domeniul protecției mediului sunt reflectate relativ bine în documentele de planificare a politicilor naționale, cele care necesită mai multe investiții sunt mai puțin reflectate la nivel național. De exemplu, ținta 12.1, care ține de promovarea consumului și producției durabile nu este reflectată în mod direct în Strategia de mediu pentru 2014-2023.

Accent insuficient pe măsurile de sensibilizare a opiniei publice la nivel național. Anumite discrepanțe se observă și la capitolul promovării cunoașterii și conștientizării în rândul populației privind pericolele pentru mediu asociate cu activitatea menajeră. Spre exemplu, în timp ce Strategia de gestionare a deșeurilor pentru 2013-2027 recunoaște că deșeurile menajere reprezintă principalul risc pentru mediu, aceasta se focusează pe măsuri instituționale și de management, însă mai puțină atenție se acordă educării și responsabilizării populației în acest sens (conform țintei ODD 12.8, până în 2030, oamenii de pretutindeni trebuie să dețină informații relevante și să fie sensibilizați despre dezvoltarea durabilă și un stil de viață în armonie cu natura).

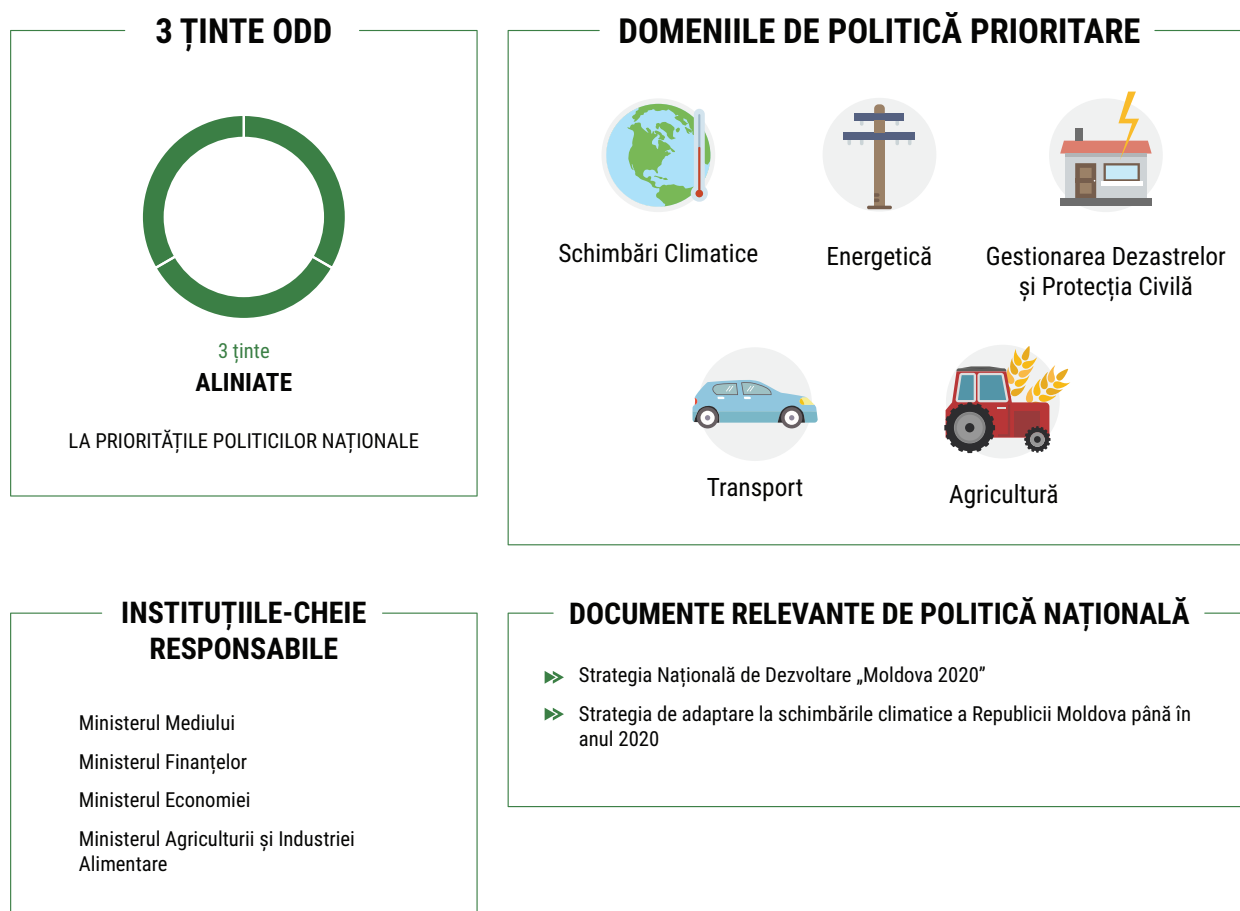
Nivelul diferit de maturitate a politicilor la nivel național și global. Un alt motiv al diferențelor între ODD 12 și documentele naționale de planificare a politicilor este legat de nivelul de maturitate al politicilor. Ideea este că, din cauza ratei ridicate a sărăciei, limitărilor financiare și constrângerilor fundamentale de dezvoltare, Guvernul Republicii Moldova s-a axat, până în prezent, pe unele obiective relevante de bază (de exemplu, gestionarea deșeurilor, reducerea poluării, promovarea sensibilizării populației, etc.), în timp ce unele ținte tind să fie relevante pentru țările mai dezvoltate. Acest lucru este în special cazul țintei 12.3 cu privire la reducerea la jumătate a risipei de alimente la nivel mondial și reducerea pierderilor de alimente, țintei 12.6 despre încurajarea întreprinderilor să adopte practici durabile și pentru a integra informații privind durabilitate în ciclul lor de raportare. În pofida faptului că aceste obiective lipsesc din documentele de planificare de politici naționale, cel puțin parțial, acestea vor trebui integrate în viitorul apropiat, deoarece au încă multe elemente relevante pentru Moldova.

Corelarea cu Acordul de Asociere

Majoritatea țărilor ODD 12 corelează cu capitolul 16 (Mediul înconjurător) din Titlul IV al Acordului de Asociere. Ținta 12.3 care vizează reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare nu se regăsește în mod direct în Acord.

Obiectivul 13: Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Bază comună cu prioritățile politicilor naționale

Accentul principal al ODD 13 este pe adaptabilitatea și promovarea rezistenței la schimbările climatice. La nivel de sector, documentul de planificare de politici este Strategia de adaptare la schimbările climatice a Republicii Moldova până în 2020. Strategia a fost concepută pentru a asigura dezvoltarea rezistenței la climă, prin reducerea cu cel puțin 50 la sută a riscurilor legate de schimbările climatice până în 2020 și facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare. Integrarea politicilor de adaptare la schimbările climatice în politicile la nivel de sector reprezintă o altă prioritate a strategiei. În plus, Strategia are ca scop de a dezvolta cadrul instituțional în domeniul schimbărilor climatice și de a crește gradul de conștientizare a tuturor părților interesate, inclusiv a populației, în ceea ce privește riscurile legate de schimbările climatice și măsurile de adaptare.

Principalele diferențe identificate

La nivel de sector, ODD 13 este pe deplin în conformitate cu agenda națională de dezvoltare. Ținta 13.2, care face apel la integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politicile naționale, strategiile și documentele de planificare, așa cum sunt definite în cadrul național, este practic identică cu cea globală. În cazul țintei 13.3, formularea națională subliniază consolidarea cadrului instituțional pentru a gestiona impactul schimbărilor climatice.

Pentru ținta 13.1 care se referă la consolidarea rezistenței și capacităților de adaptare, cadrul național identifică 6 sectoare prioritare în care facilitarea procesului de adaptare este urgentă

– sectorul agricol, sectorul resurselor de apă, sectorul sănătății, sectorul forestier, sectorul energie și sectorul transporturilor și drumurilor. Cu toate acestea, *doar 3 strategii la nivel de sector* - în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale, în domeniul apei și în domeniul forestier – includ măsuri și obiective relevante pentru adaptare la schimbările climatice.

Un neajuns important este *absența completă în principala strategie de dezvoltare a țării, „Moldova 2020” a riscurilor pe care le pun schimbările climatice.*

O altă problemă importantă ține de *diferențele în orizonturile de planificare*. Strategia națională de adaptare la schimbările climatice expiră în 2020, în timp ce ODD-urile vizează orizontul anului 2030. Însă aceasta este o problemă pe care o constatăm la majoritatea documentelor de politici la nivel de sector adoptate în Republica Moldova.

Corelarea cu Acordul de Asociere

Acordul de Asociere alocă un capitol întreg – Capitolul 17 din Titlul IV – politicilor climatice și acțiunilor necesare pentru a reduce impactul schimbărilor climatice și pentru a spori reziliența în fața riscurilor declanșate de aceste schimbări. O serie de măsuri privind reducerea riscurilor asociate schimbărilor climatice pot fi identificate în Capitolul 22. Protecția civilă (Titlul IV). În mod firesc, o serie de obligațiuni asumate de părți vizavi de minimizarea impactului asupra climei, sunt incluse în Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă din Titlul V.

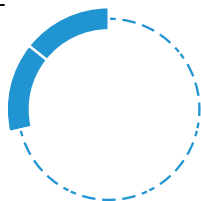

Obiectivul 14: Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

7 ȚINTE ODD

2 ținte
NU SUNT
ALINATE

5 ținte
NU SUNT
RELEVANTE
ȚĂRII

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Agricultura și
Dezvoltarea Rurală

Protecția Mediului și
Resurselor Naturale

Gestionarea
Deșeurilor

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Mediului
Serviciul Piscicol (în subordinea Ministerului
Mediului)
Ministerul Finanțelor

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”
- Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și Planul de Acțiuni aferent
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de Acțiuni aferent

Bază comună cu prioritățile politicilor naționale

Având în vedere accentul pe utilizarea durabilă a resurselor marine și oceanice, ODD 14 este, în cele mai multe dintre aspectele sale, mai puțin relevant pentru Republica Moldova, care este un stat fără ieșire la mare. În același timp, este evidentă importanța reducerii poluării râurilor transfrontaliere, dar și a râurilor mici interne, prin eliminarea surselor de poluare, inclusiv prin reducerea și eliminarea deversării apelor menajere și industriale neepurate sau insuficient epurate, lichidarea gunoștilor ilicite și stoparea practicilor agricole poluante în zonele de protecție a râurilor. Astfel, în cazul Republicii Moldova, ODD 14 în mare măsură este în consonanță cu țintele ODD 6.

Principalele diferențe identificate

Irelevanța. Conform opiniei experților exprimate în timpul consultărilor publice, doar 2 din cele 7 ținte ale ODD 14 sunt relevante, dar ar trebui să fie adaptate pentru a corespunde realităților geografice și prioritățile de dezvoltare ale Republicii Moldova. În primul rând, Republica Moldova ar trebui să urmărească să prevină și să reducă în mod semnificativ poluarea apelor sale de suprafață, inclusiv a râurilor. Râul Nistru se varsă direct în Marea Neagră, în timp ce râul Prut are confluență cu Dunărea. Strategia cu privire la diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 prevede două obiective foarte specifice în acest sens: 1) restabilirea fâșiilor forestiere de protecție a râurilor și bazinelor de apă și 2) elaborarea unui studiu privind impactul antropic asupra biodiversității cauzat de modificarea cursului apelor. Din cauza acoperirii înguste, acest lucru ar oferi, totuși, doar o aliniere parțială a agendei naționale cu ODD 14.1, care prevede „Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate

tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți”.

În al doilea rând, potrivit experților, Republica Moldova ar trebui să-și propună prevenirea pescuitului excesiv și eliminarea celui ilegal și nedeclarat. În această privință, din nou, se atestă doar o aliniere parțială a agendei naționale la agenda globală. La nivel global obiectivul 14.4 sună în felul următor: „Până în 2020, reglementarea eficientă a pescuitului și eliminarea pescuitului excesiv, ilegal, nedeclarat și nereglementat și a practicilor de pescuit distructive și implementarea planurilor de management bazate pe știință, pentru a restabili stocurile de pește în cel mai scurt timp posibil, cel puțin la nivelurile care ar asigura un randament maxim durabil, după cum este determinat de caracteristicile biologice ale acestora”. Strategia națională privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 *nu indică în mod expres reducerea pescuitului excesiv și prevenirea pescuitului nereglementat ca obiectiv specific*, deși Strategia prevede o creștere semnificativă a volumului de amenzi pentru pescuitul nereglementat.

Corelarea cu Acordul de Asociere

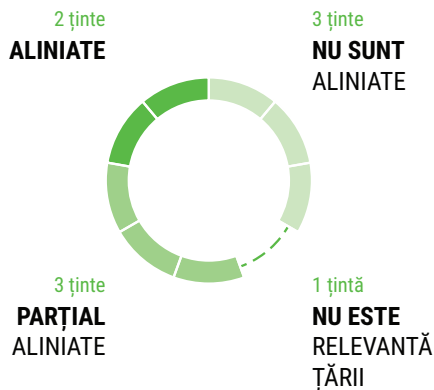
Trei capitole din Acordul de Asociere sunt relevante pentru ODD 14. Țintele privind conservarea, restabilirea și protecția ecosistemelor de apă sunt în mod adecvat reflectate în prevederile Capitolului 16. Mediul înconjurător (Titlul IV) și în Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă (Titlul V). Pe lângă acestea două, ținta 14.4, privind reglementarea pescuitului, este reflectată de Capitolul 13. Pescuitul și politica marină (Titlul V).

Obiectivul 15: Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

9 ȚINTE ODD

LA PRIORITĂȚILE POLITICILOR NAȚIONALE

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Agricultura și
Dezvoltarea Rurală

Protecția Mediului și
Resurselor Naturale

Gestionarea
Deșeurilor

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Mediului
Ministerul Agriculturii și Industriei
Alimentare
Agenția Moldsilva
Ministerul Finanțelor

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”
- Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și Planul de Acțiuni aferent
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de Acțiuni aferent
- Programul național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră pentru anii 2014-2018
- Programul de conservare a solurilor și de creștere a fertilității solurilor pentru anii 2011-2020

Bază comună cu prioritățile politicilor naționale

ODD 15 pune accentul pe utilizarea durabilă a solurilor și prevenirea fenomenelor de degradare a terenurilor, protecția ecosistemelor acvatice, conservarea și reabilitarea pădurilor, conservarea biodiversității, eliminarea braconajului și integrarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în politici la toate nivelurile.

Există un număr mare de strategii de dezvoltare la nivel sectorial referitoare la ODD 15 în Republica Moldova. Strategia de mediu pentru 2014-2023 și Planul de Acțiuni aferent prevede extinderea terenurilor împădurite până la 15 la sută din teritoriul țării, a zonelor protejate de stat până la 8 procente din teritoriu și asigurarea unei gestionări eficiente și durabile a ecosistemelor naturale.

Strategia cu privire la diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și Planul de acțiuni aferent acoperă, și ODD15, având printre scopurile sale și cel de a defini un mecanism de gestionare, utilizare durabilă, protecție și conservare a diversității biologice și a ecosistemelor din Republica Moldova, pentru a contribui astfel la stoparea pierderilor speciilor de faună și floră și la stoparea degradării habitatelor acestora, precum și la conservarea acestora pentru generațiile viitoare. Mai specific, Strategia presupune că până în 2020 va avea loc o reducere semnificativă a presiunii exercitate asupra biodiversității, care va fi realizată printr-o serie de măsuri, cum ar fi: a) asigurarea măsurilor de extindere a ariilor protejate până la 8 la sută din teritoriul țării, crearea unei rețele naționale de mediu și dezvoltarea a 44 de planuri de gestionare pentru ariile protejate; b) asigurarea măsurilor de protecție a speciilor rare, vul-

nerabile și amenințate, prin restabilirea habitatelor a 5 specii de plante și 5 specii de animale amenințate și; c) asigurarea măsurilor de securitate biologică prin elaborarea a 2 proceduri de evaluare a riscurilor în urma introducerii de organisme modificate genetic și prin crearea unui centru de consultanță. Strategia vizează să asigure măsuri de reducere a impactului speciilor invazive prin elaborarea unui studiu, unui program și unui ghid cu privire la practicile de combatere a speciilor invazive. Strategia prevede, de asemenea, integrarea tratatelor internaționale în politicile naționale în domeniul biodiversității, ca un obiectiv specific.

Programul Național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră pentru anii 2014-2018 este un document foarte specific și tehnic, care a fost conceput pentru a încetini procesele de degradare a solurilor prin extinderea suprafețelor cu vegetație forestieră. Acesta include indicatori dezagregați regional în ceea ce privește zonele care trebuie restabilite.

Programul de conservare a solurilor și creșterea fertilității solurilor pentru anii 2011-2020 are în vedere două obiective importante care trebuie atinse până în 2020: 1) stoparea formelor active de degradare a solurilor pe o suprafață de 877 mii ha și 2) aplicarea unor măsuri de conservare a solurilor și creșterea fertilității solurilor pe o suprafață de 1,7 milioane de hectare.

Principalele diferențe identificate

Absența priorităților de mediu în principalul document de planificare. Prioritățile ce țin de mediu și dezvoltarea resurselor sunt complet absente în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, ce este un neajuns esențial al cadrului național de dezvoltare, atunci când este vorba de ODD 15.

Anumite diferențe în orizonturile de planificare. În cazul țințelor 15.1 și 15.2, agenda globală stabilește orizontul anului 2020, în timp ce, în cazul priorităților naționale orizontul este stabilit cu 3-4 ani mai târziu. Însă aceasta este o diferență minoră, țințele în cauză fiind pe deplin aliniate la agenda globală.

Irelevanța. Ținta 15.4 caută să asigure, până în 2030, conservarea ecosistemelor montane, inclusiv biodiversitatea acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii care sunt esențiale pentru o dezvoltare durabilă. Acest obiectiv nu este relevant pentru Republica Moldova pentru că țară nu are munți.

Diferențele în formulare și gradul de ambiție sunt principalele cauze de ce țințele 15.5, 15.6 și 15.9 sunt considerate ca fiind parțial aliniate cu cadrul național. Acest decalaj poate fi remediat cu ușurință printr-o revizuire și o formulare mai coerentă a strategiilor naționale.

Ținta 15.7, care vizează încetarea braconajului și a traficului cu specii pe cale de dispariție, este complet absentă din strategiile naționale și sectoriale. Același lucru este valabil și pentru ținta 15.8, care e menționată doar tangențial în strategii.

Corelarea cu Acordul de Asociere

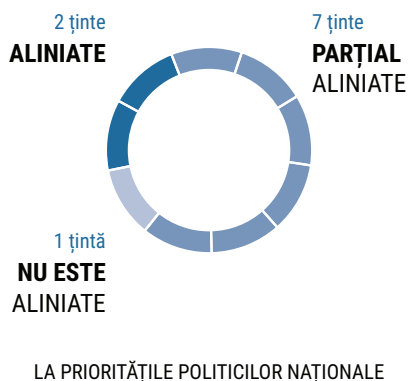
Țintele din ODD 15 sunt pe deplin aliniate prevederilor Acordului de Asociere. Capitolul 16. Mediul înconjurător (Titlul IV) și Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă sunt, probabil principalele părți ale Acordului, în lumina scopurilor de dezvoltare asumate în ODD 15, practic fiecare țință putând fi regăsită, explicit sau implicit, în aceste două capitole. Prevederile Capitolului 12. Agricultură și dezvoltarea rurală (Titlul IV) sunt în mod deosebit pertinente pentru ținta 15.3 referitoare la combaterea deșertificării și realizării unei lume neutre sub aspectul degradării solurilor. Într-o anumită măsură, prevederile Capitolului 1. Reforma administrației publice (Titlul IV) sunt relevante pentru ținta 15.9 care vizează integrarea principiilor și valorilor ecologice în toate politicile și programele de dezvoltare.

Obiectivul 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

10 ȚINTE ODD

DOMENIILE DE POLITICĂ PRIORITARE

Drepturile și
Libertățile Omului

Ordine Publică

Justiție și
Prevenirea Corupției

Tehnologii
Informaționale

Finanțe Publice
și Buget

Drepturi și
Șanse Egale

Protecție Socială,
Integrare Socială și Familie

Administrație Publică

INSTITUȚIILE-CHEIE RESPONSABILE

Ministerul Afacerilor Interne
Ministerul Muncii, Protecției Sociale și
Familiei
Ministerul Educației
Ministerul Justiției
Centrul Național Anticorupție
Cancelaria de Stat
Ministerul Tineretului și Sportului
Ministerul Tehnologiei Informației și
Comunicațiilor
Ministerul Finanțelor
Biroul Relații Interetnice

DOCUMENTE RELEVANTE DE POLITICĂ NAȚIONALĂ

- Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (intermediar 2016) (proiect)
- Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 și Planul de acțiuni pentru anii 2016-2020
- Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2014-2016
- Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016
- Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2013-2017
- Strategia națională de prevenire și combatere a crimei organizate pentru anii 2011-2016
- Strategia națională anticorupție pentru anii 2017-2020 (proiect)
- Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020
- Planul de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pe anii 2016-2020
- Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020
- Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

O mare parte din țintele celui de-al 16-lea ODD sunt corelate cu prioritățile naționale de politici, întrucât justiția, corupția și administrația publică sunt printre cele mai mari provocări și,

În același timp, priorități ale Guvernului. Pe măsură ce obiectivul reflectă o gamă largă de probleme, cum ar fi violența, accesul la justiție, corupția, fluxurile de arme, procesul de luare a deciziilor, accesul la informație, domeniile de politici, autoritățile responsabile și documentele de politici sunt diverse.

Doar o singură țintă – 16.5. „*Reducerea semnificativă a corupției și dării de mită în toate formele sale*” - este parțial aliniată la Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, care are angajamentul de a asigura o „justiție responsabilă și incoruptibilă”. În același timp, această țintă este reflectată în Strategia națională anticorupție (2017-2020).

Trei ținte sunt pe deplin aliniate la prioritățile naționale – 16.5. „*Reducerea semnificativă a corupției și dării de mită în toate formele sale*”, 16.6. „*Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile*” și 16.7. „*Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile*”. Motivul este că Strategia privind reforma administrației publice (2016-2020) a fost elaborată în baza celor mai bune practici UE, vizează reforma atât la nivel central, cât și la nivel local, și plasează un accent special pe transformarea administrației în una responsabilă și transparentă și pe procesul decizional incluziv. Totodată, obiectivele incluse în Strategia națională anticorupție pentru anii 2017-2020 au fost corelate în procesul de elaborare cu țintele menționate, în special cu ținta 16.5.

Corelații importante sunt în domeniile în care există un document de politici specific pentru această problemă. De exemplu, ținta 16.2. „*Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor*” este bine reflectată de Strategia pentru protecția copilului (2014-2020); ținta 16.3. „*Promovarea statului de drept la nivel național și internațional și asigurarea accesului egal la justiție pentru toți*” și Strategia de reformă a sectorului justiției (2011-2016). Suplimentar, Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 vizează consolidarea consiliilor locale ale tinerilor prin sporirea cu 30% a numărului de tineri implicați și cu cel puțin 80% a reprezentării teritoriale, ceea ce corespunde parțial țintei 16.7. „*Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile*”.

Principalele diferențe identificate

Principalele diferențe dintre țintele ODD 16 și agenda națională de politici au la bază 2 motive: (i) țintele ODD sunt prea largi și (ii) țintele ODD sunt doar parțial reflectate în documentele de politici naționale.

Țintele ODD sunt prea largi. Acest motiv este reflectat prin ținta 16.1. „*Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe pretutindeni*”, care este parțial aliniată cu proiectul planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului, care abordează doar violența în familie, cu Strategia pentru protecția copilului (2014-2020), care reflectă violența împotriva copiilor, dar nu și împotriva adulților, precum și cu Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane (2014-2016), care abordează violența în familie ca un fenomen conex traficului de ființe umane. Însă, aceste documente nu acoperă în mod sistematic toate tipurile de victime și toate formele posibile de violență, precum nici nu definesc zonele vulnerabile în care violența este mai răspândită.

Țintele ODD sunt doar parțial reflectate în documentele de politici naționale. Al doilea motiv este reflectat prin ținta 16.4. „*Până în 2030, reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată*”. Prioritățile naționale sunt axate pe prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, însă nu există angajamente în agenda națională privind reducerea fluxului de armament și consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate, chiar

dacă acestea sunt probleme actuale și acute. De asemenea, ținta 16.9. „Până în 2030, asigurarea identității legale tuturor, inclusiv înregistrarea nașterii” este reflectată doar în Planul de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă (2016-2020), deși în timpul consultărilor naționale, a fost confirmat faptul că acordarea identității legale pentru persoanele care locuiesc pe malul stâng al Nistru, de asemenea, ar trebui să fie o prioritate națională.

Ținta 16.8. „Extinderea și consolidarea participării țărilor în curs de dezvoltare în instituțiile de guvernare globală” nu se regăsește în agenda națională, dar, de fapt, nici nu depinde de autoritățile naționale ale țărilor în curs de dezvoltare.

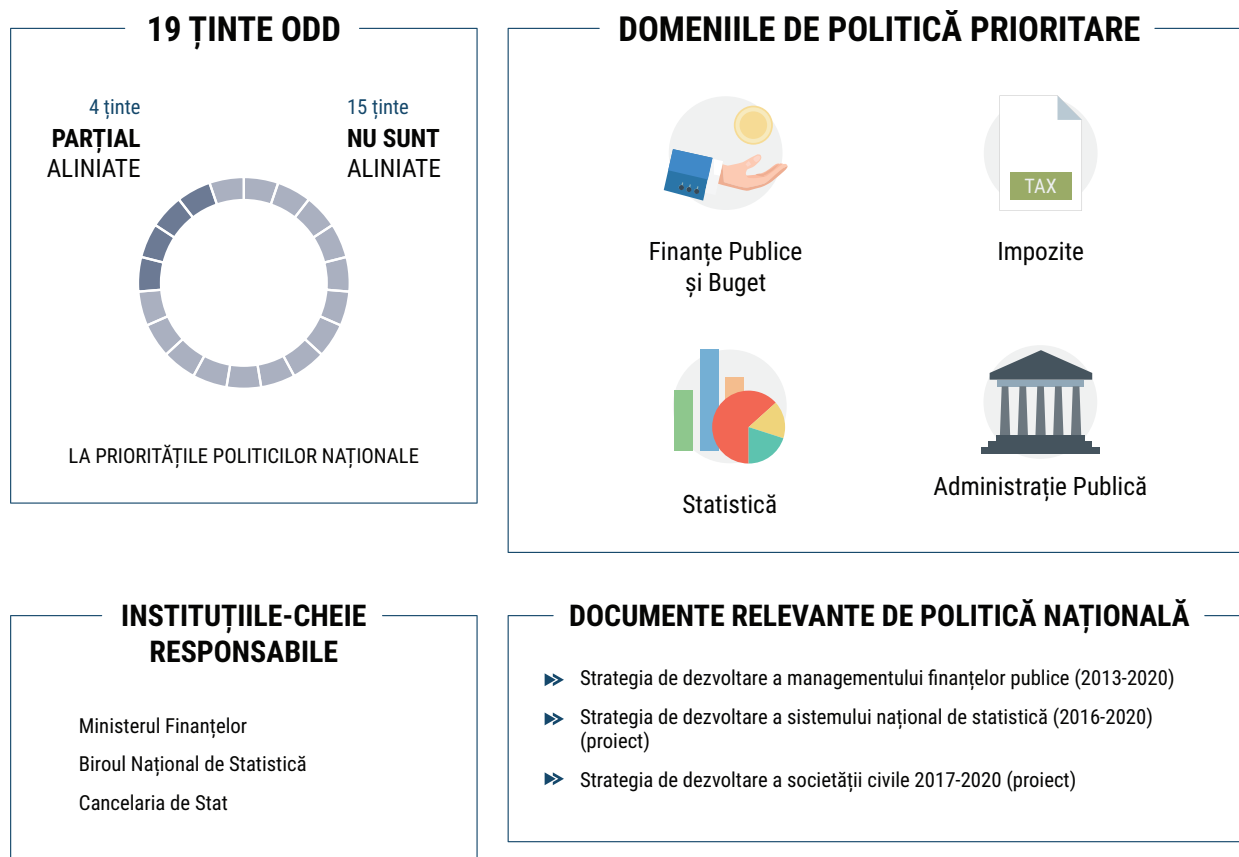
Corelarea cu Acordul de Asociere

Ținând cont de aspectul larg al domeniilor cuprinse de ODD 16, acestea corelează cu 13 capitole/articole din trei titluri ale Acordului de Asociere. Cea mai mare relevanță o au Articolul 4 (Reforma internă) din Titlul II și Articolul 12 (Statul de drept), întrucât acestea includ în sine statul de drept, drepturile omului, justiție, administrație publică și combaterea corupției. Totodată, reieșind din particularitățile sale, țintele ODD 16 se mai reflectă în Articolul 10 (Armele de calibru mic și armamentul ușor și controlul exporturilor de arme convenționale) din Titlul II; Articolul 16 (Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale), Articolul 18 (Spălarea de bani și finanțarea terorismului) și Articolul 19 (Combaterea terorismului) din Titlul III; Capitolul 1 (Reforma administrației publice), Capitolul 7 (Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern), Capitolul 8 (Fiscalitate), Capitolul 16 (Mediul înconjurător), Capitolul 18 (Societatea informațională), Capitolul 20 (Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional), Capitolul 27 (Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului) și Capitolul 25 (Cooperarea în domeniul culturii, al politicii audiovizuale și al mass media) din Titlul IV.

Obiectivul 17: Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

Similaritățile dintre ODD și prioritățile politicilor naționale

Având în vedere specificul ODD-ului 17, cu greu au fost identificate doar patru ținte ca fiind parțial aliniate la agenda națională. Astfel, ținta 17.1. „*Consolidarea mobilizării resurselor interne, inclusiv prin suportul internațional pentru țările în curs de dezvoltare, pentru a îmbunătăți capacitatea națională de impozitare și colectarea veniturilor*” este reflectată de obiectivul „Mobilizarea veniturilor prin sporirea capacității autorităților de administrare a lor, pentru a colecta venituri fiscale și vamale planificate”, după cum se menționează în Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice (2013-2020). Ținta 17.17 „*Încurajarea și promovarea parteneriatelor publice, publice-private și cu societatea civilă eficiente, în baza experienței și strategiilor de resurse ale parteneriatelor*” corespunde obiectivelor formulate în Strategia de dezvoltare a societății civile 2012-2015, care la moment este supusă revizuirii pentru următoarea etapă, 2017-2020. Ținta 17.18. „*Până în 2020, sporirea suportului de consolidare a capacităților pentru țările în curs de dezvoltare, inclusiv pentru țările mai puțin dezvoltate și statele insulare mici în curs de dezvoltare, pentru a crește în mod semnificativ disponibilitatea datelor calitative, în timp util și fiabile, dezagregate după venit, sex, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilități, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contextele naționale*” și ținta 17.19. „*Până în 2030, dezvoltarea în baza inițiativelor existente a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă, care completează produsul intern brut, și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice în țările în curs de dezvoltare*” corespund angajamentului de a îmbunătăți nivelul de dezagregare a indicatorilor sociali și economici (indicatori naționali pentru a raporta privind ODD, statistici de gen și statistici regionale), să diversifice, dezvolte și consolideze produsele și serviciile statistice, să monitorizeze și să raporteze cu privire la Agenda 2030, astfel cum sunt incluse în proiectul Strategiei pentru dezvoltarea sistemului național de statistică (2016-2020).

Principalele diferențe identificate

Luând în considerare scopul de bază al ODD 17 privind consolidarea parteneriatului global pentru a promova dezvoltarea durabilă, care implică, în general, țările dezvoltate și organizații internaționale, 15 din cele 19 ținte nu sunt aliniate la agenda națională a Republicii Moldova.

Corelarea cu Acordul de Asociere

Deși din ODD 17 doar două ținte sunt aliniate și relevante pentru Republica Moldova, domeniile acestora sunt bine reflectate în Acordul de Asociere, și anume în Titlul IV. Ținta care se referă la îmbunătățirea capacității naționale de colectare a taxelor și a altor venituri se regăsește în Capitolul 7 (Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern) și Capitolul 8 (Fiscalitate). Deoarece prevederi privind formarea și consolidarea parteneriatelor se conțin în mai multe capitole sectoriale și intersectoriale ale Acordului de Asociere, respectiva țintă corelează cu Capitolul 4 (Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse), Capitolul 5 (Protecția consumatorilor), Capitolul 10 (Politica industrială și antreprenorială), Capitolul 26 (Cooperarea cu societatea civilă) și Capitolul 20 (Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional). Două ținte care referă la sporirea semnificativă a disponibilității datelor calitative și dezvoltare măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă se reflectă în Capitolul 5 (Statistici).

Capitolul 2. RECOMANDĂRI PENTRU INTEGRAREA AGENDEI DE DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN AGENDA NAȚIONALĂ DE POLITICI

Capitolul 2 prezintă lista Țintelor ODD naționalizate în baza rezultatelor consultărilor intense cu factorii de decizie relevanți, mediul academic, partenerii de dezvoltare și societatea civilă, validate de către grupurile de experți implicați. Acesta prezintă, de asemenea, detalii cu privire la documentele de politici care urmează a fi modificate și instituțiile responsabile pentru punerea în aplicare a Țintelor ODD naționalizate. În plus, au fost identificate Țintele centrale pentru fiecare ODD. Acestea sunt reprezentate de Țintele cu cele mai multe influențe directe asupra întregului set de ODD-uri și, prin urmare, sunt foarte importante pentru a realiza dezvoltarea durabilă. Cu toate acestea, toate celelalte Ținte rămân la fel de relevante și trebuie integrate în mod corespunzător în documentele de politici sectoriale.

Dacă ajustarea Țintelor ODD la obiectivele naționale este mai intuitivă, integrarea acestora în agenda națională ar putea fi mai complexă. O soluție imediată pentru naționalizarea agendei globale de dezvoltare durabilă este modificarea strategiilor sectoriale actuale, așa cum se propune în tabelele de recomandări pentru fiecare din cele 17 obiective, rezultate în urma discuțiilor în procesul de consultări. Tabelele prezintă: (i) versiunea naționalizată a Țintelor globale, (ii) documentul/le de politici relevant/e principal(e), care trebuie să fie adaptat/e, (iii) motivul(ele) ajustării și (iv) și instituțiile partenere cheie care trebuie să asigure punerea în aplicare a Țintelor respective. Cu toate acestea, ajustarea documentelor de politici nu garantează și implementarea acestora, fapt ce depinde de disponibilitatea resurselor bugetare și de existența unui sistem eficient de monitorizare și evaluare.

Cu toate acestea, atelierele de consultare și cartografierea documentelor de planificare strategică efectuată în capitolul 1 au scos la iveală faptul că sistemul național de planificare strategică nu este pe deplin adecvat pentru a pune în aplicare în mod eficient Agenda de dezvoltare durabilă. În primul rând, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” este conține doar opt priorități - definite ca soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei - și, prin urmare, stabilește limite artificiale pentru a include obiective suplimentare considerate priorități naționale. Mai mult decât atât, strategiile sectoriale variază în funcție de cadrul de timp, abordare, grad de detalii, indicatori de monitorizare a impactului și a progresului (deseori acestea lipsesc complet). Multe din ele nu dispun de cadrul de raportare și acoperire financiară, în special alocații bugetare pe obiective separate. Cele mai multe documente de politici nu sunt întocmite pe bază de evidențe sau ținând cont de impactul asupra drepturilor umane. În același timp, agenda de dezvoltare durabilă încorporează un set de obiective interconectate, care trebuie să fie integrate într-un cadru comun, pentru a asigura realizarea acestuia. Integrarea cu succes a ODD-urilor în politicile naționale, precum și punerea în aplicare a acestora în continuare, este condiționată de eliminarea deficiențelor menționate ale cadrului de planificare a politicilor și revizuirea cuprinzătoare a acestuia.

Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Toate cele cinci ținte globale ale ODD 1 ce urmărește eradicarea sărăciei, dar și una dintre țintele – mijloace de implementare, au fost considerate drept relevante pentru Republica Moldova de către actorii implicați în procesul decizional și de politici și, prin urmare, urmează a fi integrate în agenda națională de politici dat fiind că, în prezent, doar două dintre acestea (ODD 1.2 și 1.5) sunt parțial aliniate la agenda globală. Mai mult decât atât, țintele ODD 1.1 și 1.2 privind sărăcia extremă și cea multidimensională ar trebui să fie incluse în cel mai important document de politici al țării, „Moldova 2020”.

Instituția-cheie responsabilă pentru reducerea sărăciei (ODD 1.1 și 1.2), precum și pentru promovarea și punerea în aplicare a politicilor sociale relevante (ODD 1.3) ar trebui să fie Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. Cu toate acestea, este imposibil de a combate sărăcia fără implicarea altor actori, în special a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Ministerului Sănătății (având în vedere răspândirea sărăciei multidimensionale, în special în zonele rurale și în regiuni, precum și în rândul persoanelor cu stare de sănătate precară), dar și a Ministerului Economiei, Ministerului Finanțelor și Casei Naționale de Asigurări Sociale (care ar trebui să asigure durabilitatea creșterii economice pe termen lung și a politicilor sociale). În același timp, Ministerul Mediului ar trebui să își asume un rol activ în asigurarea implementării țintei ODD 1.5 privind reducerea impactului negativ al evenimentelor climatice extreme, precum secetele și inundațiile asupra populației vulnerabile. Dat fiind că majoritatea strategiilor ce necesită a fi modificate acoperă un interval de timp mai scurt decât Agenda 2030, amendamentele inițiale pot include ținte intermediare, cu valoare numerică asociată, ce urmează să fie realizate la termenele scadente, urmând ca succesoarele acestora să includă țintele finale, cu valoare numerică asociată, relevante pentru Republica Moldova.

Tabelul 1. Recomandări privind adaptarea ODD 1

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
1.1 Până în 2030, eradicarea sărăciei extreme pentru toți oamenii de pretutindeni, măsurată în prezent ca număr de persoane care trăiesc cu mai puțin de 1,25 \$ pe zi	1.1 Până în 2030, eradicarea sărăciei extreme, ca număr de persoane care trăiesc cu mai puțin de 1,9 \$ pe zi	- Deși raportată la pragul național al sărăciei extreme rata sărăciei este aproape de 0%, pragul de sărăcie internațional este superior celui național, iar rata sărăciei extreme ar putea fi mai înaltă; - Din motive de comparabilitate internațională.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> (actuala Strategie Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” nu poate fi supusă unor modificări substanțiale, însă reducerea sărăciei ar trebui să reprezinte o prioritate în cadrul următoarei Strategii Naționale de Dezvoltare). Cum: - În primul rând, ar trebui să se aplice noua metodologie de calculare a sărăciei extreme, pe baza pragului internațional a persoanelor care trăiesc cu mai puțin de 1,9\$ pe zi. În actuala Strategie Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” doar o țintă numerică privind sărăcia extremă poate fi introdusă în rândul indicatorilor generali de performanță aferenți, cu dezagregare corespunzătoare pentru grupurile cele mai afectate (după vârstă, statut profesional și mediu de reședință).	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Ministerul Economiei; Casa Națională de Asigurări Sociale; Ministerul Finanțelor; Ministerul Sănătății

1	2	3	4	5
1.2 Până în 2030, reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de bărbați, femei și copii de toate vârstele care trăiesc în sărăcie în toate dimensiunile sale potrivit definițiilor naționale	1.2 Până în 2030, reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de bărbați, femei și copii de toate vârstele care trăiesc în sărăcie absolută și sărăcie în toate dimensiunile sale potrivit pragului național și pragului internațional de 4,3 \$ pe zi	- Dinamica ratei sărăciei absolute diferă de percepția generală a populației; - Din motive de comparabilitate internațională; - Poziția internațională nefavorabilă în care se află Republica Moldova.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> (actuala Strategie Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” nu poate fi supusă unor modificări substanțiale, însă reducerea sărăciei ar trebui să reprezinte o prioritate în cadrul următoarei Strategii Naționale de Dezvoltare). Cum: - În primul rând, ar trebui să se aplice noua metodologie de calculare al pragului sărăciei absolute; - Totodată, ar trebui elaborată metodologia pentru sărăcia multidimensională. Din cauza limitărilor actualei Strategii de Dezvoltare Națională, doar țintele numerice privind rata națională a sărăciei absolute, rata sărăciei multidimensionale și rata sărăciei conform pragului internațional ar trebui incluse între indicatorii generali de performanță ai Strategiei Naționale de Dezvoltare, dezagregate pe sexe, vârste și mediu de reședință. <i>Strategia Națională de Dezvoltare Regională (2016-2020)</i> Cum: - Este necesar de aplicat noi definiții ale sărăciei absolute în urma modificării metodologiei și stabilite valori numerice ale sărăciei absolute și multidimensionale în funcție de zona de reședință. <i>Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025)</i> sau noul proiect al strategiei ce se planifică a fi elaborat Cum: - Este necesar de aplicat noi definiții ale sărăciei absolute în urma modificării metodologiei și stabilite valori numerice ale sărăciei absolute și multidimensionale în funcție de vârstă.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Ministerul Economiei; Casa Națională de Asigurări Sociale; Ministerul Finanțelor; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Sănătății
1.3 Implementarea unor sisteme de protecție socială adecvate la nivel național și a măsurilor necesare, inclusiv implementarea venitului minim garantat, pentru o acoperire substanțială a celor săraci și vulnerabili până în 2030	1.3 Implementarea unui sistem de protecție socială adecvat la nivel național pentru o acoperire substanțială a celor mai săraci și vulnerabili până în 2030	- Nivelul înalt de inegalitate socială; - Presiunile din partea societății și a partenerilor internaționali.	<i>Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025)</i> sau noul proiect al strategiei ce se planifică a fi elaborat Cum: - De introdus noua țintă în cadrul strategiei (secțiunea privind prioritățile politicilor demografice); - De asemenea, în secțiunea privind orientarea strategică a politicilor demografice sectoriale, de introdus o nouă secțiune privind politicile sociale, cu măsuri adecvate pentru diferite grupuri sărace sau vulnerabile ale populației, inclusiv indicatori măsurabili pentru fiecare grup.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei; Biroul Național de Statistică
1.4 Până în 2030, asigurarea faptului că toți bărbații și femeile, în special cei săraci și vulnerabili, au drepturi egale la resursele economice, precum și acces la serviciile de bază, dreptul la proprietate și control asupra terenurilor și a	1.4 Până în 2030, asigurarea faptului că toți bărbații și femeile, în special cei săraci și vulnerabili, au drepturi egale la proprietate și control asupra terenurilor și a altor forme de proprietate, moștenire și alte resurse	- Ținta este foarte complexă și ar trebui să fie dezagregată după: accesul la serviciile de bază, accesul la finanțare și accesul la proprietate. Dat fiind că alte ținte ODD (din ODD 3, ODD 4, ODD 6 și ODD 7) se concentrează pe accesul	<i>Programul de stat de creare a cadastrului bunurilor imobile</i> Cum: - De introdus ca nouă măsură în „Măsurile principale de implementare a programului” și termenul de implementare; - De definit rolurile autorităților publice naționale și locale care ar trebui să asigure înregistrarea și evaluarea tuturor drepturilor asupra terenurilor și a altor proprietăți.	Instituția-cheie: Agenția Relații Funciare și Cadastru Instituții partener: Autoritățile Publice Locale; Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei

1	2	3	4	5
altor forme de proprietate, moștenire, resurse naturale, tehnologii noi potrivite și servicii financiare, inclusiv de microfinanțare		la serviciile de bază (accesul la apă, canalizare și gaze și accesul la educație de bază și servicii de sănătate) sau accesul la finanțare (ODD 10), acestea sunt analizate ulterior în cadrul raportului, la ținta corespunzătoare, iar ținta actuală a fost redusă exclusiv la accesul la proprietate; - În același timp, există o problemă cu înregistrarea proprietății, în special în zonele rurale, în rândul populației sărace, care ar putea genera probleme și ar crește vulnerabilitățile în viitor.		
1.5 Până în 2030, crearea rezilienței celor săraci și aflați în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă și alte șocuri și dezastre economice, sociale și de mediu	1.5 Până în 2030, crearea rezilienței celor săraci și aflați în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă, inclusiv secetă și inundații	- Vulnerabilitatea populației implicate în activități agricole de subsistență; - Frecvența ridicată a secetelor și inundațiilor în Republica Moldova; - Aspectele ce țin de dezastrele economice și sociale se regăsesc parțial în alte ținte ale agendei globale.	<i>Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală (2014-2020)</i> Cum: - De introdus o nouă țintă specifică în cadrul celui de-al 2-lea obiectiv general „Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale în agricultură”; - De inclus indicatorii de performanță: numărul persoanelor afectate de dezastre naționale (secete, inundații, alunecări de teren). Indicatorii de performanță se pot referi la numărul total de persoane afectate, cât și la numărul de persoane care intră sub pragul sărăciei din cauza unor astfel de evenimente. <i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - În cadrul celui de-al 2-lea obiectiv specific al Strategiei, „Integrarea principiilor de protecție a mediului, de dezvoltare durabilă și dezvoltare economică verde, de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale” de adăugat o nouă direcție de acțiune, conform dispozițiilor obiectivului naționalizat și a recomandărilor sus-menționate pentru Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală	Instituția-cheie: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Instituții partenere: Ministerul Mediului; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Sănătății
1.b Crearea unui cadru de politici adecvat la nivel național, regional și internațional bazat pe strategii de dezvoltare orientate către cei săraci și sensibile la aspectele de gen, pentru a susține investițiile în acțiuni de reducere a sărăciei.	1.b Asigurarea unui cadru național de politici adecvat, bazat pe strategii sensibile la dimensiunea de sărăcie și gen, ce ar susține investițiile în eradicarea sărăciei.	- Lipsa unei viziuni comprehensive de reducere a sărăciei în Moldova - Dinamica ratei sărăciei absolute diferă de percepția generală a populației - Factorii de risc de cădere sub pragul sărăciei diferă după gen.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> (actuala Strategie Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” nu poate fi supusă unor modificări substanțiale, însă reducerea sărăciei ar trebui să reprezinte o prioritate în cadrul următoarei Strategii Naționale de Dezvoltare). Cum: - Poate fi introdus ca obiectiv specific sau acțiune specifică pentru realizarea obiectivului general formulat în baza țintei 1.2.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partenere: Ministerul Economiei; Casa Națională de Asigurări Sociale; Ministerul Finanțelor; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Ținte prioritare ale ODD 1

În cadrul grupului ODD 1 există trei ținte prioritare care influențează în mod pozitiv un număr mare de alte ținte. Totuși, vom menționa doar două ținte deoarece ținta 1.1 privind sărăcia extremă este parte a țintei 1.2 privind sărăcia multidimensională (atingerea țintei 1.2 presupune, în mod implicit, și atingerea țintei 1.1). Astfel, eforturile de realizare a acestor ținte sunt importante pentru o mare parte a setului ODD. Printre acestea ținte se numără:

- **Ținta 1.2** – *Până în 2030, reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de bărbați, femei și copii de toate vârstele care trăiesc în sărăcie, în toate dimensiunile sale potrivit definițiilor naționale și a pragului internațional de 4,3\$ pe zi, cu influență asupra 14 ținte.* Ca parte a unui obiectiv mai larg de promovare a prosperității și reducere a inegalităților, această țintă stabilește legături importante în cadrul setului ODD și influențează alte aspecte legate de sănătatea populației (ODD 3.3 și 3.8), accesul la educație (ODD 4.1, 4.3 și 4.5), accesul la utilități de bază (ODD 6.1, 6.2 și 7.1), dar și alte aspecte importante precum eradicarea exploatării prin muncă (ODD 8.7) și a exploatării copiilor (ODD 16.2).
- **Ținta 1.3** – *Implementarea unor sisteme de protecție socială adecvate la nivel național pentru o acoperire substanțială a celor săraci și vulnerabili până în 2030, cu influență asupra altor 15 ținte adaptate cadrului național.* Deși reducerea durabilă a sărăciei poate avea loc numai în urma unei creșteri economice generatoare de locuri de muncă decente, politicile sociale rămân un factor esențial în combaterea sărăciei pe termen scurt și în abordarea efectelor iminente ale diverselor șocuri asupra grupurilor de populație cele mai vulnerabile din punct de vedere social. În Republica Moldova, rolul politicilor sociale este chiar mai important în această privință, deoarece țara a înregistrat o recuperare fără locuri de muncă, iar multe persoane sunt încă angajate în activități de subzistență. Prin urmare, politicile sociale adecvate sunt critice în vederea reducerii sărăciei și a realizării țintelor ODD 1.1 și 1.2, dar pot avea, de asemenea, un efect pozitiv asupra altor ODD, precum accesul la educație (ODD 4.1 și 4.2) și servicii de sănătate (ODD 3.7 și 3.8) sau accesul la utilități (ODD 7.1), precum și promovarea incluziunii sociale (ODD 10.2) și reducerea inegalităților (ODD 10.4) etc.

Obiectivul 2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Deși foametea, conform definiției sale tradiționale, nu este monitorizată în Republica Moldova, există multe aspecte legate de aceasta, care își păstrează relevanța pentru țara noastră, precum malnutriția, productivitatea scăzută în agricultură, siguranța alimentară etc. Formularea foarte largă a țintelor globale ale ODD 2 a permis identificarea unor părți din toate cele cinci ținte în cadrul câtorva documente de politici naționale, ceea ce a determinat alinierea lor parțială la agenda globală. Totuși, în multe cazuri, corelarea este insuficientă, iar efectul dorit de eradicare a foametei lipsește cu preponderență. Astfel, în urma procesului de consultare, doar trei ținte ale ODD 2 au fost considerate relevante pentru Republica Moldova, dar și una dintre țintele – mijloace de implementare, acestea fiind direct legate de cadrul general al obiectivului de dezvoltare (țintele 2.2, 2.3, 2.4 și 2.c). În același timp, respectivele patru ținte ar trebui adaptate la contextul național, dat fiind că versiunile globale se referă la acțiuni multiple – unele dintre acestea fiind relevante la scară globală, iar altele doar pentru anumite țări.

Deoarece aceste ținte se referă la aspecte foarte diferite, asigurarea realizării lor va solicita antrenarea diferitor instituții. Astfel, instituția-cheie responsabilă pentru ținta 2.2, menită să pună

capăt tuturor formelor de malnutriție, ar trebui să fie Ministerul Sănătății. Evident că, în atare caz, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei ar trebui să constituie un partener de încredere. Totodată, țintele ODD 2.3 și 2.4 abordează productivitatea scăzută în agricultură și vulnerabilitatea producției agricole la evenimente climatice, care afectează aprovizionarea cu alimente a populației sărace și, în cele din urmă, cresc riscul de sărăcie extremă și deficit de nutrienți în rândul acesteia. Realizarea țăintelor sus-numite ar trebui să intre în responsabilitatea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, în principalul document de politici –Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală.

Tabelul 2. Recomandări privind adaptarea ODD 2

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
2.1 Până în 2030, eradicarea foamei și asigurarea accesului tuturor, în special ale celor săraci și în situații vulnerabile, inclusiv sugari, la produse alimentare sigure, nutritive și suficiente pe tot parcursul anului	Nu este relevant	Republica Moldova nu monitorizează foamea în definiția sa tradițională. Cu toate acestea, rata scăzută a sărăciei extreme sugerează că aceasta nu constituie o prioritate imediată.	–	–
2.2 Până în 2030, eradicarea tuturor formelor de malnutriție, inclusiv atingerea până în 2025 a țintelor convenite la nivel internațional cu privire la greutatea și talia joasă la copiii sub vârsta de 5 ani, și abordarea necesităților nutriționale ale adolescenților, femeilor însărcinate și celor care alăptează, cât și a persoanelor în vârstă	2.2 Până în 2030, eradicarea tuturor formelor de malnutriție și abordarea necesităților nutriționale ale adolescenților, femeilor însărcinate și celor care alăptează, cât și a persoanelor în vârstă	Cazurile de malnutriție continuă să fie înregistrate în Republica Moldova, mai ales în rândul copiilor.	<i>Strategia națională de sănătate publică (2014-2020)</i> Cum: - Posibilă dezagregare în cadrul obiectivului specific „asigurarea protecției sănătății prin îmbunătățirea controlului factorilor de risc comportamental și de mediu”, cu referire la ținta naționalizată propusă; - De inclus ținta printre obiectivele strategiei planificate a fi elaborate „Sănătatea, dezvoltarea și bunăstarea copiilor și adolescenților”.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partenere: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
2.3 Până în 2030, dublarea productivității agricole și veniturilor producătorilor agricoli mici, în special femei, populațiile indigene, fermieri, păstori și pescari, inclusiv prin accesul sigur și egal la terenuri, alte resurse și factori de producție, cunoștințe, servicii financiare, piețe și oportunități pentru crearea valorii adăugate și angajarea în activități non-agricole	2.3 Până în 2030, creșterea productivității agricole și veniturilor producătorilor agricoli mici prin accesul sigur și egal la factori de producție, cunoștințe, servicii financiare și piețe	Productivitatea agricolă scăzută și tehnologiile învechite sau absența acestora, determinate de lipsa de resurse și cunoștințe, constituie importante cauze ale vulnerabilității persoanelor sărace angajate în activități agricole, care fie se află în condiții de sărăcie sau riscă să treacă sub pragul sărăciei.	<i>Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală (2014-2020)</i> Cum: - De stabilit obiectivul specific (așa cum este definit în ținta naționalizată), în cadrul obiectivului general nr.3 al Strategiei („Îmbunătățirea nivelului de trai în zonele rurale”); - De stabilit unele ținte numerice de măsurare a veniturilor medii ale producătorilor agricoli mici.	Instituția-cheie: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Instituții partenere: Ministerul Economiei
2.4 Până în 2030, asigurarea unor sisteme de producție alimentară durabile și implementarea unor practici agricole reziliente, care sporesc productivitatea și producția, contribuie la menținerea ecosistemelor, consolidează	2.4 Până în 2030, implementarea practicilor agricole ce sporesc productivitatea, contribuie la menținerea ecosistemelor și consolidează capacitățile de adaptare	- Productivitatea agricolă scăzută la diferite niveluri (agricultura practică la scară mare, medie și mică); - Vulnerabilitatea la evenimente meteorologice extreme	<i>Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală (2014-2020)</i> Cum: - De stabilit o nouă țintă specifică în cadrul obiectivului general nr.2 („Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale în	Instituția-cheie: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Instituții partenere: Autoritățile Publice Locale; Ministerul Finanțelor;

1	2	3	4	5
capacitățile de adaptare la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme, secetă, inundații și alte dezastre și care îmbunătățesc în mod progresiv calitatea terenurilor și solului	la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme ca seceta, inundațiile și alte dezastre naturale	precum inundațiile și seceta la nivel național, care ar putea submina securitatea alimentară a statului, odată cu producerea unor astfel de dezastre naturale.	agricultură"); - De elaborat indicatori adecvați pentru măsurarea agriculturii durabile și productive și introducerea valorilor numerice în calitate de indicatori de performanță ai Strategiei.	Ministerul Economiei
2.5 Până în 2020, menținerea diversității genetice a semințelor, plantelor cultivate și animalelor de fermă și domestice și a speciilor lor sălbatice înrudite, inclusiv prin bănci de semințe și plante gestionate corect și diversificate la nivel național, regional și internațional, precum și promovarea accesului și un schimb corect și echitabil a beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și cunoștințelor tradiționale asociate, conform acordurilor internaționale	Nu este relevant	Din cauza suprapunerii cu ODD 15, părțile relevante pentru Republica Moldova au fost analizate într-o manieră mai dezagregată în cadrul țințelor ODD 15.	–	–
2.c Adoptarea măsurilor necesare pentru buna funcționare a piețelor de produse agro-alimentare și facilitarea accesului în timp util la informații de piață, inclusiv privind rezervele de alimente pentru limitarea volatilității extreme a prețurilor la alimente	2.c Adoptarea măsurilor necesare pentru buna funcționare a piețelor locale de produse agro-alimentare și facilitarea accesului în timp util la informații de piață, inclusiv privind rezervele de alimente pentru limitarea volatilității extreme a prețurilor la alimente	Accesul limitat al micilor producători la piețele agro-alimentare.	<i>Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova (2014-2020)</i> Cum: - De inclus în acțiunile pentru realizarea direcției de dezvoltare 2 (Consolidarea resurselor de marfă calitativă și la un preț accesibil, preponderent din produse autohtone).	Instituția-cheie: Ministerul Economiei Instituții partenere: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Ținte prioritare ale ODD -2

Următoarele două ținte din cadrul grupului ODD 2 au importante efecte pozitive asupra întregului set de ținte ODD:

- **Ținta 2.3** – *Creșterea productivității agricole și veniturilor producătorilor agricoli mici prin accesul sigur și egal la factori de producție, cunoștințe, servicii financiare și piețe*, influențează 7 ținte din cadrul setului, inclusiv reducerea sărăciei (țintele 1.1 și 1.2), creșterea economică susținută (ținta 8.1) și prosperitatea împărtășită (ținta 10.1). Cu toate acestea, importanța sa este relevată de numărul mare de corelări generate în sistem, precum și de valoarea țințelor sus-menționate asupra cărora are o influență directă.
- **Ținta 2.4** – *Până în 2030, implementarea practicilor agricole reziliente ce sporesc productivitatea, contribuie la menținerea ecosistemelor și consolidează capacitățile de adaptare la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme ca seceta, inundațiile și alte dezastre naturale*, cu influență asupra altor 14 ținte. Faptul că o mare parte a populației este angajată în activități agricole de subsistență și este vulnerabilă la evenimente extreme legate de climă crește vulnerabilitatea acestui grup sub multe aspecte. Prin urmare, eforturile în direcția acestei ținte ar putea duce la reducerea sărăciei (țintele 1.1 și 1.2), creșterea productivității agricole (ținta 2.3), îmbunătățirea calității apei (ținta 6.3), precum și o contribuție la rezistența împotriva schimbărilor climatice (ținta 13.1).

Obiectivul 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Având în vedere că toate cele nouă ținte din cadrul ODD 3 sunt foarte cuprinzătoare, referindu-se la diverse aspecte cu care se confruntă fiecare societate, indiferent de nivelul de dezvoltare, acestea au fost considerate relevante și pentru contextul Republicii Moldova, la care se adaugă și o țintă – mijloc de implementare. Adaptarea acestora implică, însă, (i) modificări de formulare pentru includerea maladiilor comune în Republica Moldova, (ii) modificări ale valorilor numerice specifice, dat fiind că unele dintre cele menționate în cadrul obiectivelor globale au fost deja realizate și (iii) dezagregarea în mai multe ținte, din cauza complexității țintei la nivel global, ceea ce ar asigura includerea țăintelor multiple în documentul de politici cel mai relevant.

Ministerul Sănătății este instituția-cheie care ar trebui să preia responsabilitatea implementării tuturor celor zece ținte. Deoarece, în prezent, Ministerul Sănătății deține un număr mare de strategii și programe ce reiau diverse părți ale țăintelor, multe dintre documentele de politici ar trebui modificate pentru a se asigura că ținta finală naționalizată utilizează aceeași formulare și valoare numerică în fiecare dintre respectivele documente. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei ar trebui să fie un partener important în implementarea țăintelor ODD 3, în special a celor care afectează cu preponderență populația vulnerabilă (țăintele 3.1, 3.2, 3.3, 3.7 și 3.8), la fel ca și Ministerul Educației, care trebuie să contribuie la informarea și educarea privind aspectele ce țin de sănătate. În plus, Ministerul Afacerilor Interne ar trebui să preia răspunderea realizării obiectivelor privind controlul consumului de droguri și alcool (ținta 3.5) și decesele în accidente rutiere (ținta 3.6), iar Ministerul Mediului – cea a minimizării impactului poluării asupra sănătății (ținta 3.9).

Tabelul 3. Recomandări privind adaptarea ODD 3

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
3.1 Până în 2030, reducerea ratei globale a mortalității materne la mai puțin de 70 de cazuri la 100.000 de nașcuți-vii	3.1 Până în 2030, reducerea ratei mortalității materne la mai puțin de 13,3 cazuri la 100.000 de nașcuți-vii	- Rata mortalității materne este deja sub valoarea țintei la nivel mondial, dar încă mai prezintă fluctuații; - Reducerea ratei mortalității materne continuă să prezinte importanță la orice nivel.	<i>Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate (2008-2017)</i> Cum: - Doar ținta numerică ar trebui să fie ajustată în Strategie.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
3.2 Până în 2030, eliminarea deceselor care pot fi prevenite a nou-născuților și copiilor până la 5 ani, toate țările având scopul de a reduce mortalitatea neonatală la cel mult 12 decese la 1.000 nașcuți-vii și mortalitatea copiilor până la 5 ani la cel mult 25 decese la 1000 nașcuți-vii	3.2 Până în 2030, eliminarea deceselor care pot fi prevenite pentru nou-născuți și copii până la 5 ani, reducerea mortalității neonatale la 6 decese la 1.000 nou-născuți-vii și a copiilor până la 5 ani la 10 la 1.000 nou-născuți-vii	Reducerea ratei mortalității materne continuă să prezinte importanță la orice nivel.	<i>Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate (2008-2017)</i> Cum: - Doar țintele numerice ar trebui să fie ajustate.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
3.3 Până în 2030, eliminarea epidemiilor de SIDA, tuberculoză, malarie și boli tropicale neglijate și combaterea	3.3.1 Până în 2030, reducerea transmiterii HIV și infecțiilor cu transmitere sexuală, în special în	Progres lent în combaterea infecțiilor date.	<i>Programul național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și ITS (2016-2020)</i>	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății

1	2	3	4	5
hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile	populațiile cheie, precum și a mortalității asociate cu HIV		Cum: - Deja ajustat. De adăugat țintele numerice cu dezagregarea corespunzătoare (după sex, vârstă, populații-cheie). <i>Strategia națională de sănătate publică (2014-2020)</i> Cum: - De introdus țintele valorice pentru cadrul de raportare al Strategiei.	
	3.3.2 Pana in 2030 reducerea poverii tuberculozei, combaterea hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile	Progresul redus în combaterea bolilor.	<i>Strategia națională de sănătate publică (2016-2020)</i> Cum: - De introdus noua țintă cu valori numerice pentru indicatorii de progres (incidența bolilor). <i>Programul național de combatere a hepatitelor virale B, C și D (2017-2021) (proiect)</i> Cum: - Deja ajustat. Doar valorile numerice necesită a fi incluse (pentru incidența hepatitei), cu dezagregarea corespunzătoare (după sex, statut social). <i>Programul național de control al tuberculozei (2016-2020)</i> Cum: - Deja ajustat. Doar valorile numerice necesită a fi incluse (pentru incidența TBC), cu dezagregarea corespunzătoare (după sex, statut social). <i>Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova (2016-2025)</i> Cum: - Deja ajustat. Trebuie incluse valorile numerice ale incidenței bolilor condiționate de apă (de preferință, pentru 5 tipuri de boli).	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
3.4 Până în 2030, reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de boli netransmisibile prin prevenire, tratare și promovarea sănătății mintale și a bunăstării	3.4.1. Până în 2030, reducerea cu 30% a mortalității premature cauzate de boli netransmisibile prin prevenire și tratare	- Acordurile internaționale; - Mortalitatea ridicată pentru anumite boli netransmisibile.	<i>Strategia națională de prevenire și control al bolilor netransmisibile (2012-2020)</i> Cum: - De modificat formularea obiectivului general nr.4, inclusiv reducerea cu 17% până în 2020 (ce poate fi stabilită ca obiectiv intermediar) cu 30% până în 2030, pentru următoarea strategie.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Educației
	3.4.2. Promovarea sănătății mintale și a bunăstării populației		<i>Programul național privind sănătatea mintală (2017-2021) (proiect)</i> Cum: - De inclus rata de suicid în rândul indicatorilor de performanță.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății
3.5 Fortificarea prevenirii și tratamentul abuzului de substanțe, inclusiv abuzului de droguri și substanțe narcotice și consumului excesiv de alcool	3.5 Fortificarea prevenirii și tratamentul condiționat de abuzul de droguri și substanțe narcotice, precum și consumul de alcool	- Creșterea numărului de consumatori de droguri; - Creșterea numărului de consumatori de alcool în exces, mai ales în zonele rurale;	<i>Strategia națională de sănătate publică (2014-2020)</i> Cum: - De inclus ținta în rândul indicatorilor privind consumul de alcool și consumul dăunător de alcool în funcție de vârstă și zona de reședință, precum și consumul de droguri în funcție de vârstă, sex și statut social. <i>Strategia națională de sănătate publică (2014-2020)</i> Cum: - De inclus ținta în rândul indicatorilor privind consumul de alcool și consumul dăunător de alcool în funcție de vârstă și zona de reședință, precum și consumul de droguri în funcție de vârstă, sex și statut social. <i>Programul național privind controlul alcoolului (2012-2020)</i> Cum: - De inclus în rândul obiectivelor specifice ținta „Fortificarea prevenirii și tratamentul consumului de alcool”;	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Educației; Ministerul Economiei; Ministerul Tineretului și Sportului; Ministerul Finanțelor

1	2	3	4	5
		- Reputația internațională nefavorabilă.	- De inclus indicatorii privind consumul de alcool și consumul dăunător de alcool în funcție de vârstă și mediul de reședință. <i>Strategia națională antidrog (2011-2018)</i> Cum: - De introdus în obiectivele generale ținta „Fortificarea prevenirii și tratamentului abuzului de substanțe, inclusiv abuzul de stupefiante”; - De inclus indicatorii privind consumatorii de droguri în funcție de vârstă, sex și statut social.	
3.6 Până în 2020, înjumătățirea numărului global de decese și leziuni datorate accidentelor rutiere	3.6 Până în 2030, reducerea cu 50% a numărului de decese și leziuni datorate accidentelor rutiere	- Parte a angajamentelor naționale de garantare a unei vieți fără violență și traume; - Posibilitatea asigurării unor beneficii importante în materie de costuri pentru sistemul de sănătate; - Reputația internațională nefavorabilă, mai ales în Europa.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”</i> Cum: - Scopul ar trebui să fie reducerea cu 50% atât a deceselor, cât și a leziunilor datorate accidentelor rutiere, în timp ce Strategia se referă doar la decese. <i>Strategia națională pentru siguranță rutieră</i> Cum: - De introdus indicatorul de performanță pentru Obiectivul 6 al Strategiei (Reducerea gravității și a consecințelor accidentelor rutiere).	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partenere: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor
3.7 Până în 2030, asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație, precum și integrarea sănătății reproductivă în strategiile și programele naționale	3.7 Până în 2030, asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație	- Accesul limitat al adolescenților la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă de calitate, în special pentru pre-adolescenți; - Ratele ridicate ale natalității adolescente, în special în zonele rurale; - Cele mai ridicate rate de ITS înregistrate în rândul adolescenților din regiune; - Lipsa personalului medical și a lucrătorilor sociali calificați în domeniul sănătății și consilierii sexuale și reproductive, în special pentru populațiile vulnerabile; - Lipsa educației sexuale în școli.	<i>Programul național în sănătate și drepturile sexuale și reproductivă 2017-2021 (proiect)</i> Cum: - De inclus ținta cu indicatorii de performanță a ratelor natalității adolescente pe grupe de vârstă și medii de reședință, cât și proporția femeilor cu nevoi satisfăcute de planificare familială în funcție de vârstă, mediu de reședință și statut socio-economic. <i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - De introdus un nou obiectiv specific pentru direcția strategică nr.2 („Asigurarea relevanței studiilor pentru viață, cetățenie activă și succes în carieră”), definit ca ODD 4.7 (a se vedea mai jos), care include accesul la educație sexuală și reproductivă.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partenere: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Ministerul Educației; Ministerul Tineretului și Sportului
3.8 Realizarea acoperirii universale în sănătate, inclusiv protecția riscurilor financiare, accesul la servicii esențiale de sănătate calitative și accesul la medicamente de bază	3.8 Asigurarea accesului universal la servicii de sănătate, inclusiv protecția riscurilor financiare, accesul la servicii esențiale de sănătate calitative și accesul la medicamente de bază și	- Necesitar pentru asigurarea bunăstării epidemiologice a țării; - Ratele de imunitate în scădere.	<i>Politica Națională de Sănătate (2007-2021)</i> Cum: - De inclus ca principiu general al politicii de sănătate. <i>Strategia națională de sănătate publică (2014-2020)</i> Cum: - De inclus în rândul acțiunilor prevăzute pentru secțiunea 5 („Prevenirea și diagnosticarea precoce a bolilor”) cu indicatorii relevanți menționați mai sus. <i>Politica de stat în domeniul medicamentului</i> Cum: - De inclus în sarcinile principale ale politicii „Asigurarea accesului la medicamente de bază sigure, eficiente, calitative și la prețuri accesibile pentru toți”, cu indicatorii relevanți privind acoperirea cu medicamente de bază.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partenere: Compania Națională de Asigurări în Medicină; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale;

1	2	3	4	5
și vaccinuri sigure, eficiente, calitative și la prețuri accesibile pentru toți	vaccinuri sigure, eficiente, calitative și la prețuri accesibile pentru toți		<i>Programul Național de Imunizări (2016-2020)</i> Cum: - De inclus în obiectivele specifice ale programului „Asigurarea accesului la vaccinuri sigure, eficiente, calitative și la prețuri accesibile pentru toți”.	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Ministerul Finanțelor
3.9 Până în 2030, reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase și poluarea și contaminarea aerului, apei și a solului	3.9 Până în 2030, reducerea mortalității și morbidității provocate de produsele chimice periculoase și poluarea și contaminarea aerului și apei	- Accesul redus la apă potabilă și calitatea inferioară a acesteia; - Creșterea poluării aerului în Republica Moldova.	<i>Politica Națională de Sănătate (2007-2021)</i> Cum: - De inclus un nou obiectiv specific în cadrul politicii, cu indicatori de performanță relevanți privind ratele mortalității atribuite apei potabile nesigure, poluării atmosferice și intoxicațiilor cu produse chimice periculoase. <i>Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova (2016-2025)</i> Cum: - De introdus în cadrul Programului un nou obiectiv specific „Reducerea mortalității și morbidității provocate de poluarea apei”; - De inclus indicatorii numerici relevanți.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Mediului
3.c Creșterea considerabilă a finanțării sistemului de sănătate și recrutare, dezvoltare, instruire și menținere a personalului medical în țările în curs de dezvoltare, în special în statele mai puțin dezvoltate și statele insulare în curs de dezvoltare	3.c Creșterea și eficientizarea finanțării sistemului de sănătate și recrutare, dezvoltare, instruire și menținere a personalului medical	- Nivelul scăzut de finanțare a cheltuielilor de sănătate per capita; - Deficitul de personal medical și emigrarea personalului medical.	<i>Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate (2008-2017)</i> Cum: - Creșterea finanțării este deja inclusă în obiectivul din domeniul „Finanțarea sistemului de sănătate și mecanismele de plată pentru serviciile de sănătate”; - Includerea părții privind creșterea recrutării, dezvoltării, instruirii și menținerii personalului medical în cadrul obiectivului general privind „Gestionarea resurselor”. <i>Politica Națională de Sănătate (2007-2021)</i> Cum: - De reformulat principiile și modalitățile de realizare a obiectivelor referitor la „Finanțarea durabilă și generarea resurselor” după cum este specificat în ținta naționalizată.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Finanțelor

Ținte prioritare ale ODD 3

Deși țintele din grupul ODD 3 nu au multe influențe directe asupra întregului set, influențele indirecte – precum creșterea productivității și resursele financiare libere ce pot fi direcționate către investiții productive – sunt destul de evidente. În cadrul grupului sunt identificate patru ținte prioritare:

- **Ținta 3.4.1** - Până în 2030, reducerea cu 30% a mortalității premature cauzate de boli ne-transmisibile prin prevenire și tratare, întrucât influențează indirect majoritatea Țintelor din agenda de dezvoltare durabilă 2030, având în vedere impactul pe care îl are sănătatea asupra economiei (atât ca productivitate, cât și cheltuieli publice în domeniul sănătății).
- **Ținta 3.5** - Fortificarea prevenirii și tratamentului abuzului de substanțe, inclusiv abuzul de stupefiante și consumul de alcool, cu influență directă asupra 8 ținte din cadrul setului, inclusiv reducerea problemelor de sănătate (țintele 3.3 și 3.4), combaterea diferitelor forme de violență (țintele 5.2, 16.2 și 16.3), dar și reducerea sărăciei (țintele 1.1 și 1.2).
- **Ținta 3.7** - Până în 2030, asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificare familială, informare și educație. Această țintă are influen-

ță asupra majorității țăintelor din cadrul ODD 3. Oportunitatea de a face alegeri în ceea ce privește propria sănătate sexuală și reproductivă este o condiție prealabilă pentru realizarea potențialului uman și necesară pentru participarea deplină la viața socială, comunitară și economică cu productivitate sporită, în special de către cei care sunt dezavantajați social sau economic. Domeniul de aplicare al acțiunilor în cadrul acestei ținte țin și de standardele și măsurile de performanță pentru furnizorii de servicii medicale, facilități și politici privind accesul la și furnizarea de servicii publice atât medicale, cât și etice.

- **Ținta 3.8** - Realizarea acoperirii universale în sănătate, inclusiv protecția riscurilor financiare, accesul la servicii esențiale de sănătate calitative și accesul la medicamente de bază și vaccinuri sigure, eficiente, calitative și la prețuri accesibile pentru toți, cu influență asupra altor 7 ținte – toate din cadrul grupului ODD 3. Cu toate acestea, precum s-a menționat anterior, influențele indirecte ale acestei ținte sunt puternice, conferindu-i un rol important atât în cadrul grupului, precum și în ansamblul setului ODD.

Obiectivul 4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Șase din cele șapte ținte din cadrul ODD 4 privind educația de calitate sunt deja parțial integrate în documentele de politici naționale. Singura țintă globală ce lipsește cu desăvârșire din agenda națională este 4.6, cu referire la asigurarea faptului că toți tinerii și o proporție substanțială a adulților – atât bărbați, cât și femei – dobândesc competențe de alfabetizare și aritmetică elementară – ceea ce a fost considerat nerelevant pentru Republica Moldova în cadrul consultărilor naționale. Deși cinci ținte au fost considerate relevante pentru a fi incluse în strategiile sectoriale ale Ministerului Educației, ținta 4.4, ce urmărește asigurarea competențelor relevante pentru angajare, locuri de muncă decente și antreprenoriat, ar trebui să rămână o prioritate, după cum este în prezent, și în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”. Mai mult, aceasta ar trebui să treacă dincolo de anul 2020 și să fie integrată în strategia națională de dezvoltare actualizată sau cea succesoare, datorită progresului scăzut în creșterea relevanței studiilor pentru viitoarea carieră. La țintele relevante pentru contextul Republicii Moldova se referă și una dintre țintele – mijloace de implementare referitoare la educație.

Instituția-cheie responsabilă pentru punerea în aplicare a celor șase ținte naționalizate este Ministerul Educației – evident, cu sprijinul multor alte părți interesate. Astfel, în cazul țintei 4.4 cu privire la competențele relevante – care, totodată, face parte din Strategia Națională de Dezvoltare – implicarea Ministerului Economiei este esențială. De asemenea, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei ar trebui să constituie un partener important în asigurarea accesului egal al populației vulnerabile la toate nivelurile de educație și, prin urmare, ar trebui să fie implicat în implementarea țintelor ODD 4.1-4.5. În același timp, ținta ODD 4.7, care pare a fi foarte generală și largă, urmărește schimbarea mentalității populației în probleme din diverse domenii care sunt foarte importante pentru dezvoltare și bunăstare, majoritatea acestora fiind relevante pentru Republica Moldova. Prin urmare, există un număr mare de instituții care ar trebui să se implice în implementarea respectivei ținte, astfel încât să informeze populația, să crească nivelul de înțelegere și să promoveze aceste valori în societate.

Tabelul 4. Recomandări privind adaptarea ODD 4

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
4.1 Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții absolvest învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente ale învățării	4.1 Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții absolvest învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente ale învățării	- Creșterea ratei de abandon școlar; - Decalajul mare între mediul rural și cel urban; - Rezultate slabe ale învățării la evaluările internaționale și naționale.	<i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - De inclus în cadrul obiectivului specific 1.2 al Strategiei „învățământ gratuit, echitabil și calitativ”; - De asemenea, de introdus indicatori de performanță dezagregați în funcție de zona de reședință și statutul socio-economic.	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituții partener: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
4.2 Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții au acces la dezvoltarea timpurie de calitate, îngrijire și educația preșcolară, astfel încât să fie pregătiți pentru învățământul primar	4.2 Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții au acces la dezvoltarea timpurie de calitate, îngrijire și educația preșcolară, astfel încât să fie pregătiți pentru învățământul primar	- Rata scăzută a înrolării în învățământul preșcolar; - Lipsa instituțiilor de îngrijire timpurie a copilului (sub 3 ani) în multe localități.	<i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - De completat obiectivul specific 1.1 al Strategiei cu „la îngrijire și educație preșcolară de calitate, astfel încât să fie pregătiți pentru învățământul primar”; - De asemenea, de introdus indicatori de performanță dezagregați în funcție de zona de reședință și statut socio-economic.	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituții partener: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
4.3 Până în 2030, asigurarea accesului egal pentru toate femeile și toți bărbații la educație tehnică, vocațională și terțiară, inclusiv universitară, accesibilă și calitativă	4.3 Până în 2030, creșterea înrolării în învățământul profesional tehnic și superior accesibil și calitativ	- Percepția calității joase a educației; - Alegerea între învățământul profesional și cel superior depinde adesea de statutul social al familiei.	<i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - De modificat obiectivele specifice 1.3 și 1.4 ale Strategiei, incluzând „înscirarea în învățământul accesibil și calitativ”; - De asemenea, de introdus indicatori de performanță dezagregați în funcție de gen, zonă de reședință și statut socio-economic.	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituții partener: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
4.4 Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți, care au competențe relevante, inclusiv competențe tehnice, pentru angajare, locuri de muncă decente și antreprenoriat	4.4 Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți cu competențe relevante pentru piața muncii	Percepția negativă a angajatorilor, în cadrul multor studii, cu privire la competențele și abilitățile absolvenților.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”</i> Cum: - Prioritatea „Studiul – relevant pentru carieră” nu necesită ajustare; - Trebuie adăugat un nou indicator de performanță privind proporția tinerilor și adulților cu competențe TIC. <i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - De introdus un nou obiectiv specific în cadrul obiectivului general nr.2 al Strategiei („Asigurarea relevanței studiilor pentru viață, cetățenie activă și succes în carieră”), astfel cum este definit în ținta naționalizată; - De introdus indicatori de performanță. <i>Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (2017-2021)</i> Cum: - De inclus ca obiectiv specific în cadrul priorității nr.2 („Dezvoltarea capitalului uman pentru creșterea oportunităților de angajare”).	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituții partener: Ministerul Economiei; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Agenția Națională Pentru Ocuparea Forței de Muncă; Ministerul Sănătății

1	2	3	4	5
4.5 Până în 2030, eliminarea disparităților între sexe în educație și asigurarea accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, populațiilor indigene și copiilor în situații vulnerabile	4.5 Până în 2030, asigurarea accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități și copiilor în situații vulnerabile	Barierile existente în sistemul educațional, puse în calea grupurilor vulnerabile de populație.	<i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - Posibilă reformulare a obiectivului 1.6 cu indicatorii de progres relevanți pentru fiecare nivel de educație și grup vulnerabil al populației (din mediu rural, săraci, cu dizabilități, minorități etnice). <i>Programul de dezvoltare a educației incluzive (2011-2020)</i> Cum: - De inclus în cadrul obiectivelor generale ale programului, cu indicatorii de progres relevanți pentru fiecare nivel de educație și grup vulnerabil al populației (din mediu rural, săraci, cu dizabilități, minorități etnice).	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituții partenere: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Autoritățile Publice Locale
4.6 Până în 2030, asigurarea faptului ca toți tinerii și o proporție substanțială a adulților, atât bărbați, cât și femei, dispun de competențe elementare, precum alfabetizarea și aritmetica elementară	Nu este relevant	Deja realizat(ă)	–	–
4.7 Până în 2030, asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv, printre altele, prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă	4.7 Până în 2030, asigurarea că toți elevii/studentii obțin cunoștințe și competențe necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, stilurilor de viață durabile, protecției mediului, drepturilor omului, egalității de gen, a culturii păcii și non-violenței, cetățeniei globale și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă	- Ținta promovează valori importante la nivel mondial și care sunt incluse în multe convenții internaționale; - Nivelul scăzut de informare în societate cu privire la mai multe probleme; - Nivelul scăzut de toleranță în societate cu privire la mai multe aspecte	<i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - De introdus un nou obiectiv specific în cadrul direcției strategice nr.2 („Asigurarea relevanței studiilor pentru viață, cetățenie activă și succes în carieră”). <i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> (include deja partea relevantă a țintei). <i>Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați (2017-2021)</i> Cum: - De inclus un obiectiv specific suplimentar în cadrul obiectivului general nr.1 - Învățământ: „Asigurarea faptului că toți cursanții, la fiecare nivel de educație, dobândesc cunoștințe privind egalitatea de gen”. <i>Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (proiect)</i> Cum: - De inclus o nouă acțiune în secțiunea XIII – Educație și informații cu privire la drepturile omului: „Includerea în programele școlare a modulelor privind drepturile omului, cultura păcii și non-violența, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale”.	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituții partenere: Ministerul Mediului; Ministerul Sănătății; Ministerul Economiei; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
4.a Construirea și modernizarea infrastructurii în instituțiile de învățământ astfel încât să corespundă necesităților copiilor, fetelor și băieților și persoanelor cu dizabilități și oferirea unui mediu de învățământ sigur, non-violent și incluziv pentru toți.	4.a Construirea și modernizarea infrastructurii în instituțiile de învățământ astfel încât să corespundă necesităților copiilor, fetelor și băieților și persoanelor cu dizabilități și oferirea unui mediu de învățământ sigur, non-violent și incluziv pentru toți	- Barierele existente în infrastructura instituțiilor de învățământ pentru anumite grupuri vulnerabile de populație; - Cazurile existente de abateri privind siguranța elevilor (alimentație, transport).	<i>Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”</i> Cum: - De completat acțiunile pentru obiectivul specific 1.6 privind educația incluzivă. <i>Programul de dezvoltare a educației incluzive (2011-2020)</i> Cum: - De inclus în cadrul obiectivelor generale ale programului, cu indicatorii de progres relevanți pentru fiecare nivel de educație și grup vulnerabil al populației.	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituții partenere: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Autoritățile Publice Locale

Ținte prioritare ale ODD 4

Deoarece capitalul uman este esențial pentru progresul unei societăți, iar educația este un factor-cheie în dezvoltarea capitalului uman, câteva dintre obiectivele ODD 4 sunt foarte importante și ar trebui să fie stabilite ca priorități în cadrul întregului set de obiective ODD. Cele mai importante din sistem sunt următoarele:

- **Ținta 4.1** - *Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții absolveste învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente ale învățării.* Această țintă influențează direct 7 ținte ODD, majoritatea în cadrul grupului de educație. Cu toate acestea, având în vedere importanța educației de bază, efortul pentru atingerea țintei date este baza pentru asigurarea dezvoltării durabile a persoanei și continuarea studiilor, fie că este vorba în învățământul tehnic sau universitar. De asemenea, aceasta este baza pentru dezvoltarea economică și durabilă a țării.
- **Ținta 4.3** - *Până în 2030, creșterea înrolării în învățământul profesional tehnic și superior accesibil și calitativ, cu influență asupra altor 17 ținte, preponderent repetând corelările țintei 4.4.*
- **Ținta 4.4** - *Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți ce dețin competențe relevante pentru angajare, cu influență asupra altor 17 ținte.* Aceasta este una dintre cele mai importante ținte care influențează ODD 8 cu privire la munca decentă și creșterea economică (mai exact, influențează șapte din cele nouă ținte naționalizate din acest grup). De asemenea, are o influență directă asupra altei ținte centrale ale ODD privind prosperitatea împărtășită (ținta 10.1).
- **Ținta 4.5** - *Până în 2030, asigurarea accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități și copiilor în situații vulnerabile.* Ținta dată are 10 influențe directe în setului ODD. Numărul de copii cu dizabilități în afara educației este încă ridicat, iar mulți dintre ei sunt încă în școli speciale. De asemenea, mai multe alte grupuri vulnerabile sunt excluse de la educație, cum ar fi persoane de etnie romă sau persoane din familii sărace. Prin urmare, realizarea acestei ținte poate contribui, de asemenea, la reducerea sărăciei (țintele 1.1 și 1.2) și reducerea inegalităților (ținta 10.1).
- **Ținta 4.7** - *Asigurarea că toți elevii/studentii obțin cunoștințe și competențe necesare pentru promovarea dezvoltării durabile și a stilurilor de viață durabile, protecției mediului, drepturilor omului, egalității de gen, culturii păcii și non-violenței, cetățeniei globale și aprecierii diversității culturale, precum și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă, cu influență directă asupra 33 ținte din cadrul setului, astfel devenind cea mai influentă din întreaga listă.* Cu toate că efectele ar putea fi marginale pentru unele dintre corelări sau fără vreun rezultat financiar preconizat, ținta în cauză urmărește să schimbe percepția populației – ceea ce, pe termen lung, ar putea avea un impact asupra alegerilor oamenilor și, în cele din urmă, asupra dezvoltării țării și bunăstării populației. Includerea valorilor menționate în cadrul programelor școlare și promovarea activă a acestora prin diferite mijloace pot schimba percepțiile populației pe termen mediu și lung – ceea ce ar putea să o facă mai responsabilă atunci când avantajele sunt înțelese. Ținta vizează realizarea unui impact asupra sănătății populației (țintele 3.3, 3.4, 3.5, 3.6 și 3.9), susține egalitatea de gen (țintele 5.1, 5.2 și 5.3), încurajează munca decentă (țintele 8.7 și 8.8), contribuie la reducerea inegalităților (ținta 10.2), promovează consumul durabil și producția durabilă (țintele 12.1-12.6), precum și comunitățile durabile (țintele 11.3-11.6), în același timp influențând în mod pozitiv majoritatea problemelor de mediu din cadrul ODD 6, 7, 13, 14 și 15.

Obiectivul 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Toate cele șase ținte globale ale ODD 5, care au scopul de a realiza egalitatea de gen și de a abilita toate femeile și fetele, au fost considerate importante de către actorii implicați în procesul politicilor publice, acestea necesitând a fi integrate în agenda națională de politici, dat fiind că doar una din ținte este aliniată în prezent (ținta 5.5). Există o serie de documente de politici ce abordează diverse aspecte ale egalității de gen într-un mod limitat, precum și un document de politici distinct ce corespunde aproape în totalitate domeniilor ODD 5 (Strategie pentru asigurarea egalității între femei și bărbați 2017-2021). Aproape toate țintele sunt deja reflectate în proiectul Strategiei, cu excepția țintei 5.3. Se recomandă alinierea textului Strategiei, inclusiv obiectivele și indicatorii, la țintele adaptate pentru agenda națională privind ODD. În linii generale, se recomandă integrarea tuturor aspectelor relevante pentru egalitatea de gen în cadrul unui singur document de politici cuprinzător. Totodată, egalitatea de gen trebuie să fie inclusă ca un aspect transversal în versiunea actualizată a Strategiei Naționale de Dezvoltare – „Moldova 2030”. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, conform mandatului său, trebuie să fie instituția-cheie pentru primele cinci ținte ale ODD 5. Ministerul Sănătății este instituția-cheie pentru ținta 5.6 datorită specificului acesteia, însă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei trebuie considerat în acest caz un partener important, deoarece este responsabil de problemele legate de gen, iar această țintă este parte a politicilor privind egalitatea de gen.

Tabelul 5. Recomandări privind adaptarea ODD 5

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
5.1. Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva tuturor femeilor și fetelor de pretutindeni	5.1 Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și fetelor	- Existența angajamentelor internaționale de garantare a drepturilor și șanselor egale; - Salariul bărbaților este cu 12,4% mai mare comparativ cu salariul mediu al femeilor; - Rata de ocupare a femeilor este mai redusă decât rata de ocupare a bărbaților (37% față de 42%), în pofida faptului că ponderea în populația totală este aceeași; - Doar 5% dintre bărbați beneficiază de alocații pentru creșterea copiilor, comparativ cu 94% dintre femei; - 78% dintre cadrele didactice sunt femei; - Angajamentele în conformitate cu Capitolul 4 al Acordului de Asociere, ce vizează punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> Cum: - Includerea unei secțiuni distincte în Strategie, care să indice inter-conectarea cu toate sectoarele, precum și valoarea adăugată asupra creșterii economice și reducerii sărăciei; - Includerea țăntelor intermediare și finale; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 5.1. <i>Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați (2017-2021)</i> Cum: - Examinarea și dezvoltarea tuturor formelor posibile și amplorii discriminării și altor fenomene asociate, cum ar fi traficul de ființe umane; - Asigurarea unei abordări mai cuprinzătoare, care să includă toate sectoarele și instrumentele de politici relevante, evitând axarea în mod special doar pe modificarea cadrului normativ sau pe consolidarea capacităților; - Includerea indicatorilor de performanță și de impact specifici țintei 5.1.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Sănătății; Ministerul Educației; Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității

1	2	3	4	5
5.2. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva tuturor femeilor și fetelor în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatarea sexuală și a altor tipuri de exploatare	5.2 Prevenirea și eliminarea violenței împotriva fetelor și femeilor, inclusiv traficului	- Două din trei femei cu vârste peste 15 ani s-au confruntat cu cel puțin un tip de violență pe parcursul vieții, iar una din ele – în ultimele 12 luni¹; - Este necesară combaterea stereotipurilor din societate și promovarea comunicării non-violente, precum și reducerea factorului care influențează traficul de ființe umane; - Existența angajamentelor internaționale în conformitate cu CEDAW, la care Republica Moldova este parte.	<i>Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați (2017-2021)</i> Cum: - Extinderea domeniului de aplicare a obiectivelor legate de violență dincolo de comunicare; - Formularea obiectivelor și acțiunilor specifice privind violența bazate pe evidențe; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 5.2. <i>Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pentru perioada 2017-2022 (proiect)</i> Cum: - Relevarea, în baza evidențelor, a principalelor cauze ale violenței pentru a argumenta și focaliza intervențiile propuse; - Formularea obiectivelor și acțiunilor măsurabile; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 5.2.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Sănătății; Ministerul Educației
5.3. Eliminarea tuturor practicilor dăunătoare, precum căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, cât și mutilarea genitală a femeilor	5.3 Eliminarea căsătoriilor timpurii și forțate cu copii	Existența unor practici privind căsătoriile timpurii și forțate în comunitățile de romi	- <i>Strategia pentru protecția copilului (2014-2020);</i> - <i>Planul de acțiuni (2016-2020)</i> Cum: - Formularea obiectivelor și acțiunilor specifice bazate pe dovezi privind căsătoriile cu copii și timpurii, întrucât acestea lipsesc în prezent în cadrul de politici; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 5.3.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Ministerul Educației; Biroul Avocatului Poporului
5.4. Recunoașterea și aprecierea îngrijirii neremunerate și a muncii casnice prin furnizarea de servicii publice, infrastructură și politici de protecție socială și promovarea responsabilității partajate în gospodărie și familie, după caz la nivel național	5.4 Recunoașterea și aprecierea îngrijirii și lucrului casnic neplătit prin furnizarea de servicii publice, infrastructurii și politicilor de protecție socială	- Rata de ocupare a femeilor este mai redusă decât rata de ocupare a bărbaților (37% față de 42%), în pofida faptului că ponderea în populația totală este aceeași; - Rata de ocupare scade atunci când femeile au copii (57,8% - fără copii, 51,4% - un copil, 47,6% - 3 și mai mulți copii); - 27% dintre femei sunt angajate în locuri de muncă informale; - Este necesară îmbunătățirea cadrului de politici pentru familiile cu copii, în scopul de a asigura implicarea părinților în creșterea copiilor.	<i>Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați (2017-2021)</i> Cum: - Formularea obiectivelor și acțiunilor specifice bazate pe evidențe, cu privire la această problemă (în prezent sunt inexistente); - Îmbunătățirea secțiunilor care se referă la piața muncii și protecția socială, care abordează această problemă în mod superficial; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 5.4.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor
5.5. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și egalității de șanse la posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică	5.5. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și egalității de șanse la posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică	- Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului nu au fost atinse, nici măcar îndeaproape; - Ponderea femeilor implicate în viața politică este mai joasă decât obiectivul ODM pentru anul 2015 (în Parlament – 20% în loc de 30%; în consiliile locale – 35% în loc de 40%; în consiliile raionale – 18% în loc de 25%);	Această țintă este aliniată în cadrul Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați (2017-2021)	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partener: Comisia Electorală Centrală.

¹ Studiul „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, realizat în 2011 de către Biroul Național de Statistică.

1	2	3	4	5
		- Doar două din zece femei investite în funcții publice au o poziție managerială; - Mai puțin de 26% dintre managerii din mediul de afaceri sunt femei; - Angajamentele în conformitate cu CEDAW.		
5.6. Asigurarea accesului universal la sănătatea sexuală și reproductivă și a drepturilor reproductive, în conformitate cu prevederile Programului de acțiuni al Conferinței Internaționale pentru Populație și Dezvoltare și ale Platformei de acțiune de la Beijing și documentelor finale ale conferințelor de revizuire ale acestora	5.6 Asigurarea accesului universal la servicii de îngrijire medicală sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei și pentru informarea și educarea sexuală și reproductivă	- Accesul limitat al adolescenților la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă de calitate, în special pentru pre-adolescenți; - Ratele ridicate ale natalității adolescente, în special în zonele rurale; - Cele mai ridicate rate de ITS înregistrate în rândul adolescenților în regiune; - Lipsa personalului medical și a lucrătorilor sociali calificați în domeniul sănătății și consilierii sexuale și reproductivă, în special pentru populațiile vulnerabile; - Lipsa educației sexuale în școli.	<i>Programul național în sănătatea și drepturile sexuale și reproductivă 2017-2021 (proiect)</i> Cum: - Includerea țintei cu indicatorii de performanță privind ratele natalității adolescente pe grupe de vârstă și medii de reședință, cât și proporția femeilor cu nevoi de planificare familială realizate în funcție de vârstă, mediu de reședință și statutul socio-economic.	Instituția-cheie: Ministerul Sănătății Instituții partener: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Ministerul Educației; Ministerul Tineretului și Sportului; Biroul Avocatului Poporului

Țintele centrale ale ODD 5

Având în vedere că egalitatea de gen și abilitarea femeilor are o influență directă asupra dezvoltării societății și creșterii economice, se evidențiază trei ținte prioritare cu influență directă asupra altor obiective:

- **Ținta 5.1** – *Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva tuturor femeilor și fetelor* are efect pozitiv asupra altor 13 ținte ale ODD 5, cuprinzând domeniile social, economic și juridic. Astfel, eliminarea discriminării împotriva femeilor și fetelor pare a fi una dintre problemele transversale importante în implementarea ODD, care va influența în mod pozitiv aproape toată gama de aspecte. Mai întâi de toate, va accelera realizarea a două ținte din propriul său grup: ținta 5.2 (eliminarea violenței în familie) și ținta 5.3 (eliminarea căsătoriilor forțate cu copii). De asemenea, are un impact asupra țintei 1.1 (eradicarea sărăciei extreme), țintei 1.2 (reducerea sărăciei multilaterale), țintei 3.7 (accesul la serviciile de sănătate reproductivă), țintei 3.8 (acoperirea universală de sănătate), țintei 4.3 (creșterea înscrierii în învățământul profesional), țintei 8.1 (creșterea economică susținută), țintei 8.5 (angajarea completă și productivă), țintei 8.6 (creșterea gradului de ocupare/înscriere a tinerilor), țintei 10.1 (prosperitatea împărtășită), țintei 16.1 (reducerea violenței) și țintei 16.2 (stoparea abuzului copiilor).
- **Ținta 5.2** – *Prevenirea și eliminarea violenței împotriva fetelor și femeilor, inclusiv traficul*, considerând implicațiile acesteia asupra altor ținte ale ODD și în baza impactului său asupra sistemului economic, social și judiciar. Ținta are influențe directe asupra altor șapte ținte din cadrul a patru ODD: ținta 3.1 (reducerea mortalității materne), ținta 3.2 (reducerea mortalității infantile), ținta 3.4 (reducerea bolilor non-transmisibile), ținta 4.5 (accesul persoanelor vulnerabile la educație), ținta 8.7 (eradicare exploatarea prin muncă), ținta 16.1 (reducerea violenței), ținta 16.2 (eliminarea abuzului față de copii).
- **Ținta 5.6** – *Asigurarea accesului universal la servicii de îngrijire medicală sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei și pentru informarea și educarea sexuală și reproductivă*. Această țintă se referă la o gamă mai largă de măsuri și garanții sociale, culturale, economice, civile și politice necesare persoanelor, în special femeilor și adolescentelor, pentru a-și exercita drepturile fundamentale umane pentru a lua decizii în mod independent, informat și responsabil privind problemele sexuale și de reproducere, fără discriminare, constrângere și violență, în corespundere cu standardele internaționale și acordurile internaționale și regionale privind drepturile omului.

Obiectivul 6: Asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Cu nivele diferite de aliniere la Agenda de Dezvoltare 2030, cele șase ținte ale ODD 6 sunt deja incluse în agenda națională de dezvoltare a Republicii Moldova. Totuși, se recomandă ca Guvernul să extindă perioada de implementare a Strategiei de mediu 2012-2023, Strategiei de alimentare cu apă și sanitație 2014-2028 și Strategiei de gestionare a deșeurilor 2013-2027 până în anul 2030, și ulterior să le modifice pentru a pune în aplicare cele 6 ținte naționalizate de dezvoltare durabilă. Ministerul Mediului ar fi cea mai indicată instituție care ar putea promova atât modificările din cadrul politicii naționale, cât și pentru a asigura procesul de implementare. Trebuie de subliniat că în formularea lor curentă, strategiile naționale sunt mai ezitante în comparație cu Agenda de Dezvoltare 2030. În timp ce politica națională prevede asigurarea accesului a 80 procente din populație la apă și 65 procente din populație la servicii și sisteme de sanitație adecvate până în anul 2023, Agenda de Dezvoltare subliniază importanța de a asigura accesul universal până în anul 2030. Formulările naționale propuse pentru țintele 6.1 și 6.2 stabilesc anul 2023 ca reper intermediar și anul 2030 ca cel final, pentru care se propune atingerea unei acoperiri universale. Având în vedere importanța și urgența acestora, atât alimentarea cu apă și serviciile de canalizare adecvate, cât și calitatea apei sunt propuse de a fi incluse în versiunea actualizată a Strategiei Naționale de Dezvoltare ("Moldova 2030"). Totodată, trebuie de acordat atenția corespunzătoare țintei 6.b, deoarece implicarea activă a comunităților locale este o precondiție esențială pentru ca atingerea țăintelor cantitative să satisfacă și așteptările privind relevanța și calitatea serviciilor prestate. De asemenea, este necesară o calibrare teritorială și regională atentă a investițiilor alocate, pentru ca acestea să nu ducă la discriminarea locuitorilor rurali în favoarea celor din mediul urban.

Tabelul 6. Recomandări privind adaptarea ODD 6

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
6.1 Până în 2030, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru toți	6.1 Până în 2023, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru 80 procente din populație și până în 2030, pentru toți	Strategia națională de mediu prevede acoperirea a 80 procente până în 2023.	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> ; - <i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> ; - <i>Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028)</i> . Cum: - Modificarea privind acoperirea universală (inclusiv instituțiile), accesul universal și echitabil; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului Instituțiile partenere: Ministerul Finanțelor; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
6.2 Până în 2030, realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți și eliminarea defecării în aer liber, acordând o atenție specială nevoilor femeilor și fetelor și celor în situații vulnerabile	6.2 Până în 2023, realizarea accesului universal la condiții sanitare adecvate și echitabile pentru 65 procente din populație și comunități și până în 2030, pentru toți, acordând o atenție specială nevoilor femeilor și fetelor și celor în situații vulnerabile	- Strategia națională de mediu prevede acoperirea a 65 procente până în 2023; - Defecarea în aer liber lipsește în Republica Moldova și a fost exclusă din obiectivul național propus.	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> ; - <i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> ; - <i>Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028)</i> . Cum: - Modificarea privind acoperirea universală (inclusiv instituțiile), accesul universal și echitabil; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului Instituțiile partenere: Ministerul Finanțelor; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor

1	2	3	4	5
6.3 Până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, înjumătățind proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură la nivel global	6.3 Până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură	Cuvintele "la nivel global" au fost excluse pentru a sublinia obiectivul național.	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> ; - <i>Strategia de Mediu (2014-2023)</i> ; - <i>Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028)</i> ; - <i>Strategia de gestionare a deșeurilor (2013-2027)</i> . Cum: - Includerea Țintelor naționale propuse; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului Instituțiile partenere: Ministerul Economiei; Autoritățile administrației publice locale
6.4 Până în 2030, creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă și pentru a reduce substanțial numărul de persoane care suferă de deficit de apă	6.4 Până în 2030, creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile	Obiectivul 6.1 deja prevede deficitul de apă, a fost exclus.	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> ; - <i>Strategia de Mediu (2014-2023)</i> ; - <i>Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028)</i> . Cum: - Includerea Țintelor naționale propuse; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului Instituțiile partenere: SA "Apele Moldovei"
6.5 Până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile, inclusiv, dacă este cazul, prin cooperarea transfrontalieră	6.5 Până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile	Cooperarea transfrontalieră este indispensabilă în cazul Moldovei și nu necesită formulări explicite.	<i>Planuri de Management ale Bazinelor Hidrografice</i> (în curs de elaborare)	Instituția-cheie: Ministerul Mediului Instituțiile partenere: SA "Apele Moldovei"
6.6 Până în 2020, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv munți, păduri, zone umede, râuri, rezervoare acvifere și lacuri	6.6 Până în 2020, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv păduri, zone umede, râuri, acvifere și lacuri	Cuvântul „munți” a fost eliminat.	<i>Strategia de Mediu (2014-2023)</i> Cum: - Includerea Țintelor; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului
6.b Susținerea și fortificarea participării comunităților locale în îmbunătățirea managementului în domeniul apei și sanitației	6.b Planificarea și programarea în mod coerent și etapizat a dezvoltării unei infrastructuri de alimentare cu apă și sanitație îmbunătățite pentru toate comunitățile, pe baza unor criterii de selectare bine definite și transparente, incluzând implicarea comunităților beneficiare	Strategia de alimentare cu apă și sanitație 2014-2028 include respectiva Țintă în lista obiectivelor de consolidare a capacităților existente la nivelul instituțiilor guvernamentale	Nu este necesar de modificat documentele de politici.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului; Instituțiile partenere: Autoritățile publice locale

Țintele prioritare din ODD 6

Țintele 6.2 (accesul la condiții sanitare adecvate) și 6.3 (calitatea apei) sunt considerate prioritare, având în vedere legătura lor cu alte 21 și, respectiv, 20 ținte din lista completă de ținte ODD.

- **Ținta 6.2** – *Realizarea accesului la condiții sanitare adecvate și echitabile.* Analiza setului de ținte și rezultatul consultărilor au arătat că este deosebit de important de a îmbunătăți condițiile sanitare în instituțiile publice, cu accent pe grădinițe, școli și instituțiile de protecție a sănătății. Aceasta influențează direct atât realizarea rezultatelor ce țin de sănătate (ODD 3), cât și sporirea dezvoltării urbane durabile și standardelor de trai (ODD 11).

- **Ținta 6.3** – *Îmbunătățirea calității apei.* Odată cu îmbunătățirea apei potabile vor fi îndeplinite și alte ținte ODD, în special cele din ODD 2 (securitatea alimentară și productivitatea agricolă), ODD 3 (sănătate) și ODD 9 (industrie, inovație și infrastructură).

Obiectivul 7: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

ODD 7 include doar trei ținte globale ce țin de accesul, eficiența și durabilitatea consumului de energie. Aceste ținte sunt deja parte a cadrului național de dezvoltare strategică. Energia este unul din pilonii centrali ai Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” și obiectivele sunt bine definite în Strategia energetică, Programul pentru eficiența energetică 2011-2020, Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018 și Planul național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile 2013-2020. În calitate de promotor al politicii, Ministerul Economiei ar trebui să continue promovarea acestor obiective prin elaborarea politicilor în domeniu, în timp ce Agenția pentru Eficiența Energetică trebuie să rămână autoritatea responsabilă de implementarea politicilor statului în domeniul eficienței energetice și utilizării energiei din surse regenerabile.

Tabelul 7. Recomandări privind adaptarea ODD 7

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
7.1 Până în 2030, asigurarea accesului universal la servicii energetice accesibile, sigure și moderne	7.1 Până în 2030, asigurarea accesului universal la servicii energetice accesibile, sigure și moderne	Nicio modificare	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> Cum: - Punerea în aplicare a obiectivelor naționale propuse.	Instituția-cheie: Ministerul Economiei Instituțiile parteneri: Agenția pentru Eficiența Energetică
7.2 Până în 2030, creșterea semnificativă a ponderii energiei din surse regenerabile în mixul energetic global	7.2. Creșterea ponderii energiei regenerabile în totalul mix-ului energetic până la 20% către anul 2020.	Formularea națională conform Legii nr.10 din 26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile e mai univocă și imperativă.	Nu este necesar de modificat documentele de politici.	Instituția cheie: Ministerul Economiei Instituțiile parteneri: Agenția pentru Eficiența Energetică
7.3 Până în 2030, dublarea ratei globale de îmbunătățire a eficienței energetice	7.3. Creșterea eficienței consumului global de energie primară cu 20% până în anul 2020	Formularea națională conform Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice 2016-2018 e mai univocă și imperativă.	Nu este necesar de modificat documentele de politici.	Instituția cheie: Ministerul Economiei Instituțiile parteneri: Agenția pentru Eficiența Energetică

Țintele prioritare din ODD 7

- **Ținta 7.3** – *Eficiența energetică.* Având în vedere numărul legăturilor directe, țintele 7.2 (creșterea ponderii energiei regenerabile în mixul energetic) și 7.3 (sporirea eficienței energetice) sunt de o importanță egală. Totuși, dacă e să considerăm întreaga rețea de ținte ODD, ținta 7.3 are o poziție mai centrală față de celelalte două ținte. Eficiența energetică influențează direct alte 14 ținte, care la rândul lor ating jumătate din ținte, mai ales cele din ODD 6 (apa și condițiile sanitare), ODD 8 (creșterea economică inclusivă și durabilă), ODD 9 (industrie, inovație și infrastructură) și ODD 12 (economia verde). De asemenea, aceasta are o influență directă asupra țintei 13.1 (adaptarea la schimbările climatice).

Obiectivul 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Toate cele zece ținte ale ODD 8 au fost considerate de părțile interesate ca fiind relevante pentru Moldova și, prin urmare, necesită a fi integrate în agenda de politici. Trei din zece ținte (8.2, 8.3 și 8.10) pot fi integrate fără ajustări majore, iar celelalte șapte ținte necesită a fi adaptate în conformitate cu particularitățile de dezvoltare ale țării. În majoritatea cazurilor, ajustările sunt minore, axându-se pe cele mai relevante și presante priorități ale Moldovei. Implementarea acestor 10 obiective trebuie să fie responsabilitatea primară a mai multor instituții (Ministerul Economiei, Ministerul Mediului, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Tineretului și Sportului, Agenția Turismului, Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare) care reflectă natura complexă a ODD 8.

Tabelul 8. Recomandări privind adaptarea ODD 8

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
8.1 Susținerea creșterii economice pe cap de locuitor în conformitate cu situația națională și, în special, creșterea Produsului Intern Brut cu cel puțin 7 la sută pe an în țările cel mai puțin dezvoltate	8.1 Susținerea creșterii economice pe cap de locuitor și asigurarea creșterii Produsului Intern Brut cu cel puțin 3 la sută pe an	- Moldova are cel mai mic PIB pe cap de locuitor din Europa. Prin urmare, are nevoie de o creștere rapidă pentru a atinge nivelul țărilor vecine și a asigura o dezvoltare economică și socială dinamică; - Potrivit estimărilor Ministerului Economiei, PIB-ul Republicii Moldova în următorii 3-4 ani ar putea crește cu 3%.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> Cum: - Obiectivul trebuie inclus în secțiunea priorităților de dezvoltare în calitate de prioritate strategică, înainte de a fi specificate celelalte priorități de dezvoltare; - Obiectivul numeric trebuie inclus în Strategie în calitate de indicator-cheie de progres.	Instituția-cheie: Ministerul Economiei Instituțiile parteneri: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor; Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor; Ministerul Tineretului și Sportului; Ministerul Educației; Ministerul Sănătății; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei; Ministerul Finanțelor.
8.2 Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă	8.2 Stimularea creșterii productivității cu ritmuri mai rapide față de creșterea salariului real, prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă, definite drept prioritare în cadrul Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru 2016-2020 (i) informații și comunicații; (ii) fabricarea de mașini și echipamente; (iii) activități de servicii administrative și activități de servicii suport; (iv) fabricarea de utilaje și piese; (v) fabricarea produselor textile, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și fabricarea încălțămintei; (vi) echipamente electrice; (vii) industria alimentară și agricultura.	Moldova are resurse limitate și, prin urmare, unica sursă pentru creșterea competitivității, calității locurilor de muncă și bunăstării populației este productivitatea muncii, care poate fi sporită prin intermediul investițiilor în inovații și tehnologii.	<i>Foaia de parcurs privind ameliorarea competitivității Republicii Moldova</i> Cum: - Ajustarea corespunzătoare a celui de-al doilea obiectiv din foaia de parcurs, în scopul de a sublinia importanța inovațiilor, modernizării tehnologice și diversificării.	Instituția-cheie: Ministerul Economiei Instituțiile parteneri: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor; Ministerul Educației; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei; Ministerul Finanțelor; Academia de Științe; Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală.

1	2	3	4	5
8.3 Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare	8.3 Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare	- Având în vedere că acest obiectiv are un efect de multiplicare important (influențează multe alte obiective), el trebuie să fie bine integrat în Strategia Națională de Dezvoltare și strategiile sectoriale relevante; - Sectorul privat continuă să fie principalul motor de dezvoltare economică. Prin urmare, politicile ar trebui să încurajeze întreprinderile de a fi productive, inovative, să creeze locuri de muncă decente, un accent deosebit fiind pus pe întreprinderile micro, mici și mijlocii, acestea fiind cele mai flexibile și mai numeroase.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> Cum: - Strategia ar trebui să definească în mod clar termenul de "politici de dezvoltare"; aceasta ar trebui să aibă drept scop stimularea dezvoltării, în baza activităților productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatului, creativității și inovării. <i>Strategia pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (2012-2020)</i> Cum: - Această Strategie trebuie să aibă un scop similar celui definit în Strategia Națională de Dezvoltare; - Unul din obiectivele definite ar trebui să încurajeze formalizarea și creșterea întreprinderilor mici și mijlocii.	Instituția-cheie: Ministerul Economiei; Organizația pentru dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii Instituțiile parteneri: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor; Ministerul Educației; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei; Ministerul Finanțelor; Academia de Științe; Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală; Ministerul Sănătății
8.4 Îmbunătățirea progresivă, până în 2030, a eficienței resurselor globale pentru consum și producere, și decuplarea creșterii economice de degradarea mediului, în conformitate cu Cadrul pentru 10 ani a programelor privind consumul și producția durabilă, în frunte cu țările dezvoltate	8.4 Îmbunătățirea progresivă, până în 2030, a eficienței resurselor globale pentru consum și producere, și decuplarea creșterii economice de degradarea mediului	- Moldova este extrem de vulnerabilă la schimbările climatice, sectorul agro-alimentar fiind de o importanță deosebită (exportul agro-alimentar constituie peste 40% din exportul total de mărfuri, în timp ce peste 30% din angajați fac parte din sectorul agrar); - Moldova se confruntă cu problema resurselor naturale limitate și degradarea celor disponibile (e.g. sol, apă, aer).	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Ajustarea obiectivului primar al Strategiei, în scopul decuplării creșterii economice de degradarea mediului; - Includerea indicatorilor de performanță, compatibili cu ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului Instituțiile parteneri: Ministerul Economiei; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Finanțelor.
8.5 Până în 2030, angajarea completă și productivă și muncă decentă pentru toate femeile și bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală	8.5 Până în 2030, atingerea unui nivel al ocupării similar cu media țărilor din Europa Centrală și de Est, și stimularea ocupării productive și a muncii decente pentru toate femeile și bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală	- Ocuparea este sursa cheie în eradicarea sărăciei și creșterea standardelor de trai. Cu toate acestea, în prezent, nivelul ocupării în Moldova este unul din cele mai scăzute din regiune; - E necesară clasificarea pe sex, vârstă, venituri, condiție fizică etc.; - E necesară eliminarea oricărei forme de discriminare în ocuparea forței de muncă.	<i>Strategia națională de ocupare a forței de muncă (2017-2021)</i> Cum: - O stipulare mai clară a principiilor de nediscriminare în secțiunea "Direcția de acțiuni" a Priorității Strategice nr.1, prin promovarea unor acțiuni de eliminare a oricăror forme de discriminare în ocuparea forței de muncă după sex, vârstă, abilități fizice și asigurarea implementării legislației privind "remunerarea egală pentru munca de valoare egală".	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei Instituțiile parteneri: Ministerul Economiei.

1	2	3	4	5
8.6 Până în 2020, reducerea substanțială a proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare	8.6 Până în 2020, reducerea proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare, până la un nivel similar cu media din țările Europei Centrale și de Est	Ameliorarea incluziunii muncii, educației și instruirii pentru toate vârstele eligibile, ar trebui să fie un obiectiv durabil pe termen lung. Atingerea acestui obiectiv derivă din dezvoltarea structurală a pieței muncii, educației și sistemului de formare, fără a submina echilibrul macroeconomic (de exemplu, creșterea deficitului bugetar).	<i>Strategia de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020</i> Cum: - Prioritatea privind abilitarea economică a tineretului ar trebui să fie completată cu abilitarea tineretului în domeniul educației și instruirii; - Strategia trebuie să-și extindă acoperirea pentru a include și provocările tineretului NEET (eng: Not in Education, Employment or Training). Aceasta, în primul rând, ar trebui să garanteze locuri de muncă decente pentru tineretul descurajat și cel predispus la migrație, în zonele rurale în special, să reconcilieze familiile, drept obiectiv fiind femeile NEET, și să asigure un echilibru între educație și formare pe de o parte, și nevoile pieței pe de altă parte; - Includerea indicatorilor de performanță, compatibili cu ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Educației Instituțiile partenere: Ministerul Economiei; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei; Ministerul Tineretului și Sportului.
8.7 Măsuri imediate și eficiente pentru eradicarea muncii forțate, eliminarea sclaviei moderne și traficului de ființe umane și asigurarea interzicerii și eliminării celor mai grave forme ale muncii copiilor, inclusiv recrutarea și utilizarea copiilor soldați, iar până în 2025 eliminarea muncii copiilor în toate formele sale	8.7 Eradicarea muncii forțate, traficului de ființe umane și a muncii copiilor	- Problema de recrutare și folosire a copiilor în calitate de soldați nu este relevantă pentru Republica Moldova; - Republica Moldova se confruntă cu un nivel înalt de sărăcie, o economie slab dezvoltată și un acces la informație limitat. Aceste probleme, deseori, sunt sursa muncii forțate, exploatarea copiilor și traficului de ființe umane.	<i>Planul Național de Prevenire și Combatere a Traficului de Ființe Umane</i> Cum: - Extinderea sectorului acoperit pentru a include munca forțată și exploatarea copiilor prin muncă; - Includerea indicatorilor de performanță, compatibili cu ODD. <i>Strategia pentru Protecția Copilului (2014-2020)</i> Cum: - Definirea unui obiectiv ce ține de problema exploatarea copilului prin muncă (compatibil cu Planul Național de Prevenire și Combatere a Traficului de Ființe Umane); - Includerea indicatorilor de performanță, compatibili cu ODD.	Instituții-cheie: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
8.8 Protecția drepturilor la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți lucrătorii, inclusiv lucrătorii migranți, în special femeile migrante, și cei în locuri de muncă precare	8.8 Protecția drepturilor la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți angajații	Problema protecției muncii, care să acopere toate tipurile de angajați, este foarte importantă, însă, spre regret, nu este suficient de bine prioritizată de către autoritățile statului. În plus, majoritatea organizațiilor sindicale sunt slabe în Moldova (în conformitate cu evaluarea efectuată în 2013 de către Confederația Națională a Patronatelor din Moldova, doar circa 13% dintre companii au sindicate).	<i>Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă pentru (2017-2021)</i> Cum: - Obiectivul specific 3.3 ar trebui să încorporeze mai multe detalii despre reformarea sistemului SSM; - Viziunea strategiei ar trebui completată cu dimensiunile protecției muncii. <i>Noul document necesar pentru implementarea SSM</i> Cum: - Documentul ar trebui să încorporeze în totalitate ținta 8.8, în conformitate cu Strategia Națională pentru ocuparea forței de muncă și să stabilească un plan de acțiuni pentru implementare.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției sociale și Familiei. Instituții partenere: Ministerul Economiei; Biroul Migrație și Azil al Republicii Moldova
8.9 Până în 2030, elaborarea și implementarea politicilor pentru promovarea turismului durabil, care creează locuri de muncă și promovează	8.9 Până în 2030, elaborarea și implementarea politicilor pentru promovarea turismului durabil, care facilitează crearea de parteneriate publice	- Moldova are un potențial turistic încă neexplorat, care ar putea prezenta o sursă decentă de locuri de muncă, impozite pe venit pentru administrația locală și prin urmare, un promotor al dezvoltării regionale;	<i>Strategia de Dezvoltare a Turismului „Turism 2020”</i> Cum: - Integrarea principiului parteneriatelor public-private în viziunea Strategiei și a obiectivelor specifice, ca o măsură orizontală, și măsuri specifice de implementare în Planul de Acțiuni;	Instituția-cheie: Agenția de Turism din Moldova Instituții partenere: Ministerul Economiei;

1	2	3	4	5
cultura și produse locale	private, dezvoltă capacitățile instituționale în domeniu ale autorităților publice locale, respectiv care creează locuri de muncă și promovează cultura și produsele locale	- Având în vedere resursele financiare limitate la nivel local, este necesară stimularea creării parteneriatelor public-private pentru a descătușa potențialul turistic al Moldovei.	- Adăugarea unui obiectiv specific în ce privește dezvoltarea capacităților administrațiilor publice locale în domeniul turismului durabil; - Adăugarea indicatorilor de performanță, în conformitate cu ținta ODD.	Ministerul Culturii; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.
8.10 Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți.	8.10 Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți.	Sectorul financiar în Moldova este relativ ineficient în îndeplinirea funcției sale principale de canalizare a economiilor în investiții (ponderea creditului intern în PIB, în 2015, în Moldova reprezenta 34% - mult mai scăzută în comparație cu Europa Centrală și Țările Baltice (49%)). În conformitate cu programul de evaluare a sistemului financiar al FMI (care a avut loc în 2014), sectorul de asigurări este mic și este aproape în întregime limitat la asigurările auto. Același document arată că instituțiile financiare non-bancare și piața de capital sunt încă mici și nedezvoltate.	Este necesară urgentarea adoptării Strategiei de dezvoltare a pieței financiare nebankare.	Instituția-cheie: Banca Națională a Moldovei; Comisia Națională a Pieței Financiare; Instituții partener: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor.

Țintele centrale ale ODD 8

Din zece ținte ale ODD 8, analiza relevă următoarea țintă drept ținta centrală:

- **Ținta 8,3** - *Promovarea unor politici de dezvoltare, care susțin activitățile de producere, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovarea și încurajează formalizarea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv prin accesul la serviciile financiare.* Aceasta se explică prin natura sa complexă și cuprinzătoare, care încorporează întregul concept de politici de dezvoltare, cu accent pe abilitarea sectorului privat ca sursă cheie de locuri de muncă decente, de inovare și de dezvoltare pe termen lung. Conform estimărilor, atingerea acestei ținte va genera un important lanț de efecte secundare asupra multor alte ținte din ODD 8 (toate țintele, cu excepția 8.4 – Creșterea decuplată de mediu, și 8.9 – Turismul durabil), precum și din alte ODD-uri (1.1 – Eradicarea sărăciei extreme; 1.2 – Reducerea sărăciei multilaterale; 2.3 – Creșterea productivității agricole; 3.7 – Acces la serviciile de sănătate de reproducere; 3.8 – Acoperirea universală de sănătate; 5.1 – Încetarea discriminării de gen; 9.2 – Promovarea industrializării durabile; 9.3 – Accesul IMM-urilor la finanțare; 9.4 – Procese industriale mai curate; 10.1 – Prosperitate comună; 10.2 – Promovarea incluziunii; 10.4 – Obținerea unei egalități mai mari; 12.6 – Companii cu responsabilitate socială; 16.4 – Reducerea criminalității organizate și a traficului de arme; și 16.5 – Reducerea corupției).

Obiectivul 9: Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Este recomandat de a integra în planificarea politicii naționale toate cele cinci ținte ale ODD 9. Toate țintele globale trebuie adaptate nesemnificativ, însă nu sunt atestate divergențe majore de viziune dintre prioritățile naționale și cele globale. Diferența principală a fost remarcată pentru ținta 9.5: întrucât obiectivul inițial include multe aspecte cantitative, care

prezintă, de asemenea, în mod implicit, unele angajamente bugetare în raport cu sectorul de cercetare și dezvoltare, versiunea adaptată pune mai mult accent pe rezultatele acestui sector (de ex. impactul asupra competitivității economice). Toate țintele pot fi integrate în documentele existente de planificare strategică, majoritatea dintre ele trebuind să fie actualizate pentru a reflecta în mod corespunzător ODD 9. Ministerul Economiei reprezintă instituția cheie, responsabilă de implementarea majorității țăintelor, fiind susținută și de către Ministerul Mediului și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor.

Tabelul 9. Recomandări privind adaptarea ODD 9

Ținta ODD	Adaptarea recoman- dată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele prin- cipal/-e pentru adap- tarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
9.1 Dezvoltarea in- frastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv in- frastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dez- voltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți	9.1 Dezvoltarea in- frastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice în regiunile țării pentru a susține dezvoltarea econo- mică și creșterea bu- năstării populației, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți	Infrastructura slabă reprezintă una din constrângerile prin- cipale ce afectează competitivitatea Republicii Moldova. Potrivit Raportului Competitivității Globale 2016-2017, Moldova se clasează pe locul 110 din 138 de țări, la calitatea ge- nerală a infrastructurii de transport, locul 138 din 138 de țări (ultimul loc) la dezvoltarea clusterială, locul 128 și 138 din 138 de țări la cantitatea și, respectiv, calitatea furnizorilor locali.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> Cum: - Integrarea țintei ODD într-o prioritate de dezvoltare specifică Moldovei, având în vedere efectele sale multiple de extindere.	Instituție-cheie: Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Instituții partenere: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor; Agenția Relații Funciare și Cadastru.
9.2 Promovarea in- dustrializării incluzive și durabile și până în 2030, sporirea semnificativă a ratei de ocupare și a Pro- dusului Intern Brut în industrie, în conformi- tate cu circumstanțele naționale, și dublarea acestei cote în țările cel mai puțin dezvoltate	9.2 Promovarea indus- trializării incluzive și durabile în scopul ma- jorării, până în 2030, a ponderii sectorului industrial în ocupare și Produs Intern Brut până la nivele similare cu țările Europei Cen- trale și de Est.	Moldova are un mare potențial neexploatat în sectorul industrial, care reprezintă o sursă importantă de expor- turi, locuri de muncă și dezvoltare durabilă pentru țară.	<i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> Cum: - Definirea conceptului de „industrializare durabilă” și integrarea acesteia în planul de acțiune al strategiei. <i>Concepția dezvoltării clus- teriale a sectorului indus- trial al Republicii Moldova</i> Cum: - Includerea indicatorilor de performanță, în concor- danță cu ținta ODD.	Instituție-cheie: Ministerul Economiei Instituții partenere: Ministerul Finanțelor
9.3 Creșterea acce- sului întreprinderilor mici industriale și de altă natură, în special din țările în curs de dezvoltare, la servicii financiare, inclusiv credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe	9.3 Creșterea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la serviciile financiare, inclusiv la credite accesibile, în vederea integrării acestora în lanțurile va- lorice și piețe externe	Faptul că IMM-urile din Moldova repre- zintă cea mai mare majoritate a compani- ilor (97% din numărul total de firme), și, în același timp, doar 31% din veniturile totale ale vânzărilor de com- panii (în 2015), relevă faptul că acestea sunt expuse cel mai mult la constrângerile exis- tente ale climatului de afaceri din Moldova.	<i>Strategia pentru dezvoltarea sectorului IMM-urilor (2012-2020)</i> Cum: - Integrarea obiectivului de dezvoltare la export a IMM-urilor și, respectiv, adăugarea indicatorului de performanță relevant; - Includerea unui concept mai larg de acces la servicii financiare (nu numai la finanțe).	Instituție-cheie: Mi- nisterul Economiei; Organizația pentru Dezvoltarea Între- prinderilor Mici și Mijlocii Instituții partenere: Ministerul Finanțelor; Banca Națională a Moldovei; Comisia Națională a Pieței Financiare

1	2	3	4	5
9.4 Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora	9.4 Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, fiind luate măsuri în conformitate cu capacitățile respective	- Eficiența utilizării resurselor și dezvoltarea ecologică durabilă a sectorului industrial ar trebui să fie o prioritate majoră pentru Moldova, având în vedere resursele sale limitate naturale și vulnerabilitatea ridicată la șocurile legate de climă; - Această prioritate completează ținta 9.2, deoarece Moldova nu are nevoie doar de un sector industrial mai puternic și mai mare, dar și de un sector modern și durabil, care să nu afecteze negativ mediul înconjurător și resursele naturale.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Includerea indicatorilor de performanță, în concordanță cu ținta ODD. <i>Concepția dezvoltării clustriale a sectorului industrial al Republicii Moldova</i> Cum: - Integrarea conceptului de durabilitate a mediului în obiectivul general al documentului, astfel încât politicile nu urmărească obiectivul de industrializare doar pentru industrializare, ci pentru a lua mai degrabă în considerare principiile de durabilitate și impactul asupra mediului; - Crearea unui obiectiv specific cu privire la creșterea eficienței utilizării resurselor și o mai mare utilizare a tehnologiilor și proceselor industriale ecologice; - Crearea indicatorilor de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituție-cheie: Ministerul Economiei Instituții partener: Ministerul Mediului; Ministerul Finanțelor; Agenția Relații Funciare și Cadastru.
9.5 Fortificarea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale în toate țările, în special țările în curs de dezvoltare, inclusiv, până în 2030, încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare la 1 milion de locuitori și a cheltuielilor publice și private de cercetare și dezvoltare	9.5 Fortificarea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale, precum și încurajarea inovațiilor în vederea creșterii competitivității economiei naționale și a gradului de bunăstare a populației	Această prioritate de politici este una dintre cele mai importante pentru țară, având în vedere resursele naturale limitate și necesitatea de a spori eficiența și productivitatea, care nu se poate realiza fără o modernizare completă a capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale.	<i>Strategia inovațională pentru 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate”</i> Cum: - Punerea unui accent mai mare pe sectorul industrial, și, respectiv, crearea indicatorului de performanță relevant.	Instituții-cheie: Ministerul Economiei; Academia de Științe Instituții partener: Ministerul Finanțelor
9.c Creșterea semnificativă a accesului la tehnologii informaționale și comunicaționale și promovarea accesului universal la internet în țările slab dezvoltate până în 2020	9.c Creșterea semnificativă a accesului la tehnologii informaționale și comunicaționale și promovarea accesului universal la internet până în 2020	Ținta este de o importanță vitală pentru țară, atât din punct de vedere economic (asigură sporirea competitivității), dar și din punct de vedere social (asigură o interconexiune mai bună între oameni, precum și permite modernizarea serviciilor publice și sporirea accesului populației la acestea).	<i>Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”</i> Cum: - Pilonul I al strategiei necesită a fi completat cu un obiectiv specific suplimentar care vizează facilitarea accesului populației, în special din zonele rurale, la serviciile de telefonie mobilă.	Instituții-cheie: Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor Instituții partener: Ministerul Economiei; ANRCETI

Țintele centrale ale ODD 9

Analiza a relevat o țintă centrală evidentă:

- Ținta 9.1 - Dezvoltarea infrastructurii fizice și de afaceri în regiuni, în scopul de a sprijini creșterea economică și bunăstarea populației. Calitatea infrastructurii în Moldova este una dintre cele

mai precare din regiune. Conform Raportului Global al Competitivității 2016-2017, Moldova se află pe locul 118 din 138 de țări după calitatea infrastructurii de transport, ultimul loc (138 din 138 de țări), după starea de dezvoltare clusterială, pe locul 128 și 113 din 138 țări după cantitatea și, respectiv, calitatea furnizorilor locali. Prin urmare, chiar și îmbunătățiri minore în acest domeniu ar putea conduce la efecte de multiplicare importante pentru dezvoltarea sectorului privat. Astfel, conform analizei, această țintă, dacă este atinsă, poate duce la realizarea țintei 9.2 (Promovarea industrializării durabile) și țintei 9.3 (Accesul IMM-urilor la finanțare) din cadrul ODD 9, precum și alte ținte din alte ODD-uri: 1.5 (Sporirea capacității de rezistență la dezastre), 2.3 (Creșterea productivității agricole), 4.1 (Accesul la educație de bază), 4.2 (Accesul la educația preșcolară), 6.1 (Accesul la apă potabilă), 6.2 (Accesul la servicii de salubritate), 6.3 (Îmbunătățirea calității apei), 6.5 (Gestionarea integrată a apei), 7.1 (Accesul la energie), 8.1 (Creștere economică susținută), 8.5 (Ocuparea forței de muncă integrală și productivă), 8.6 (Creșterea ocupării forței de muncă în rândul tinerilor), 8.9 (Promovarea turismului durabil), 11.2 (Acces la sistemul de transport), 11.3 (Dezvoltarea regională durabilă), 11.5 (Creșterea rezistenței la dezastre) și 14.1 (Reducerea poluării apelor).

Obiectivul 10: Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Cinci dintre cele șapte ținte sunt reflectate parțial în documentele de politici naționale, care, fragmentar și restrâns, includ diferite părți și aspecte ale țăintelor. De exemplu, obiectivul 10.2 este reflectat în 11 documente de politici, care totuși nu cuprind în totalitate ținta. Din acest motiv este nevoie de o abordare mai cuprinzătoare și incluzivă. Luând în considerare acest motiv, precum și faptul că multe obiective se referă la veniturile cetățenilor și reducerea sărăciei, care de fapt este rezultatul (impactul) implementării numeroaselor documente de politici naționale, este recomandabilă reflectare tuturor țăintelor într-un document de politici privind creșterea economică, care în acest caz este Strategia națională de dezvoltare. În același timp, diferite categorii de persoane ar putea fi abordate mai detaliat în documentul de politici sectorial privind mediul de afaceri, dezvoltarea regională și rurală, protecția socială, gen, muncă (țintele 10.1, 10.2, 10.7). Un rol important în implementarea tuturor țăintelor îl are Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, luând în considerare rolul de lider și mandatul în promovarea politicilor de incluziune și privind piața forței de muncă. În același timp, instituțiile partenere cheie sunt Ministerul Economiei și Ministerul Finanțelor. Două ținte nu sunt relevante (țintele 10.5 și 10.6).

Tabelul 10. Recomandări privind adaptarea ODD 10

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
10.1. Până în 2030, realizarea și susținerea în mod progresiv a creșterii veniturilor pentru 40 la sută din limita de jos a populației, la o rată mai mare decât media națională	10.1 Până în 2030, realizarea și susținerea în mod progresiv a creșterii veniturilor pentru 40 la sută din limita de jos a populației, la o rată mai mare decât media națională	Datele statistice reflectă o rată redusă a veniturilor din salariu, în special, în cazul grupurilor vulnerabile, care sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile curente.	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare</i> ; - <i>Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020</i> Cum: - Definirea, dezagregarea și analiza aprofundată a grupului-țintă; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, cu privire la veniturile	Instituție-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partenere: Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor

1	2	3	4	5
			- în diferite regiuni și sectoare economice; - Includerea obiectivului cu privire la extinderea serviciilor rurale în Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 10.1.	
10.2. Până în 2030, abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dezabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic sau de altă natură	10.2 Până în 2030, abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dezabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic sau de altă natură	- Există probleme persistente în promovarea incluziunii sociale și economice, din cauza stereotipurilor și a cadrului normativ; - Există disparități regionale, în special, între regiunea Sud, care este mai slab dezvoltată, și regiunile Centru și Nord, care sunt mai dezvoltate	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare;</i> - <i>Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (proiect)</i> Cum: - Definirea, dezagregarea și analiza aprofundată a grupului-țintă; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor, bazate pe evidențe, pentru fiecare grup-țintă; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 10.2.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partenere: Ministerul Finanțelor; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor; Ministerul Economiei; Ministerul Educației; Ministerul Tineretului și Sportului.
10.3. Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens	10.3 Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens	- Această țintă influențează o serie de ținte din cadrul mai multor ODD; - Situația actuală; - Presiune din partea societății și a partenerilor internaționali	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare;</i> - <i>Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (proiect)</i> Cum: - Analiza și definirea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii existente; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor, bazate pe evidențe, cu privire la acest subiect; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 10.3.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partenere: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor; Ministerul Sănătății; Ministerul Educației; Ministerul Justiției
10.4. Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, și realizarea progresivă a unei egalități sporite	10.4 Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, și realizarea progresivă a unei egalități sporite	Această dimensiune rămâne a fi încă neexplorată în Republica Moldova.	- <i>Strategia Națională de Dezvoltare;</i> - <i>Foaia de parcurs privind ameliorarea competitivității (2014-2021)</i> Cum: - Analiza și definirea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii existente; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor, bazate pe evidențe, cu privire la acest subiect; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 10.4.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partenere: Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
10.5. Perfecționarea reglementării și monitorizării piețelor și instituțiilor financiare globale și consolidarea implementării acestor reglementări	Nu este relevantă	–	–	–
10.6. Asigurarea reprezentării și vocii consolidate pentru țările în curs de dezvoltare în procesele decizionale din cadrul instituțiilor	Nu este relevantă	–	–	–

1	2	3	4	5
economice și financiare internaționale globale pentru a oferi instituții mai eficiente, credibile, responsabile și legitime				
10.7. Facilitarea migrației și mobilității ordonate, sigure, regulate și responsabile a persoanelor, inclusiv prin implementarea unor politici de migrație planificate și bine gestionate	10.7 Asigurarea unui proces de angajare legal, echitabil, bine informat al migranților	- Republica Moldova este profund și negativ influențată de migrația masivă a forței de muncă; - Este absolut important ca țara să organizeze procesele de migrație într-un mod previzibil, să deschidă și să scoată din zona gri piețele forței de muncă din statele în care migrează cetățenii moldoveni, să organizeze și să faciliteze migrația circulară.	<i>Strategia națională privind ocuparea forței de muncă (2017-2021) (proiect)</i> - Cum: - Integrarea muncii migranților în Strategia națională privind ocuparea forței de muncă, astfel încât să se asigure o abordare consolidată asupra muncii cetățenilor moldoveni, indiferent de locul de muncă al acestora; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor, bazate pe evidențe, cu privire la acest subiect; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 10.7.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partenere: Cancelaria de Stat; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Ministerul Educației; Ministerul Tineretului și Sportului; Ministerul Sănătății

Țintele centrale ale ODD 10

Din cauza caracterului său extins și concentrării asupra persoanelor vulnerabile, o țintă are efecte pozitive importante asupra unui număr mare de alte ținte, după cum urmează:

- Ținta 10.3 - *Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens*, este un important aspect transversal, care influențează în mod pozitiv întreaga gamă de sectoare cuprinse de ODD. În același timp, aceasta implică modificări ale nivelului primar al instrumentelor de politici - legislația, care poate fi implementat într-un termen relativ scurt, ca o bază pentru alte obiective. Are influență asupra altor 23 de ținte, care cuprind o gamă largă de domenii: ținta 1.1 (eradicarea sărăciei extreme), ținta 1.2 (reducerea sărăciei multilaterale), ținta 3.3 (eradicarea epidemiilor de boli transmisibile), ținta 3.4 (reducerea bolilor non-transmisibile), ținta 3.8 (acoperire universală de sănătate), ținta 4.1 (accesul la educație de bază), ținta 4.2 (accesul la educația preșcolară), ținta 4.3 (creșterea înscrierii în învățământul profesional), ținta 4.5 (accesul categoriilor vulnerabile la educație), ținta 5.1 (încetarea discriminării bazate pe gen), ținta 5.2 (eradicarea violenței în familie), ținta 5.3 (încetarea căsătoriilor forțate ale copiilor), ținta 5.5 (promovarea femeilor în procesul de luare a deciziilor), ținta 6.1 (accesul la apă potabilă), ținta 6.2 (acces la servicii de salubritate), ținta 7.1 (accesul la energie), ținta 8.1 (creștere economică susținută), ținta 10.1 (prosperitate comună), ținta 10.4 (obținerea unei mai mari egalități), ținta 11.2 (acces la sistemul de transport), ținta 16.1 (reducerea violenței), ținta 16.2 (încetarea abuzului împotriva copiilor) și ținta 16.5 (reducerea corupției).

Obiectivul 11: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Toate cele șapte ținte ale ODD 11 se recomandă să fie integrate în documentele de planificare strategică. Toate țintele au fost adaptate la contextul național, fiind operate ajustări

minore. În cele mai multe cazuri, țintele adaptate se recomandă să fie integrate în strategiile și planurile de acțiune existente, cu excepția țintei 11.1 pentru care este necesară elaborarea unei strategii noi. Punerea în aplicare a acestui ODD cade pe responsabilitatea multor instituții (Ministerul Economiei, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Agenția Turismului și Ministerul Mediului), fapt ce reflectă complexitatea acestuia.

Tabelul 11. Recomandări privind adaptarea ODD 11

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
11.1 Până în 2030, accesul tuturor la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile și modernizarea cartierelor sărace	11.1 Până în 2030, accesul tuturor persoanelor social-vulnerabile și a familiilor tinere la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile	Moldova se confruntă cu problema ratei ridicate a sărăciei și a excluziunii sociale, în special în afara municipiilor.	<i>Elaborarea unei noi strategii privind dezvoltarea serviciilor sociale, cu accent pe atingerea obiectivului 11.1.</i> Cum: - Adăugarea indicatorilor de performanță în concordanță cu obiectivul ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituțiile partenere: Ministerul Finanțelor; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.
11.2 Până în 2030, asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate	11.2 Până în 2030, asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public	Moldova deține cele mai accidentate drumuri din regiune, dacă nu chiar în întreaga lume (Conform Raportului Global privind Competitivitatea pentru anii 2016-2017, Moldova este plasată pe locul 132 din 138 de țări după calitatea drumurilor). Această problemă este deosebit de acută la nivel local și de multe ori subminează siguranța rutieră și conduce la incluziunea socială a celor mai vulnerabile grupuri sociale.	<i>Strategia de transport și logistică (2013-2022)</i> Cum: - Integrarea principiilor privind siguranța rutieră în viziunea documentului; - Stabilirea priorităților extinderii rețelei de transport public cu scopul de a evita excluderea socială și economică din cauza infrastructurii de transport și rutieră; - Adăugarea indicatorilor de performanță, în concordanță cu obiectivul ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Instituțiile partenere: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor; Autoritățile Publice Locale.
11.3 Până în 2030, consolidarea urbanizării incluzive și durabile și capacității pentru planificarea și gestionarea participativă, integrată și durabilă a așezărilor umane în toate țările	11.3 Susținerea dezvoltării durabile a regiunilor, asigurarea unui sistem urban policentric și asigurarea localităților cu documentație de urbanism.	Moldova se confruntă cu disparități importante în ceea ce privește dezvoltarea regională, cu o concentrare înaltă a vieții economice, administrative și sociale. Prin urmare, este nevoie de o dezvoltare mai echilibrată din punct de vedere geografic.	<i>Strategia națională de dezvoltare regională (2016-2020)</i> Cum: - Adăugarea indicatorilor de performanță, în concordanță cu obiectivul ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor Instituțiile partenere: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor; Autoritățile Publice Locale
11.4 Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural mondial	11.4 Consolidarea și susținerea financiară a eforturilor de conservare și salvagardare a patrimoniului cultural și natural al Republicii Moldova.	Potențialului patrimoniului cultural rămâne nevalorificat, în contextul lipsei de instrumente instituționale-cheie și a acoperirii financiare pentru implementarea politicilor de conservare/salgardare a patrimoniului cultural.	<i>Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”</i> Cum: - Este necesară atribuirea priorității pentru crearea Institutului Național al Monumentelor Istorice – instituție responsabilă de implementarea obiectivelor specifice 1.1 și 1.2 a Strategiei; - Adăugarea indicatorilor de performanță, în concordanță cu obiectivul ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Culturii Instituțiile partenere: Ministerul Economiei; Agenția Turismului; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor; Ministerul Finanțelor.

1	2	3	4	5
11.5 Până în 2030, reducerea semnificativă a numărului de decese și a numărului de persoane afectate și scăderea substanțială a pierderilor economice directe în raport cu Produsul Intern Brut la nivel global, cauzate de dezastre, inclusiv dezastrele legate de apă, cu un accent pe protecția celor săraci și a persoanelor aflate în situații vulnerabile	11.5 Până în 2030, reducerea pierderilor economice directe cauzate de dezastre	Moldova este expusă la diferite șocuri legate de climă, în primul rând datorită dependenței sale ridicate de sectorul agroalimentar (Conform Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, declinul producției agricole ca rezultat al unor calamități naturale cauzează pierderi de aproximativ 3,5% -7,0% din PIB. Nivelul ridicat al expunerii este determinat și de dezvoltarea slabă a sectorului de asigurări (Programul de evaluare a sectorului financiar din 2014). Astfel, ponderea primelor de asigurare împotriva calamităților naturale reprezintă doar 8-9% în totalul primelor de asigurare.	<i>Strategia securității naționale a Republicii Moldova</i> Cum: - Strategia trebuie să definească tipurile de dezastre care sunt cele mai relevante pentru Moldova și să prioritizeze resursele; - Adăugarea unui obiectiv specific privind reducerea pierderilor economice directe cauzate de dezastrele naturale; - Adăugarea indicatorilor de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Afacerilor Interne Instituțiile partene-re: Serviciul Hidro-meteorologic de Stat; Ministerul Mediului; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor; Ministerul Sănătății.
11.6 Până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip	11.6 Până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip	Gestionarea slabă a deșeurilor amenință mediul înconjurător, inclusiv calitatea aerului, problemă ce necesită a fi abordată prin politici adecvate și pe termen lung.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Este necesar de a adăuga indicatori de performanță în concordanță cu ținta ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului Instituțiile partene-re: Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor; Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor.
11.7 Până în 2030, asigurarea accesului universal la spații verzi și publice sigure, incluzive și accesibile, în special pentru femei și copii, persoane în etate și cele cu dizabilități	11.7 Până în 2030, asigurarea accesului universal la spații verzi și publice sigure, incluzive și accesibile.	În conformitate cu Strategia de mediu pentru anii 2014-2023, zonele spațiilor verzi publice sunt în scădere rapidă din cauza transformării lor masive în șantierul de construcții. În ultimul timp, multe spații verzi publice au fost erodate în apropierea bazinelor acvatice, în vecinătatea scuarilor și parcurilor municipale.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Adăugarea de obiective specifice și măsuri concrete în Planul de Acțiune privind extinderea accesului universal la spații suficiente, sigure, incluzive și accesibile, verzi și publice; - Este necesar de a adăuga indicatori de performanță în concordanță cu ținta ODD. <i>Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională (2016-2020)</i> Cum: - Adăugarea de obiective specifice privind sporirea capacităților autorităților publice locale în vederea extinderii accesului universal la spații suficiente, sigure, incluzive și accesibile, verzi și publice; - Adăugarea indicatorilor de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Mediului; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor. Instituțiile partene-re: Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor.

1	2	3	4	5
11.c Stimularea conexiunilor pozitive de economice, sociale și de mediu între localitățile urbane, periurbane și rurale prin fortificarea planificării la nivel național și regional	11.c Stimularea conexiunilor pozitive de economice, sociale și de mediu între localitățile urbane, periurbane și rurale by fortificarea planificării la nivel național și regional	Ținta este adoptată fără modificări.	<i>Strategia națională pentru dezvoltare regională (2016-2020)</i> Cum: - Al treilea obiectiv specific necesită a fi complementat cu o măsură adițională ce ține de fortificarea planificării al nivel urban și regional; - Adăugarea indicatorilor de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituția-cheie: Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor. Instituțiile partenere: Ministerul Economiei.

Țintele centrale ale ODD 11

Analiza a relevat 2 ținte centrale:

- **Ținta 11.2** - *Până în 2030, asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public.* În timp ce Moldova are cea mai precară infrastructură de transport din regiune (pe locul 118 din 138 de țări la capitolul calitatea infrastructurii de transport, conform Raportului Global al Competitivității 2016-2017), există o necesitate acută de un sistem de transport adecvat. Motivul constă în fragmentarea mare a unităților sale administrative, care trebuie să fie interconectate printr-un sistem de transport bine stabilit pentru a permite persoanelor și întreprinderilor să beneficieze de servicii publice și private (de exemplu, care călătoresc către cel mai apropiat spital sau școală; acces la cea mai apropiată piață sau furnizor, etc.). Prin urmare, atingerea acestei ținte va servi ca un factor declanșator pentru o serie de alte obiective din ODD 11 (11.3 - Dezvoltare durabilă regională, 11.5 - Creșterea rezistenței la dezastre), precum și din alte ODD-uri (1.5 - Sporirea capacității de rezistență la dezastre, 2.3 - Creșterea productivității agricole, 3.6 - Înjumătățirea numărului de victime a accidentelor rutiere, 3.8 - Acoperirea universală a sistemului de sănătate; 4.1 - Accesul la educație de bază, 4.2 - Accesul la educație preșcolară, 4.5 - Accesul categoriilor vulnerabile la educație, 8.2 - Productivitatea economică sporită, 8.9 - Promovarea turismului durabil, 10.2 - Promovarea incluziunii, 10.3 - Eliminarea practicilor discriminatorii).
- **Ținta 11.6** - *Până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip.* Acesta influențează ținta 11.3 - Dezvoltarea durabilă regională, precum și mai multe ținte din alte ODD-uri (3.3 - Eradicarea epidemiilor de boli transmisibile, 3.9 - Reducerea mortalității și morbidității legate de riscuri, 6.3 - Îmbunătățirea calității apei, 6.4 - Creșterea eficienței de utilizare a apei, 6.6 - Restaurarea ecosistemelor acvatice, 7.3 - Creșterea eficienței energetice, 8.4 - Creșterea responsabilității față de mediu, 13.1 - Asigurarea rezistenței la schimbările climatice, 14.1 - Reducerea poluării apei, 15.1 - Protejarea ecosistemelor apelor, 15.2 - Gestionarea durabilă a pădurilor și 15.5 - Stoparea pierderii biodiversității).

Obiectivul 12: Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Se recomandă ca toate cele opt ținte ale ODD 12 să fie integrate în documentele de planificare strategică, deoarece sunt foarte importante pentru Republica Moldova. Cel de-al 12-lea ODD vizează, în principal, integrarea principiilor economiei verzi în planificarea politicilor și a achizițiilor publice. Prin urmare, există trei instituții-cheie responsabile pentru implementarea acestuia: (i) Ministerul Mediului, (ii) Ministerul Economiei și (iii) Ministerul Finanțelor. Este important ca aceste instituții să stabilească o strânsă coordonare a activităților desfășurate pentru ca conceptul de economie verde să funcționeze în Republica Moldova, dat fiind că intervențiile de politici planificate sunt direct legate de climatul de afaceri, sectorul energetic, precum și de finanțele publice. În prezent, cel mai relevant document de planificare strategică este Strategia de mediu pentru anii 2014-2023. Chiar dacă aceasta, în linii mari, corespunde spiritului ODD, strategia necesită a fi ajustată pentru a extinde viziunea acesteia, a concentra pe stimulentele economice și fiscale, și pe principiile de durabilitate din perspectiva întreprinderilor. Este foarte important ca lucrul asupra acestui document să nu se limiteze la Ministerul Mediului, ci să constituie mai degrabă rezultatul unei activități coordonate la nivel interinstituțional și al unei viziuni consolidate ale ministerelor sus-menționate.

Tabelul 12. Recomandări privind adaptarea ODD 12

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
12.1 Implementarea Cadrului de 10 ani de programe pentru modelele de consum și producție durabile, toate țările luând măsuri, în frunte cu țările dezvoltate, ținând cont de dezvoltarea și capacitățile țărilor în curs de dezvoltare	12.1 Integrarea producției și consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora.	Principiile „economiei verzi”, a „consumului durabil” sau a „producției durabile” sunt practic absente din cadrul de planificare a politicilor la nivel de țară, ceea ce, deseori, duce la ignorarea acestor aspecte de către factorii de decizie și la subfinanțarea domeniilor în cauză (în conformitate cu Strategia de mediu pentru anii 2014-2023).	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Strategia ar trebui să definească noțiunile de „consum durabil” și „producție durabilă”; - Cel de-al doilea obiectiv specific al Strategiei ar trebui să includă mai multe detalii despre „consumul durabil” și „producția durabilă”. Ar trebui să cuprindă două obiective specifice cu privire la asigurarea consumului și a producției durabile atât în sectorul privat, cât și în cel public; - În Planul de acțiuni vor fi specificate stimulente fiscale și non-fiscale clare pentru a stimula producția și consumul durabil; - Se vor adăuga indicatori de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituții-cheie: Ministerul Mediului; Ministerul Economiei; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Finanțelor. Instituție partener: Inspectoratul Ecologic de Stat.
12.2 Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale	12.2 Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale	Gestionarea durabilă și utilizarea eficientă a resurselor naturale reprezintă o condiție prealabilă esențială pentru asigurarea unei dezvoltări economice durabile.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - În linii generale, strategia este aliniată la ținta ODD. Cu toate acestea, nu sunt stabilite suficient de bine prioritățile. Astfel, Strategia ar trebui să fie completată cu tipurile de resurse naturale cărora ar trebui să li se acorde prioritate în vederea gestionării și utilizării durabile; - Se vor adăuga indicatori de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituții-cheie: Ministerul Mediului; Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor. Instituție partener: Inspectoratul Ecologic de Stat.

1	2	3	4	5
12.3 Până în 2030, înjumătățirea pe cap de locuitor la nivel mondial a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare	12.3 Până în 2030, reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare	Sectorul agroalimentar ocupă un loc esențial în economia Republicii Moldova, reprezentând circa 40% din totalul exporturilor de bunuri și acoperind 30% din totalul populației ocupate. În același timp, investițiile în acest sector sunt slab dezvoltate, la fel ca și lanțurile de aprovizionare (Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020). Deși nu există estimări pentru Moldova cu privire la pierderile de alimente, cel mai probabil, aceasta este o problemă importantă, având în vedere aspectele structurale problematice menționate în legătură cu sectorul agroalimentar.	<i>Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală (2014-2020)</i> Cum: - Obiectivul specific 1.1 al Strategiei, vizând modernizarea lanțului agroalimentar în cadrul sectorului respectiv, necesită a fi completat cu măsuri menite să reducă pierderile de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare; - Se vor adăuga indicatori de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituții-cheie: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Instituție partener: Ministerul Economiei.
12.4 Până în 2020, realizarea managementului ecologic al substanțelor chimice și a tuturor deșeurilor pe parcursul ciclului de viață al acestora, în conformitate cu cadrele convenite la nivel internațional, și reducerea semnificativă a emisiilor acestora în aer, apă și sol, în scopul de a reduce la minimum efectelor adverse ale acestora asupra sănătății umane și a mediului	12.4 Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităților de deșeuri depozitate și creșterea cu 20% aratei de reciclare până în anul 2023	Conform Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023, în Moldova nu există sisteme integrate de gestionare a deșeurilor și a substanțelor chimice, în conformitate cu cerințele internaționale.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Strategia este aliniată în mod corespunzător la ODD respectiv; - Aceasta necesită a fi completată cu indicatori de performanță relevanți.	Instituții-cheie: Ministerul Mediului; Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor. Instituție partener: Inspectoratul Ecologic de Stat.
12.5 Până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare	12.5 Până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare, în special la nivel municipal	Conform Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023, există o lipsă de responsabilitate din partea autorităților publice locale în ceea ce privește abordarea aspectelor legate de gestionarea deșeurilor la nivel local. O altă problemă majoră este legată de depozitarea/eliminarea deșeurilor în locuri necorespunzătoare, nerespectarea cerințelor de mediu, numărul mare de depozite de deșeuri neautorizate, ce nu corespund criteriilor.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Obiectivul opt specific al Strategiei necesită a fi completat cu acțiuni mai specifice, vizând prevenirea, reducerea, reciclarea și reutilizarea, în special la nivel municipal; - Se vor adăuga indicatori de performanță, în concordanță cu ținta ODD. <i>Strategia de gestionare a deșeurilor (2013-2027)</i> Cum: - Strategia este aliniată în mod corespunzător la ODD respectiv. Aceasta necesită a fi completată cu indicatori de performanță relevanți.	Instituții-cheie: Ministerul Mediului; Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor. Instituție partener: Inspectoratul Ecologic de Stat; Autoritățile publice locale.
12.6 Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare	12.6 Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze	Asigurarea producției și consumului durabil nu ține doar de responsabilitatea instituțiilor guvernamentale, dar și a companiilor, care ar trebui să fie stimulate în acest sens.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Strategia ar trebui să definească termenii de „practici durabile” și „informații privind durabilitatea”;	Instituții-cheie: Ministerul Mediului; Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor. Instituție partener:

1	2	3	4	5
	informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare		- Introducerea unor stimulente specifice, destinate companiilor, în vederea adoptării și implementării practicilor durabile, precum și a integrării informațiilor privind durabilitatea în ciclul de raportare; - Se vor adăuga indicatori de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Inspectoratul Ecologic de Stat.
12.7 Promovarea practicilor durabile de achiziții publice, în conformitate cu politicile și prioritățile naționale	12.7 Promovarea practicilor durabile de achiziții publice, în conformitate cu politicile și prioritățile naționale	Achizițiile publice ar trebui să fie unul dintre indicatorii cei mai importanți ai angajamentului Guvernului de a sprijini dezvoltarea durabilă și ar trebui să servească drept exemplu pentru sectorul privat.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - Se va adăuga un obiectiv specific în vederea promovării practicilor durabile de achiziții publice. - Se vor adăuga indicatori de performanță, în concordanță cu ținta ODD.	Instituție-cheie: Ministerul Finanțelor Instituții partener: Ministerul Mediului; Agenția Achiziții Publice.
12.8 Până în 2030, oamenii de pretutindeni trebuie să dețină informații relevante și să fie sensibilizați despre dezvoltarea durabilă și un stil de viață în armonie cu natura	12.8 Până în 2030, atât oamenii din mediul urban, cât și cei din mediul rural, trebuie să dețină informații relevante și să fie sensibilizați despre dezvoltarea durabilă și un stil de viață în armonie cu natura	Gradul de sensibilizare și de înțelegere de către populația din Moldova a importanței dezvoltării durabile este unul scăzut. Cu toate acestea, sensibilizarea populației este una dintre măsurile centrale de construire a unei economii verzi durabile.	<i>Strategia de mediu (2014-2023)</i> Cum: - În planul de acțiuni al Strategiei se va introduce o campanie de comunicare cuprinzătoare cu privire la dezvoltarea durabilă; - Se vor adăuga indicatori de performanță, în concordanță cu ținta ODD. <i>Strategia de gestionare a deșeurilor (2013-2027)</i> Cum: - Strategia va fi complementată cu un obiectiv specific adițional privind educarea populației despre importanța gestionării raționale a deșeurilor menajere.	Instituții-cheie: Ministerul Mediului; Ministerul Economiei; Ministerul Finanțelor. Instituții partener: Inspectoratul Ecologic de Stat.

Țintele centrale ale ODD 12

Analiza a relevat două ținte centrale. Prima ține de politicile publice, iar cea de-a doua la abilitarea sectorului privat:

- **Ținta 12.1** – *Integrarea producției și consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora.* Deși, rezultatele acesteia vor fi vizibile pe termen lung, aceasta are efecte pozitive importante asupra sănătății populației (ținta 3.9), calității apei (ținta 6.3), eficienței utilizării apei (ținta 6.4), eficienței energetice (ținta 7.3), productivității economice (ținta 8.2), decuplării creșterii economice de degradarea mediului (ținta 8.4), reducerii deșeurilor municipale (ținta 11.6), gestionării durabile a resurselor naturale (ținta 12.2), reciclării apei (ținta 12.5), sectorului privat (ținta 12.6), practicilor durabile de achiziții publice (ținta 12.7), poluării apelor (ținta 14.1), ecosistemelor acvatice (ținta 15.1), combaterii degradării solului (ținta 15.3), stopării pierderii biodiversității (ținta 15.5).
- **Ținta 12.6** – *Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare.* Realizarea acestei ținte ar putea facilita implementarea unor practici agricole reziliente (ținta 2.4), creșterea eficienței de utilizare a apei (ținta 6.4), creșterea eficienței consumului de energie (ținta 7.3), decuplarea creșterii economice de degradarea mediului (ținta 8.4), protecția drepturilor la muncă (ținta 8.8), dezvoltarea unor procese industriale curate (ținta 9.4), accesul la sisteme de transport sigure (ținta 11.2), reducerea deșeurilor municipale (ținta 11.6), gestionarea durabilă a resurselor naturale (ținta 12.2), gestionarea rațională a substanțelor chimice periculoase și a deșeurilor (ținta 12.4), reciclarea deșeurilor (ținta 12.5), reducerea poluării apelor (ținta 14.1), managementul durabil al pădurilor (ținta 15.2), combaterea degradării solului (ținta 15.3), stoparea pierderii biodiversității (ținta 15.5).

Obiectivul 13: Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

ODD 13 include doar trei ținte globale ce vizează consolidarea capacităților de adaptare (ținta 13.1), integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politicile naționale (ținta 13.2) și creșterea nivelului de conștientizare socială și politică a schimbărilor climatice (ținta 13.3). Acestea sunt deja incluse în Strategia de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020. Având în vedere mandatul Ministerului Mediului, acesta ar trebui să joace rolul esențial în implementarea ODD 13. Totuși, va fi necesar și sprijinul considerabil al instituțiilor partenere, inclusiv din partea Ministerului Economiei, Ministerului Agriculturii, Ministerului Educației și Căminării de Stat. Ultimele două instituții vor juca un rol esențial în sensibilizarea populației față de schimbările climatice și în integrarea pe orizontală a măsurilor cu privire la schimbările climatice în mai multe politici.

Tabelul 13. Recomandări privind adaptarea ODD 13

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
13.1. Consolidarea rezistenței și capacității de adaptare la riscurile legate de climă și dezastrele naturale în toate țările	13.1 Până în 2020, asigurarea rezistenței la schimbările climatice prin reducerea cu 50 procente a riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare - agricultură, resurse de apă, sănătate, sector forestier, energie și transport.	Accentuează necesitatea orientării spre sectoarele prioritare	- <i>Strategia de transport și logistică (2013-2022)</i> ; - <i>Politica Națională de Sănătate</i> ; - <i>Strategia energetică până în anulul 2020</i> Cum: - Urmează a fi modificate pentru a include obiective și ținte de adaptare relevante în domeniul schimbărilor climatice.	Instituție-cheie: Ministerul Mediului Instituții partener: Ministerul Economiei; Ministerul Agriculturii
13.2 Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale	13.2 Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale	Nicio schimbare	Documentele de planificare nu necesită a fi modificate	Instituție-cheie: Căminării de Stat Instituție partener: Ministerul Mediului
13.3 Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacităților umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie	13.3. Fortificarea cadrului instituțional în domeniul adaptării la schimbările climatice, asigurarea conștientizării de către toți actorilor implicați, inclusiv, a populației, a riscurilor schimbărilor climatice și a măsurilor de adaptare	Ținta națională este mult mai specifică	Documentele de planificare nu necesită a fi modificate	Instituție-cheie: Ministerul Economiei Instituții partener: Căminării de Stat; Ministerul Educației.

Ținte prioritare ale ODD 13

- Ținta 13.1 – Asigurarea rezistenței la schimbările climatice prin reducerea riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare. Este cea mai importantă țintă pentru ODD 13 cu influență transversală asupra altor ODD. Consolidarea rezilienței la schimbările climatice și adoptarea unor măsuri relevante vor reduce vulnerabilitatea celor săraci la evenimente extreme legate de climă (ținta 1.5), vor îmbunătăți productivitatea agricolă și siguranța alimentelor (țintele 2.3 și 2.4), vor contribui la creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei (6.4) și vor reduce pierderile cauzate de dezastre (ținta 11.5). Se preconizează, de asemenea, ca această țintă să contribuie, în mod direct, la

realizarea a cinci ținte din cele opt relevante la nivel național, acoperite de ODD 15 (Protejarea, restabilirea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre; gestionarea durabilă a pădurilor; oprirea defrișării; stoparea și refacerea terenurilor degradate; stoparea pierderilor biodiversității).

Obiectivul 14: Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Denumirea ODD 14 a fost adaptată pentru a reflecta realitățile geografice ale țării (Republica Moldova nu are acces direct la oceane și mări). Din același motiv, cu modificări semnificative, doar două ținte sunt considerate a fi relevante pentru Republica Moldova. Ținta 14.1 se referă la prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață în urma activităților terestre desfășurate și, în prezent, nu este inclusă în cadrul național. Ținta 14.4 a fost redenumită și prevede eliminarea pescuitului ilegal, nereglementat și nedeclarat. Strategia națională de mediu trebuie modificată pentru a integra într-o formulare mult mai ambițioasă cele două ținte. Ministerul Mediului dispune de o influență instituțională considerabilă și își poate asuma responsabilitatea și rolul-cheie în realizarea țintei 14.1 (reducerea poluării apelor), cu sprijinul adecvat din partea Inspectoratului Ecologic de Stat. În ceea ce privește eliminarea pescuitului ilegal, nereglementat și nedeclarat, Serviciul Piscicol a fost identificat ca fiind instituția-cheie responsabilă de realizarea acestei ținte.

Tabelul 14. Recomandări privind adaptarea ODD 14

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
14.1 Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți	14.1. Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre.	Reflectă condițiile geografice ale Republicii Moldova	<i>Strategia de mediu (2012-2023)</i> Cum: - Includerea la nivel național a unei ținte mai specifice și mai îndrăznețe. - Includerea unor indicatori relevanți.	Instituție-cheie: Ministerul Mediului Instituție partener: Inspectoratul Ecologic de Stat
14.2 Până în 2020, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine și costale, pentru a evita impactele negative semnificative, inclusiv prin consolidarea rezistenței acestora, și luarea de măsuri pentru restaurarea acestora, pentru a avea oceane sănătoase și productive	Nu este relevant	–	–	–
14.3 Minimizarea și gestionarea impactului acidificării oceanelor, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile	Nu este relevant	–	–	–
14.4 Până în 2020, reglementarea eficientă a pescuitului și eliminarea pescuitului excesiv, ilegal, nedeclarat și nereglementat și a practicilor de pescuit distructive și implementarea planurilor de management bazate pe știință, pentru a restabili stocurile	14.4 Până în 2020, eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat	Reflectă accesul Republicii Moldova la resursele de apă	<i>Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova (2015-2020) și Planul de acțiuni aferent</i> Cum: - Includerea țintei	Instituție-cheie: Serviciul Piscicol Instituție partener: Inspectoratul Ecologic de Stat

1	2	3	4	5
de pește în cel mai scurt timp posibil, cel puțin la nivelurile care ar asigura un randament maxim durabil, după cum este determinat de caracteristicile biologice ale acestora			specifice propuse la nivel național; - Includerea unor indicatori relevanți.	
14.5 Până în 2020, conservarea a cel puțin 10 la sută din zonele costale și marine, în conformitate cu legislația națională și internațională și în baza celor mai bune evidențe științifice disponibile	Nu este relevant	–	–	–
14.6 Până în 2020, interzicerea formelor de subvenționare ale pescuitului care contribuie la capacitatea excedentară și pescuitul excesiv, eliminarea subvențiilor care contribuie la pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat și abținerea de la introducerea unor subvenții noi de acest tip, recunoscând că tratamentul adecvat și eficient, special și diferențiat pentru țările cele mai puțin dezvoltate ar trebui să fie o parte integrantă a negocierii subvențiilor pentru pescuit al Organizației Mondiale a Comerțului	Nu este relevant	–	–	–
14.7 Până în 2030, creșterea beneficiilor economice pentru statele insulare mici și țările cel mai puțin dezvoltate, din utilizarea durabilă a resurselor marine, inclusiv prin gestionarea durabilă a pescuitului, acvaculturii și turismului	Nu este relevant	–	–	–

Ținte prioritare ale ODD 14

- **Ținta 14.1** – *Reducerea poluării apelor, inclusiv prin activități terestre.* Este o țintă relativ importantă cu un număr mai mare de influențe imediate decât cealaltă (țintă 14.4). Are legătură directă cu țintele 1.5 (reziliența celor săraci față de riscurile legate de climă), 2.4 (practici agricole reziliante), 3.9 (reducerea mortalității și morbidității provocate de produse chimice periculoase) și 6.6 (protejarea ecosistemelor legate de apă).

Obiectivul 15: Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

După cum este definit în Agenda Globală 2030, ODD 15 include 9 ținte, dintre care una este considerată irelevantă pentru Republica Moldova (ținta 15.4 privind protecția ecosistemelor montane). Având în vedere mandatul instituțional al Ministerului Mediului, aceasta va rămâne, inevitabil, instituția-cheie care urmează să acționeze în vederea modificării strategiilor naționale, precum și a realizării Țintelor stabilite. Inspectoratul Ecologic de Stat și Agenția de Stat „Moldsilva” vor fi partenerii-cheie ai Ministerului Mediului în procesul de implementare. Strategia privind diversitatea biologică pentru anii 2015-2020 este principalul document de politici necesar a fi modificat. Ministerul Agriculturii va fi autoritatea principală responsabilă pentru ținta 15.3, ce se referă la prevenirea degradării solului. O condiție transversală pentru realizarea Țintelor ODD 15 este ca Guvernul și autoritățile publice locale să asigure mobilizarea unor resurse semnificative din toate sursele posibile necesare pentru conservarea și valorificarea durabilă a biodiversității și ecosistemelor naționale (ținta 15.a). Este evident că creșterea volumului de resurse financiare atrase trebuie să fie însoțită de asigurarea transparenței și eficienței managementului atât la nivelul unor proiecte individuale, cât și a politicii în ansamblu.

Tabelul 15. Recomandări privind adaptarea ODD 15

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modificat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
15.1 Până în 2020, asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri, zone umede, munți și terenuri aride, în conformitate cu obligațiile prevăzute de acordurile internaționale	15.1 Până în 2020, asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri și zone umede	Reflectă mai bine condițiile geografice ale Republicii Moldova și prioritățile politice.	<i>Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova (2015-2020).</i> Cum: - Adoptarea țintei naționalizate, după cum s-a propus; - Includerea indicatorilor relevanți	Instituție-cheie: Ministerul Mediului Instituții partenere: Inspectoratul Ecologic de Stat; Agenția de Stat „Moldsilva”; Academia de Științe a Moldovei; Ministerul Finanțelor.
15.2 Până în 2020, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, stoparea defrișării, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi la nivel global	15.2 Până în 2030, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, stoparea defrișării, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi	Au fost eliminate cuvintele „la nivel global”.	<i>Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova (2015-2020).</i> Cum: - Adoptarea țintei naționalizate, după cum s-a propus; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituție-cheie: Ministerul Mediului Instituții partenere: Agenția de Stat „Moldsilva”; Academia de Științe a Moldovei; Ministerul Finanțelor.
15.3 Până în 2030, combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații și depunerea de eforturi pentru a atinge o lume neutră din punct de vedere a degradării solului	15.3 Până în 2030, combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT), pentru a realiza o lume neutră din punct de vedere a degradării solului	Nicio schimbare.	<i>Programul de conservare și sporire a fertilității solurilor (2011-2020)</i> Cum: - Modificarea programului prin adoptarea țintei naționalizate și asigurarea indicatorilor; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituție-cheie: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Mediului Instituții partenere: Serviciul Hidrometeorologic de Stat; Academia de Științe a Moldovei; Agenția Relații Funciare și Cadastru
15.4 Până în 2030, asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă	Nu este relevant	–	–	–
15.5 Luarea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, a stopa pierderea biodiversității și, până în 2020, a proteja și preveni extincția speciilor amenințate	15.5 Luarea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, a stopa pierderea biodiversității și, până în 2020, a proteja și preveni extincția speciilor amenințate	Nicio schimbare.	<i>Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova (2015-2020).</i> Cum: - Adoptarea țintei naționalizate, după cum s-a propus; - Includerea indicatorilor relevanți.	Instituție-cheie: Ministerul Mediului Instituții partenere: Agenția de Stat „Moldsilva”; Ministerul Educației
15.6 Promovarea distribuției corecte și echitabile a beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și promovarea accesului corespunzător la aceste resurse, după cum este convenit la nivel internațional	15.6 Promovarea distribuției corecte și echitabile a beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și promovarea accesului corespunzător la aceste resurse, după cum este convenit la nivel internațional	Nicio schimbare.	<i>Strategia de Mediu (2014-2023)</i> Cum: - Includerea unei ținte naționalizate mai specifice și mai îndrăznețe; - Includerea unor indicatori relevanți.	Instituție-cheie: Ministerul Mediului Instituție partener: Academia de Științe a Moldovei

1	2	3	4	5
15.7 Luarea unor măsuri urgente pentru a stopa braconajul și traficul de specii de floră și faună protejate și abordarea cererii și ofertei de produse ilegale de specii sălbatice	15.7 Luarea unor măsuri urgente pentru a stopa braconajul și traficul de specii de floră și faună protejate și a face față problemelor puse de cererea și oferta de produse ilegale de specii sălbatice	Nicio schimbare.	<i>Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova (2015-2020).</i> Cum: - Includerea țintei naționalizate propuse, în formularea actuală; - Includerea unor indicatori relevanți;	Instituție-cheie: Ministerul Mediului
15.8 Până în 2020, introducerea măsurilor pentru a preveni introducerea și a reduce semnificativ impactul speciilor invazive asupra ecosistemelor terestre și acvatice și pentru a controla și eradica speciile prioritare	15.8 Până în 2020, adoptarea măsurilor pentru a preveni introducerea și a reduce semnificativ impactul speciilor invazive asupra ecosistemelor terestre și acvatice și pentru a controla și eradica speciile prioritare	Nicio schimbare.	<i>Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova (2015-2020).</i> Cum: - Includerea țintei naționalizate propuse, în formularea actuală; - Includerea unor indicatori relevanți.	Instituție-cheie: Ministerul Mediului
15.9 Până în 2020, integrarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii și planurile de reducere a sărăciei	15.9 Până în 2020, integrarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii, planurile de reducere a sărăciei și planurile de amenajare a teritoriilor	Au fost adăugate cuvintele „și planurile de amenajare a teritoriilor”.	<i>Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020.</i> Cum: - Includerea țintei naționalizate propuse, în formularea actuală; - Includerea unor indicatori relevanți.	Instituție-cheie: Ministerul Mediului Instituție partener: Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor

Ținte prioritare ale ODD 15

Dintre cele opt ținte relevante naționalizate, două se dovedesc a fi cele mai proeminente din punct de vedere al impactului sistemic:

- **Ținta 15.3 – Combaterea degradării solurilor.** Ținta 15.3 are legături directe cu alte șase ținte, dar joacă un rol și mai important în întreaga rețea de ținte, luând în considerare faptul că are impact imediat asupra capacităților celor săraci de a face față provocărilor legate de schimbările climatice (ținta 1.5), asupra productivității agricole în ansamblu (ținta 2.3) și asupra durabilității (ținta 2.4).
- **Ținta 15.9 – Integrarea valorilor biodiversității în politici.** Ținta 15.9 are implicații pozitive directe asupra altor opt ținte, acestea făcând parte, în ansamblu, din ODD 14 și 15. Prin urmare, impactul pe termen lung se produce prin intermediul altor ținte secundare.

Obiectivul 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Având în vedere faptul că țintele ODD 16 sunt destul de cuprinzătoare și se referă la eficiența administrației publice, care are un rol substanțial în implementarea celorlalte ODD, practic toate sunt considerate a fi relevante pentru Republica Moldova așa cum sunt formulate la nivel global. Totuși, adaptarea acestora implică, de asemenea, o abordare mai cuprinzătoare a diferitor categorii de populație și includerea unor indicatori de performanță. Dat fiind eterogenitatea țărilor, acestea nu pot fi reflectate într-un singur document de politici și, prin urmare, mai multe instituții joacă un rol-cheie în implementarea acestora. De asemenea, se recomandă adaptarea, într-un mod cuprinzător, doar a documentelor de politici sectoriale,

pentru a evita suprapunerea și fragmentarea. Ținta 16.1 și o parte din ținta 16.4 ar trebui să fie reflectate în documentul de politici privind ordinea publică, Ministerul Afacerilor Interne fiind instituția-cheie în acest sens. Ținta 16.2 ar trebui să fie reflectată în documentul de politici privind protecția copilului, de care este responsabil Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. Ținta 16.3 și ținta 16.9 ar putea fi incluse în documentul de politici privind justiția, iar responsabilitatea de bază ar reveni Ministerului Justiției. O parte din ținta 16.4 și ținta 16.5 ar trebui să fie reflectate în documentul de politici privind combaterea corupției, iar rolul-cheie ar trebui să revină Centrului Național Anticorupție. Ținta 16.4 ar trebui să fie divizată în două ținte, deoarece abordează două aspecte diferite (spălarea banilor și crima organizată), care se află în responsabilitatea a două instituții diferite. Țintele 16.6, 16.7 și 16.10 sunt deja incluse în Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020, însă, cu toate acestea, țintele respective ar trebui să fie luate în considerare și la elaborarea strategiei cu privire la administrația publică pentru următoare perioadă.

Tabelul 16. Recomandări privind adaptarea ODD 16

Ținta ODD	Adaptarea recomandată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pentru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
16.1. Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe pretutindeni	16.1 Reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale	- Are o importanță socială sporită pentru societatea contemporană, în vederea asigurării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; - Fenomenul violenței sexuale este în creștere; - Există angajamente internaționale și este relevantă la nivel mondial; - Poziție internațională nefavorabilă a Moldovei; - Presiuni din partea societății și partenerilor internaționali.	<i>Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (Proiect)</i> Cum: - Analiza amplitudinii și definirea tuturor formelor posibile de violență; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, cu privire la acest subiect; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 16.1.	Instituția-cheie: Ministerul Afacerilor Interne Instituții partenere: Ministerul Justiției; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Ministerul Sănătății
16.2. Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor	16.2 Stoparea abuzului, neglijării, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor	- Fiecare al doilea copil a fost supus violenței cel puțin o dată în viață; - Anual sunt înregistrate peste 200 de cazuri de abuz sexual asupra copiilor; - În anul școlar 2014-2015, au fost raportate peste 13 mii de cazuri de violență sau abuz asupra copilului; - Nu există servicii pentru copiii care au fost supuși violenței sau traficului.	<i>Strategia pentru protecția copilului (2014-2020)</i> Cum: - Analiza și definirea amplitudinii problemelor de abuz, neglijare, exploatare, trafic, violență și tortură a copiilor; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, cu privire la acest subiect; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 16.2.	Instituția-cheie: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Instituții partenere: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției; Ministerul Educației; Ministerul Sănătății; Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului; Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor copilului
16.3. Promovarea statului de drept la nivel național și internațional și asigurarea accesului egal la justiție pentru toți	16.3 Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție pentru toate femeile, toți bărbații și copiii	- Încrederea populației în sistemul de justiție este în continuă scădere; - Guvernul Republicii Moldova este frecvent condamnat de CEDO; - Sistemul de justiție nu este adaptat la necesitățile copiilor care se află în contact cu legea; - Sistemul de justiție se află în centrul reformelor interne, prevăzute de Acordul de Asocieri UE-RM, în conformitate cu Capitolul 4	<i>O nouă Strategie de reformă a sectorului justiției (precedenta a expirat în 2016)</i> Cum: - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe cu privire la accesul egal la justiție; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 16.3.	Instituția-cheie: Ministerul Justiției Instituții partenere: Procuratura Generală; Ministerul Afacerilor Interne; Oficiul Avocatului Poporului; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului;

1	2	3	4	5
				Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor copilului; Consiliul Național pentru Asistență Juridică; Centrul Național Anticorupție
16.4. Până în 2030, reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată	16.4.1 Reduce-re semnifica-tivă a fluxurilor ilicite financia-re, consolida-re recuperării și returnării bunurilor ilicite	- Este o provocare și un risc pentru societate și stat, ce pune în pericol stabilitatea, securitatea economică și socială a statului, la fel cum este și o provocare internațională; - Frauda recentă în sistemul bancar; - Reducerea corupției se află la baza reformelor interne, prevăzute în Acordul de Asociere, Capitolul 4	<i>Strategia națională anti-corupție (2017-2020)</i> Cum: - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, pentru a reduce și a preveni orice formă de corupție, cu un accentul special pe principiile și metodele de recuperare a activelor furate; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 16.4.	Instituția-cheie: Centrul Național Anticorupție Instituții partenere: Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Serviciul de Informații și Securitate
	16.4.2 Comba-terea tuturor formelor de crimă or-ganizată și traficului de armament	Este o provocare și un risc pentru societate și stat, punând în pericol stabilitatea, securitatea economică și socială a statului, la fel cum este și o provocare la nivel internațional.	<i>Strategia națională de ordine și securitate publică (2017-2020)</i> Cum: - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, pentru a reduce crima organizată și traficul de armament; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 16.4.	Instituția-cheie: Ministerul Afacerilor Interne Instituții partenere: Procuratura Generală; Serviciul de Informații și Securitate
16.5 Reduce-re semnifica-tivă a corupției și dării de mită în toate forme-le sale	16.5 Reduce-re semnifica-tivă a corupției și mituirii în toate formele sale	- Cazuri de rezonanță cu privire la corupție la nivel înalt în administrația publică; - Situația actuală este una critică și necesită intervenție imediată; - Este îngrijorătoare dinamica cazurilor de corupție din ultimii ani în Republica Moldova.	<i>Strategia națională anti-corupție (2017-2020)</i> Cum: - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, pentru a reduce și a preveni orice formă de corupție; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 16.5.	Instituția-cheie: Centrul Național Anticorupție Instituții partenere: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției; Cancelaria de Stat; Curtea de Conturi
16.6. Dezvol-tarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile	16.6 Dezvolta-re eficienței, responsa-bilității și transparenței instituțiilor la toate nivelurile	- Suprapunerea funcțiilor și dome-nii de responsabilitate neacoperite; - Situația actuală este una critică și necesită intervenție imediată; - Încredere scăzută în instituțiile publice; - Angajamente în temeiul Acordului de Asociere UE-RM de a pregăti instituțiile pentru procesele de integrare europeană.	Deja inclusă în Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020; trebuie inclusă în următoarea strategie cu privire la administrația publică după 2020	Instituția-cheie: Cancelaria de Stat Instituții partenere: Parlamentul; Ministerul Finanțelor; Curtea de Conturi; Centrul Național Anticorupție; Oficiul Avocatului Popo-rului.
16.7. Asigura-re procesului decizional re-ceptiv, inclusiv, participativ și reprezentativ la toate nive-lurile	16.7. Asigura-re procesului decizional re-ceptiv, inclusiv, participativ și reprezentativ la toate nive-lurile	- Procesul de luare a deciziilor nu este bazat pe evidențe și nu există cerințe juridice pentru a consulta și măsura impactul propunerilor de politici asupra diferitelor categorii de populație sau asupra grupurilor vulnerabile; - Angajamente în temeiul Acor-dului de Asociere UE-RM pentru pregătirea instituțiilor în vederea proceselor de integrare europeană	Deja inclusă în Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020; trebuie inclusă în următoarea strategie cu privire la administrația publică după 2020	Instituția-cheie: Cancelaria de Stat Instituții partenere: Parlamentul; Ministerul Finanțelor; Centrul Național Anticorupție

1	2	3	4	5
16.8. Extinderea și consolidarea participării țărilor în curs de dezvoltare în instituțiile de guvernare globală	Nu este relevantă	–	–	–
16.9. Până în 2030, asigurarea identității legale tuturor, inclusiv înregistrarea nașterii	16.9 Până în 2030, asigurarea identității legale tuturor, inclusiv înregistrarea nașterii	Mai există probleme în mecanismul ce ar trebui să asigure dreptul copiilor de a fi înregistrați la naștere, în special, pentru comunitatea de romi și copiii migranților.	<i>O nouă strategie de reformă a sectorului justiției (prezentă expiră în 2016)</i> Cum: - Includerea tuturor grupurilor de risc; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, pentru a asigura identitatea legală tuturor cetățenilor, ca un factor-cheie pentru a asigura accesul egal la justiție; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 16.9.	Instituția-cheie: Ministerul Justiției Instituții partenere: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului
16.10. Asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale, în conformitate cu legislația națională și acordurile internaționale	16.10 Asigurarea accesului egal la informație tuturor cetățenilor	- În cadrul normativ nu există o definiție clară cu privire la datele de interes public, despre modul de accesare a diferitelor categorii de informații publice și despre modul de gestionare a datelor publice; - Presiuni din partea societății și a partenerilor internaționali; - Angajamente în temeiul Acordului de Asociere UE-RM de a pregăti instituțiile pentru procesele de integrare europeană.	Deja inclusă în Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020; trebuie inclusă în următoarea strategie cu privire la administrația publică după 2020	Instituția-cheie: Cancelaria de Stat Instituții partenere: Ministerul Justiției; Ministerul Tehnologiei Informațiilor și Comunicațiilor; Agenția Relații Funciare și Cadastru; Centrul Național Anticorupție; Oficiul Avocatului Poporului

Țintele centrale ale ODD 16

Având în vedere impactul substanțial al corupției, justiției și administrației publice asupra tuturor ODD, ar putea fi scoase în evidență trei ținte importante, cu influență semnificativă asupra Țintelor ODD:

- **Ținta 16.3** – *Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție pentru toate femeile, toți bărbații și copiii* - influențează alte 18 ținte din șapte ODD. Accesul egal la justiție incoruptibilă pentru toți este un indicator-cheie al dezvoltării unei societăți, iar lipsa acestuia este una dintre constrângerile majore în calea creșterii economice, ca rezultat al încrederii reduse a populației, mediului de afaceri, inclusiv a investițiilor străine directe, în politicile promovate de guvern. Asigurarea justiției și supremației legii este importantă pentru a implementa ținta 5.1 (eliminarea discriminării de gen), ținta 5.2 (eliminarea violenței în familie), ținta 8.1 (creștere economică durabilă), ținta 8.2 (productivitate economică sporită), ținta 8.7 (eradicarea muncii forțate), ținta 8.8 (protecția drepturilor la muncă), ținta 10.2 (promovarea incluziunii), ținta 10.3 (eliminarea practicilor discriminatorii), ținta 11.2 (acces la sisteme de transport), ținta 11.4 (conservarea patrimoniului), ținta 14.4 (eliminarea pescuitului ilegal), ținta 15.7 (stoparea braconajului), ținta 16.1 (reducerea violenței), ținta 16.2 (stoparea abuzului față de copii), ținta 16.4 (reducerea criminalității organizate și a traficului de arme), ținta 16.5 (reducerea corupției), ținta 16.6 (instituții transparente), ținta 16.10 (accesul la informații de interes public).
- **Ținta 16.5** – *Reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale* - influențează direct 27 de ținte din douăsprezece ODD. De fapt, corupția pune în pericol rezultatul și im-

pactul oricărei reforme inițiate în orice sector și, cel mai important, duce la scăderea încrederii populației în administrația publică, ceea ce, la rândul său, duce la corupție sau practici neonestе. Iată de ce, reducerea corupției este țintă prioritară transversală, ce influențează pozitiv implementarea practic a tuturor ODD. Reducerea corupției este o acțiune-cheie care va asigura implementarea țintei 1.3 (implementarea sistemelor de protecție socială), țintei 3.8 (acoperirea universală în sănătate), țintei 6.3 (îmbunătățirea calității apei), țintei 6.6 (restabilirea ecosistemelor legate de apă), țintei 7.1 (accesul la energie), țintei 7.2 (creșterea accesului la SRE), țintei 8.1 (creștere economică durabilă), țintei 8.8 (protecția drepturilor la muncă), țintei 9.1 (dezvoltarea infrastructurii regionale), țintei 9.3 (accesul IMM-urilor la finanțare), țintei 10.2 (promovarea incluziunii), țintei 11.6 (reducerea deșeurilor municipale), țintei 12.2 (gestionarea durabilă a resurselor naturale), țintei 12.4 (gestionarea substanțelor chimice periculoase și a deșeurilor), țintei 12.5 (reciclarea deșeurilor), țintei 12.7 (achiziții publice durabile), țintei 14.1 (reducerea poluării apei), țintei 14.4 (eliminarea pescuitului ilegal), țintei 15.1 (protecția ecosistemelor acvatice), țintei 15.2 (gestionarea durabilă a pădurilor), țintei 15.7 (eradicarea braconajului), țintei 16.1 (reducerea violenței), țintei 16.2 (eliminarea abuzului față de copii), țintei 16.3 (supremația statului de drept), țintei 16.4 (reducerea criminalității organizate și a traficului de armament), țintei 16.6 (instituții transparente) și țintei 16.10 (accesul la informații de interes public).

- **Ținta 16.6** – *Dezvoltarea eficienței, responsabilității și transparenței instituțiilor la toate nivelurile* – are efect pozitiv asupra a 17 ținte din opt ODD. În general, instituțiile eficiente, transparente și responsabile la toate nivelurile constituie piatra de temelie pentru orice reformă și în orice sector. Pornind de la indicatorii propuși la nivel global pentru această țintă, domeniul de aplicare al acesteia a fost redus la bugetarea eficientă în funcție de priorități. Astfel, aceasta influențează direct ținta 1.3 (implementarea sistemelor de protecție socială), ținta 3.8 (acoperire universală în sănătate), ținta 8.3 (economie formală și modernă), ținta 8.9 (promovarea turismului durabil), ținta 9.1 (dezvoltarea infrastructurii regionale), ținta 9.3 (accesul IMM-urilor la finanțare), ținta 10.2 (promovarea incluziunii), ținta 11.1 (accesul la locuințe), ținta 11.2 (acces la sisteme de transport), ținta 11.3 (dezvoltarea durabilă a regiunilor), ținta 11.4 (conservarea patrimoniului), ținta 15.1 (protecția ecosistemelor acvatice), ținta 16.2 (eliminarea abuzului față de copii), ținta 16.3 (supremația legii), ținta 16.4 (reducerea criminalității organizate și a traficului de arme), ținta 16.5 (reducerea corupției), ținta 16.6 (instituții transparente) și ținta 16.9 (identitate legală pentru toți).

Obiectivul 17: Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

Recomandări privind adaptarea politicilor naționale

Având în vedere specificul celui de-al șaptesprezecelea ODD, dat fiind că se referă la mijloacele de implementare a celorlalte ODD, ce ar putea depăși în cele mai multe cazuri frontierele naționale în rezultatul cooperării internaționale, doar patru ținte au fost identificate ca fiind parțial aliniate la agenda națională și care, reieșind din importanța acestora pentru a asigura implementarea ODD, necesită a fi adaptate la documentele naționale de politici. Astfel, ținta 17.1 se concentrează pe mobilizarea resurselor financiare, ca o condiție de bază pentru implementarea ODD; ținta 17.17 se referă la crearea parteneriatelor și participarea mediului de afaceri și a societății civile în procesul de luare a deciziilor, pentru a asigura că politicile și, respectiv, resursele publice sunt planificate, elaborate și implementate în baza evidențelor, în mod transparent, eficient, eficace și responsabil; ținta 17.18, împreună cu ținta 17.19, este

una dintre țintele de bază pentru definirea, formularea, măsurarea, monitorizarea și evaluarea tuturor ODD.

Tabelul 17. Recomandări privind adaptarea ODD 17

Ținta ODD	Adaptarea recoman- dată pentru agenda națională de politici	Motivul/-ele principal/-e pen- tru adaptarea țintei ODD	Documentul/-ele de politici care necesită a fi modifi- cat/-e	Instituția-cheie responsabilă de implementarea țintei ODD
1	2	3	4	5
17.1. Consolidarea mobi- lizării resurselor interne, inclusiv prin suportul inter- național pentru țările în curs de dezvoltare, pentru a îmbunătăți capacitatea națională de impozitare și colectarea altor venituri	17.1 Consolidarea mobilizării resurselor interne, inclusiv prin suportul extern, pentru a îmbunătăți capa- citatea națională de colectare a taxelor și a altor venituri	Se concentrează pe mobiliza- rea resurselor financiare ca și condiție de bază pentru imple- mentarea ODD.	<i>Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice (2013-2020)</i> Cum: - Extinderea domeniului de aplicare al strategiei pentru a cuprinde asistența externă, ca parte a resurselor disponibile pe plan intern; - Formularea obiectivelor specifice și acțiunilor bazate pe evidențe, cu privire la acest subiect; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 17.1.	Instituția-cheie: Ministerul Finan- țelor Instituții parte- nere: Ministerul Econo- miei; Cancelaria de Stat
17.2. Țările dezvoltate își vor implementa pe deplin angajamentele privind asistența oficială de dez- voltare, inclusiv angaja- mentul mai multor țări dezvoltate de a atinge țin- ta de 0,7 la sută din AOD/ PNB pentru țările în curs de dezvoltare și între 0,15 și 0,20 la sută din AOD/ PNB pentru țările cele mai puțin dezvoltate; furnizorii AOD sunt încurajați să ia în considerare stabilirea o țintă de a asigura cel puțin 0,20 la sută din AOD/ PNB pentru țările cele mai puțin dezvoltate	Nu este relevantă	–	–	–
17.3. Mobilizarea resurse- lor financiare suplimen- tare pentru țările în curs de dezvoltare din surse multiple	Nu este relevantă	–	–	–
17.4. Susținerea țărilor în curs de dezvoltare în atin- gerea sustenabilității dato- riilor pe termen lung prin intermediul unor politici coordonate, care vizează stimularea finanțării dato- riilor, reducerea datoriilor și restructurarea datoriilor, după caz, și abordarea datoriei externe a țărilor sărace puternic îndatorate, pentru a reduce povara datoriei	Nu este relevantă	–	–	–
17.5. Adoptarea și imple- mentarea regimurilor de promovare a investițiilor pentru țările cel mai puțin dezvoltate	Nu este relevantă	–	–	–

1	2	3	4	5
17.6. Consolidarea cooperării regionale și internaționale nord-sud, sud-sud și triunghiulare privind accesul la știință, tehnologie și inovații și îmbunătățirea schimbului de cunoștințe în condiții agreate de comun acord, inclusiv printr-o mai bună coordonare între mecanismele existente, în special la nivelul Organizației Națiunilor Unite, și printr-un mecanism global de facilitare a tehnologiei	Nu este relevantă	–	–	–
17.7. Promovarea dezvoltării, transferului, diseminării și difuzării tehnologiilor prietenoase mediului pentru țările în curs de dezvoltare în condiții favorabile, inclusiv în termeni concesionali și preferențiali, în condiții agreate de comun acord	Nu este relevantă	–	–	–
17.8. Operaționalizarea completă a băncii de tehnologii, mecanismului de consolidare a capacităților în știință, tehnologie și inovare pentru țările cele mai puțin dezvoltate până în 2017 și sporirea utilizării tehnologiei generice, în special a tehnologiei informației și comunicațiilor	Nu este relevantă	–	–	–
17.9. Consolidarea suportului internațional pentru implementarea eficientă și ținută a activităților de consolidare a capacităților în țările în curs de dezvoltare pentru a sprijini planurile naționale în implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, inclusiv prin cooperarea nord-sud, sud-sud și triunghiulară	Nu este relevantă	–	–	–
17.10. Promovarea sistemului de comerț multilateral universal, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului, inclusiv prin încheierea negocierilor în cadrul Agendei de dezvoltare de la Doha	Nu este relevantă	–	–	–
17.11. Creșterea semnificativă a exporturilor țărilor în curs de dezvoltare, în special în vederea dublării cotei exporturilor la nivel mondial pentru țările cel mai puțin dezvoltate până în 2020	Nu este relevantă	–	–	–
17.12. Implementarea în timp util a accesului pe piață fără taxe vamale și fără cote pe o bază durabilă pentru toate țările cele mai puțin dezvoltate, în concordanță cu deciziile Organizației Mondiale a Comerțului, inclusiv prin asigurarea că normele preferențiale de origine aplicabile importurilor din țările cele mai puțin dezvoltate sunt transparente și simple, și contribuie la facilitarea accesului la piață	Nu este relevantă	–	–	–
17.13. Sporirea stabilității macroeconomice globale, inclusiv prin coordonarea politicilor și coerența politicilor	Nu este relevantă	–	–	–
17.14. Sporirea coerenței politicilor pentru dezvoltare durabilă	Nu este relevantă	–	–	–
17.15. Respectarea spațiului de politici și autorității fiecărei țări în a stabili și implementa politici de eradicare a sărăciei și dezvoltare durabilă	Nu este relevantă	–	–	–
17.16. Sporirea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă, complementat de parteneriate cu multiple părți interesate care mobilizează și distribuie cunoștințele, expertiza, tehnologiile și resursele financiare, pentru a sprijini realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în toate țările, în special în țările în curs de dezvoltare	Nu este relevantă	–	–	–

1	2	3	4	5
17.17. Încurajarea și promovarea parteneriatelor publice, publice-private și cu societatea civilă eficiente, în baza experienței și strategiilor de resurse ale parteneriatelor	17.17 Încurajarea și promovarea parteneriatelor publice, publice-private și cu societatea civilă eficiente, în baza experienței și strategiilor de resurse ale parteneriatelor	Se referă la pre-condiția de bază privind crearea parteneriatelor și asigurarea participării mediului de afaceri și a societății civile în procesul de luare a deciziilor, asigurând astfel că politicile și, respectiv, resursele publice sunt planificate, elaborate și implementate în baza evidențelor, în mod transparent, eficient, eficace și responsabil.	<i>Strategia de dezvoltare a societății civile 2012-2015 (în proces de revizuire și extindere pentru următoarea etapă)</i> Cum: - Elaborarea strategiei în baza rezultatelor evaluării recente a strategiei anterioare; - Stabilirea legăturii între acțiunile și obiectivele strategiei cu angajamentele reformei administrației publice cu privire la un procesul transparent și participativ de luare a deciziilor; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 17.17.	Instituția-cheie: Cancelaria de Stat Instituții partener: Parlamentul
17.18. Până în 2020, sporirea suportului de consolidare a capacităților pentru țările în curs de dezvoltare, inclusiv pentru țările cele mai puțin dezvoltate și statele insulare mici în curs de dezvoltare, pentru a crește în mod semnificativ disponibilitatea datelor calitative, în timp util și fiabile, dezagregate după venit, sexe, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilități, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale	17.18 Până în 2020, sporirea semnificativă a disponibilității datelor calitative, în timp util și fiabile, dezagregate după venit, sexe, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilități, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale	Este o pre-condiție de bază pentru definirea, formularea, măsurarea, monitorizarea și evaluarea tuturor ODD.	<i>Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național (2016-2020)</i> Cum: - Includerea acțiunilor necesare în vederea creării unei platforme pentru colectarea, prelucrarea și diseminarea indicatorilor relevanți ținutelor ODD; - Responsabilizarea producătorilor de date pentru monitorizarea în timp util a indicatorilor ODD, prin includerea în planurile de activitate a acestora a acțiunilor specifice, cu finanțare corespunzătoare; - Includerea indicatorilor de performanță specifici țintei 17.18.	Instituția-cheie: Biroul național de Statistică Instituții partener: Producători de date statistice
17.19. Până în 2030, dezvoltare în baza inițiativelor existente a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă care completează produsul intern brut, și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice în țările în curs de dezvoltare	17.19. Până în 2030, dezvoltare în baza inițiativelor existente a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă care completează produsul intern brut, și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice			

Țintele centrale ale ODD 17

Luând în considerare faptul că cel de-al șaptesprezecelea ODD se concentrează pe consolidarea mijloacelor de implementare și a parteneriatelor pentru promovarea dezvoltării durabile, toate cele patru ținte propuse spre a fi adaptate la nivel național sunt la fel de importante pentru a fi integrate în cadrul politicilor naționale ca pre-condiții în vederea asigurării implementării ODD și, în linii mari, a oricăror priorități și politici naționale.

Capitolul 3. CONCLUZII ȘI DIRECȚII DE URMAT

În general, cadrul de planificare strategică din Republica Moldova poate fi considerat ca fiind parțial corelat cu Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă: din cele 126 de ținte ODD numerice, doar 14 sunt complet aliniate⁵, 40 de ținte nu sunt aliniate și 72 sunt parțial aliniate. Celelalte ținte ODD, numerotate cu litere, au fost la fel analizate, însă, deoarece țin mai curând de agenda țărilor dezvoltate și a organizațiilor internaționale, din motive obiective, nu s-au regăsit în agenda de politici a Republicii Moldova.

Per ansamblu, cauzele discrepanțelor dintre documentele naționale de planificare strategică și ODD-uri sunt diverse, variind de la lipsa de relevanță pentru Moldova (ex: țintele ODD 14 ce țin de protecția mărilor și oceanelor), până la lipsa unei viziuni integrate la nivel național asupra multor subiecte de importanță vitală (ex: eradicarea sărăciei sau combaterea diferitor boli), precum și optica diferită a politicilor naționale comparativ cu ODD-urile (ex: deseori, ODD-urile se focusează pe efectele unor intervenții de politici (ex: sporirea accesului la servicii financiare), în timp ce politicile naționale se axează pe cauzele sistemice (ex: guvernanta și integritatea sistemului financiar).

Având în vedere cauzele discrepanțelor identificate dintre agenda națională de politici și Agenda 2030, constatăm că existența decalajelor nu reprezintă în mod neapărat o deficiență. Prin urmare, obiectivul exercițiului de naționalizare a țăintelor a fost de a aborda mai degrabă acele decalaje ce ar favoriza dezvoltarea durabilă a țării și nu de a modifica mecanic politicile naționale numai cu scopul de a le uniformiza cu ODD-urile. În acest sens, în urma consultărilor cu actorii politici relevanți, au fost propuse spre naționalizare 99 de ținte numerice (proapse de a fi integrate într-o formă sau alta în documentele de politică națională). Cele 27 de ținte numerice rămase au fost considerate nerelevante pentru Republica Moldova, în principal ținând cont de particularitățile țării (ex: dat fiind că Republica Moldova nu are acces la mare, majoritatea țăintelor ODD 14 nu au fost propuse spre naționalizare) și de constrângerile de dezvoltare ale țării (ex: dat fiind lipsa de resurse financiare, majoritatea țăintelor ODD 17 nu au fost propuse spre naționalizare). Suplimentar, au fost propuse spre naționalizare alte 7 ținte cu litere, care au avut cele mai mari tangențe pentru cadrul de politici din Republica Moldova.

Un aspect important al țăintelor naționalizate ține de nivelul de detaliere. Pentru o bună parte din cele 99 de ținte numerice și 7 ținte cu litere propuse spre naționalizare au fost definite ajustări specifice suplimentare (ex: s-a pus accentul pe sectorul agroalimentar, zonele rurale etc.), pentru a le face mai semnificative și mai puțin abstracte. Pe de altă parte, la această etapă este imposibil de a oferi prea multe detalii, deoarece prezentul raport nu este un document de planificare politică. De exemplu, în timp ce ținta 11.5 se axează pe reducerea pierderilor economice directe cauzate de dezastre, nu se specifică ce fel de dezastre, deoarece acest lucru ar trebui să fie supus unei analize aprofundate din partea factorilor de decizie relevanți. Pe de altă parte, a stabili prea multe detalii la această etapă, ar putea induce în eroare cadrul de planificare a politicilor. De fapt, scopul acestui raport nu a fost de a oferi instrucțiuni clare cu privire la modificarea strategiilor și a planurilor de acțiuni relevante, ci de a oferi îndrumări cu privire la domeniile și prioritățile de politici și ce trebuie integrat/modificat, detaliile constituind obiectul unor consultări specifice cu decidenții de politici și actorii relevanți.

⁵ Nivelul de aliniere al țăintei a fost determinat în baza a 3 criterii: 1. definiția/indicatorul din cadrul țăintei naționale este în conformitate cu cel din ținta la nivel mondial, 2. tendința scontată cu privire la ținta națională corespunde țăintei globale, 3. dezagregarea în ținta națională este similară cu cea din ținta globală. În cazul în care nici unul dintre aceste criterii nu au fost îndeplinite, ținta nu s-a considerat a fi aliniată. În cazul în care nu a fost îndeplinit, cel puțin, unul dintre aceste criterii, ținta a fost considerată parțial aliniată.

Care sunt pașii următori?

În baza recomandărilor din acest studiu, Guvernul urmează să inițieze naționalizarea de jure a Agendei 2030. Astfel, pe parcursul anilor 2017-2018 urmează să fie efectuat un exercițiu amplu de ajustare a întregului cadru de planificare strategică, finalitatea căruia ar trebui să fie integrarea ȋntelilor ODD relevante în strategiile relevante. O atenție specială trebuie acordată ȋntelilor identificate drept centrale, care urmează să fie integrate în Strategia națională de dezvoltare.

În vederea asigurării naționalizării și implementării efective a ODD-urilor, este important ca Parlamentul și societatea civilă să fie conectată de la bun început la acest proces. Prin urmare, în paralel cu ajustarea cadrului de planificare strategică, recomandăm semnarea unui memorandum de cooperare dintre Guvern și Parlament, care ar asigura pe de o parte prioritizarea activității ambelor instituții în vederea naționalizării și implementării Agendei 2030, iar pe de altă parte ar motiva Parlamentul să exercite mai eficient funcția de control parlamentar asupra Guvernului. Nu în ultimul rând, este necesară și conectarea reprezentanților societății civile la acest proces, prin implicarea acestora în procesul de consultări pe marginea ajustărilor a strategiilor relevante, precum și asigurarea transparenței procesului de implementare ulterioară a Agendei 2030.

În general, succesul naționalizării ODD depinde de fiabilitatea cadrului de planificare strategică, care este în prezent destul de problematic în Moldova. Exercițiul de cartografiere a strategiilor, foilor de parcurs, programelor și planurilor de acțiuni existente efectuat de către Cancelaria de Stat a arătat că în Republica Moldova există prea multe documente de politici, care adesea se suprapun sau se contrazic, nu sunt integrate în procesele de planificare bugetară, nu sunt monitorizate corespunzător și nici evaluate corect, iar responsabilitățile între partenerii de implementare nu sunt clar repartizate. Aceste constatări sunt confirmate de Raportul de evaluare SIGMA cu privire la administrația publică din Republica Moldova, publicat în martie 2016. Conform acestei evaluări, nu se asigură un mecanism de direcționare a conținutului politicii, iar sistemul de planificare centralizată nu este deplin dezvoltat; calitatea elaborării politicilor bazate pe dovezi prin evaluarea impactului nu este pe deplin consistentă, deoarece capacitățile de analiză sunt încă destul de slabe; strategiile sectoriale nu sunt formulate în baza unor reguli uniforme, estimarea costurilor reformelor se limitează la indicarea necesarului de resurse suplimentare și nu se asigură o aliniere adecvată cu cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM); nu se aplică pe deplin sistemul de monitorizare pentru a furniza informații periodice cu privire la activitatea Guvernului; există cerințe generale de monitorizare și raportare pentru toate documentele de politici, inclusiv strategii, însă nu sunt elaborate reguli detaliate cu privire la cerințele legate de formă, interval de timp și publicarea acestor rapoarte; rapoartele privind strategiile sectoriale nu furnizează informații cu privire la realizarea obiectivelor stabilite, ci doar cu privire la produse și activități; deși sunt pregătite rapoarte, lipsește un sistem integrat și clar de raportare cu privire la strategiile sectoriale, dat fiind că nu există nicio dovadă ca rapoarte privind procesul de implementare să fie prezentate Guvernului sau Parlamentului.

Prin urmare, pentru o implementare eficientă a Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă, Republica Moldova necesită un cadru de planificare strategică diferit, care să aibă la bază trei elemente. În primul rând, este esențială o viziune națională pe termen lung cu privire la documentul ce va include ȋntelele prioritare ale Agendei 2030 globale naționalizate (adică, Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă „Moldova 2030”). În al doilea rând, documentele de planificare sectorială ale ministerelor de resort ar trebui să fie simplificate și formulate în conformitate cu principii și cerințele stricte, concentrându-se pe asigurarea realizării ȋntelilor agendei naționale de dezvoltare durabilă. Acestea ar trebui să fie bazate pe dovezi și ar trebui să cuprindă obiective clare, costuri estimate, indicatori de progres și de impact măsurabili și concreți, și cerințe de raportare. În al treilea rând, cadrul de cheltuieli pe termen mediu ar trebui să fie pe deplin legat de strategia națională de dezvoltare durabilă și documentele de planificare sectorială pentru a asigura că atingerea ȋntelilor comportă durabilitate financiară.

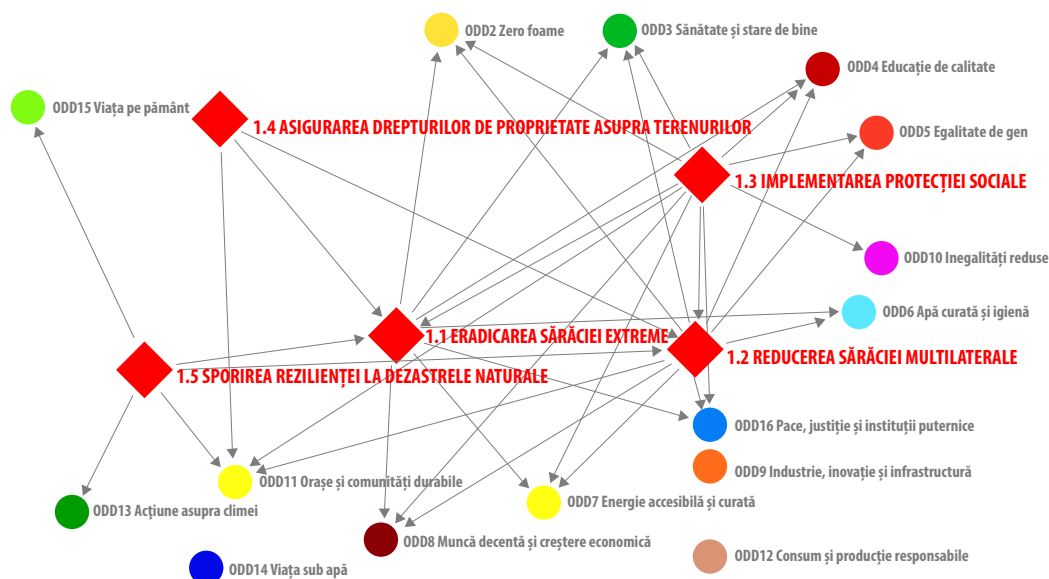
Anexa 1. Nota metodologică privind stabilirea importanței Țintelor ODD

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă sunt compuse dintr-un număr mare de ținte de dezvoltare și de politici. Pentru prioritizarea și planificarea politicilor, este necesar de a înțelege cât de importante sunt diferite ținte și cât de puternic acestea se influențează reciproc. O atare abordare este importantă mai ales în contextul unei țări cu resurse limitate, care trebuie să definească o secvență strategică de obiective și să înceapă cu cele mai promițătoare sub aspectul beneficiilor sistemice.

Pentru a stabili care sunt Țintele ODD importante, acestea au fost abordate nu ca ținte distincte, ci ca un set de elemente care se influențează reciproc în cadrul unui graf orientat finit. La prima etapă, pentru acest graf, noi am definit matricea adiacențelor (0,1) care stabilește absența / prezența influenței pozitive imediate (de runda întâi) de la fiecare țintă către restul Țintelor. Absența / prezența influențelor pozitive de runda întâi a fost determinată pe baza expertizei colective a autorilor raportului și a analizelor disponibile pentru Republica Moldova. La a doua etapă, pentru fiecare țintă a fost calculat indicele de centralitate bazat pe gradul exterior al țintei, adică numărul total al Țintelor influențate de prezenta țintă. Ulterior, Țintele au fost ordonate după importanță în cadrul fiecărui ODD și pentru întregul set. Țintele cu cele mai mari grade externe au fost considerate cele mai importante.

Măsurarea centralității (importanței) pe baza gradului extern are avantajul simplității și clarității în mesajele transmise, dar dezavantajul esențial constă în ignorarea influențelor de runde superioare. Influențele de runde superioare ar putea fi mai bine estimate cu ajutorul altor indici de centralitate, cum ar fi proximitatea, intermediaritatea sau cei bazați pe vectorii proprii. Dar utilizarea unor măsurători mai sofisticate ar avea sens numai dacă ar exista suficientă informație care ar permite evidențierea mult mai fină a intensității legăturilor dintre ținte, inclusiv influențele negative. Analizând costurile și beneficiile diferitor abordări, se consideră că indici bazați pe gradele externe este opțiunea cea mai rezonabilă. Rezultatele ar putea servi ca un punct de pornire pentru analize ulterioare mai detaliate, evident, în ipoteză că ar exista suficiente evidențe privind influența mutuală a Țintelor de dezvoltare și de politici care compun sistemul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Conceptul de centralitate poate fi înțeles mai bine dacă analizăm figura de mai jos: din toate Țintele din ODD1, Țintele 1.1, 1.2 și 1.3 sunt cele mai centrale deoarece acestea influențează în mod direct și pozitiv celelalte ține.

Anexa 2. Lista domeniilor tematice de politică, utilizată pentru clasificarea ȋintelor ODD

Nº	Domeniu tematic
1	Agricultură și dezvoltare rurală
2	Bănci și piețe financiare
3	Politica în domeniul concurenței și anti-monopol
4	Construcții și urbanism
5	Drepturile consumatorilor și securitatea alimentară
6	Cultura și politica în domeniul audiovizualului
7	Politica vamală și facilitarea comerțului
8	Apărare și securitate
9	Gestionarea dezastrelor și protecție civilă
10	Piețe și schimburi comerciale interne
11	Educație
12	Ocuparea în câmpul muncii
13	Sectorul energetic
14	Antreprenoriat și IMM-uri
15	Protecția mediului și a resurselor naturale
16	Egalitatea în drepturi și egalitatea de șanse
17	Politică externă
18	Comerț exterior
19	Sănătate
20	Drepturile și libertățile omului
21	Ajutor umanitar
22	Politică industrială
23	IT
24	Justiție și prevenirea corupției
25	Politică macroeconomică și financiară
26	Administrație publică
27	Finanțe publice și buget
28	Ordine publică
29	Dezvoltare regională
30	Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare
31	Protecție socială, integrare socială și familie
32	Sport
33	Statistici
34	Impozite
35	Telecomunicații
36	Transport
37	Tineret

Anexa 3. Corelarea dintre Agenda 2030 și Acordul de Asociere cu UE

OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ	ACORDUL DE ASOCIERE (componentele care corelează cu ODD)
1	2
Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context	
1.1. Până în 2030, eradicarea sărăciei extreme, ca număr de persoane care trăiesc cu mai puțin de 1,9 \$ pe zi	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 27. Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului
1.2. Până în 2030, reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de bărbați, femei și copii de toate vârstele care trăiesc în sărăcie absolută și sărăcie în toate dimensiunile sale potrivit pragului național și pragului internațional de 4,3 \$ pe zi	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 27. Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului
1.3. Implementarea unui sistem de protecție socială adecvat la nivel național pentru o acoperire substanțială a celor mai săraci și vulnerabili până în 2030	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 27. Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului
1.4. Până în 2030, asigurarea faptului că toți bărbații și femeile, în special cei săraci și vulnerabili, au drepturi egale la proprietate și control asupra terenurilor și a altor forme de proprietate, moștenire și alte resurse	Lipsă de corelare directă
1.5. Până în 2030, crearea rezilienței celor săraci și celor în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă, inclusiv secetă și inundații	Titlul IV. Capitolul 17. Politici Climatice Titlul IV. Capitolul 22. Protecția Civilă
1.b. Asigurarea unui cadru național de politici adecvat, bazat pe strategii sensibile la dimensiunea de sărăcie și gen, ce ar susține investițiile în eradicarea sărăciei.	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
Obiectivul 2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile	
2.2. Până în 2030, eradicarea tuturor formelor de malnutriție și abordarea necesităților nutriționale ale adolescenților, femeilor însărcinate și celor care alăptează, cât și a persoanelor în vârstă	Lipsă de corelare directă
2.3. Până în 2030, creșterea productivității agricole și veniturilor producătorilor agricoli mici prin accesul sigur și egal la factori de producție, cunoștințe, servicii financiare și piețe	Titlul IV. Capitolul 12. Agricultură și dezvoltarea rurală
2.4. Până în 2030, implementarea practicilor agricole ce sporesc productivitatea, contribuie la menținerea ecosistemelor și consolidează capacitățile de adaptare la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme ca seceta, inundațiile și alte dezastre naturale	Titlul IV. Capitolul 17. Politici Climatice
2.c. Adoptarea măsurilor necesare pentru buna funcționare a piețelor locale de produse agro-alimentare și facilitarea accesului în timp util la informații de piață, inclusiv privind rezervele de alimente pentru limitarea volatilității extreme a prețurilor la alimente	Lipsă de corelare directă
Obiectivul 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă	
3.1. Până în 2030, reducerea ratei mortalității materne la mai puțin de 13,3 cazuri la 100.000 de nașcuți-vii	Lipsă de corelare directă
3.2. Până în 2030, eliminarea deceselor care pot fi prevenite pentru nou-născuți și copii până la 5 ani, reducerea mortalității neonatale la 6 decese la 1.000 nou-născuți-vii și a copiilor până la 5 ani la 10 la 1.000 nou-născuți-vii	Lipsă de corelare directă

1	2
3.3.1. Până în 2030, reducerea transmiterii HIV și infecțiilor cu transmitere sexuală, în special în populațiile cheie, precum și a mortalității asociate cu HIV	Titlul IV. Capitolul 21. Sănătate Publică
3.3.2. Până în 2030 reducerea poverii tuberculozei, combaterea hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile	Titlul IV. Capitolul 21. Sănătate Publică
3.4.1. Până în 2030, reducerea cu 30% a mortalității premature cauzate de boli netransmisibile prin prevenire și tratare	Titlul IV. Capitolul 21. Sănătate Publică
3.4.2. Promovarea sănătății mintale și a bunăstării populației	Lipsă de corelare directă
3.5. Fortificarea prevenirii și tratamentului condiționat de abuzul de droguri și substanțe narcotice, precum și consumul de alcool	Titlul III. Libertate, Securitate și Justiție Titlul IV. Capitolul 21. Sănătate Publică
3.6. Până în 2030, reducerea cu 50% a numărului de decese și leziuni datorate accidentelor rutiere	Lipsă de corelare directă
3.7. Până în 2030, asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificare familială, informare și educație	Lipsă de corelare directă
3.8. Asigurarea accesului universal la servicii de sănătate, inclusiv protecția riscurilor financiare, accesul la servicii esențiale de sănătate calitative și accesul la medicamente de bază și vaccinuri sigure, eficiente, calitative și la prețuri accesibile pentru toți	Titlul IV. Capitolul 21. Sănătate Publică
3.9. Până în 2030, reducerea mortalității și morbidității provocate de produsele chimice periculoase și poluarea și contaminarea aerului și apei	Lipsă de corelare directă
3.c. Creșterea și eficientizarea finanțării sistemului de sănătate și recrutare, dezvoltare, instruire și menținere a personalului medical	Titlul IV. Capitolul 21. Sănătate Publică
Obiectivul 4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți	
4.1. Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții absolv învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente ale învățării	Titlul IV. Capitolul 23. Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport
4.2. Până în 2030, asigurarea faptului că toate fetele și băieții au acces la dezvoltarea timpurie de calitate, îngrijire și educația preșcolară, astfel încât să fie pregătiți pentru învățământul primar	Lipsă de corelare directă
4.3. Până în 2030, creșterea înrolării în învățământul profesional tehnic și superior accesibil și calitativ	Titlul IV. Capitolul 23. Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport
4.4. Până în 2030, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți cu competențe relevante pentru piața muncii	Titlul IV. Capitolul 23. Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport
4.5. Până în 2030, asigurarea accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formare profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități și copiilor în situații vulnerabile	Titlul IV. Capitolul 23. Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport
4.7. Până în 2030, asigurarea că toți elevii/studentii obțin cunoștințe și competențe necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, stilurilor de viață durabile, protecției mediului, drepturilor omului, egalității de gen, a culturii păcii și non-violenței, cetățeniei globale și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă	Titlul IV. Capitolul 23. Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 17. Politici Climatice Titlul IV. Capitolul 21. Sănătate Publică Titlul III. Libertate, securitate și justiție

1	2
4.a. Construirea și modernizarea infrastructurii în instituțiile de învățământ astfel încât să corespundă necesităților copiilor, fetelor și băieților și persoanelor cu dizabilități și oferirea unui mediu de învățământ sigur, non-violent și incluziv pentru toți.	Titlul IV. Capitolul 27. Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului
Obiectivul 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor	
5.1. Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și fetelor	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
5.2. Prevenirea și eliminarea violenței împotriva fetelor și femeilor, inclusiv traficul	Titlul II. Articolul 4. Reforma internă Titlul III. Articolul 12. Statul de drept Titlul IV. Capitolul 27. Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului
5.3. Eliminarea căsătoriilor timpurii și forțate cu copii	Titlul II. Articolul 4. Reforma internă Titlul IV. Capitolul 27. Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului
5.4. Recunoașterea și aprecierea îngrijirii și lucrului casnic neplătit prin furnizarea de servicii publice, infrastructurii și politicilor de protecție socială	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
5.5. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și egalității de șanse la posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
5.6. Asigurarea accesului universal la servicii de îngrijire medicală sexuale și reproductive, inclusiv pentru planificarea familiei și pentru informarea și educarea sexuală și reproductivă	Lipsă de corelare directă
Obiectivul 6: Asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți	
6.1. Până în 2023, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru 80 procente din populație și până în 2030, pentru toți	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
6.2. Până în 2023, realizarea accesului universal la condiții sanitare adecvate și echitabile pentru 65 procente din populație și comunități și până în 2030, pentru toți, acordând o atenție specială nevoilor femeilor și fetelor și celor în situații vulnerabile	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
6.3. Până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
6.4. Până în 2030, creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
6.5. Până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
6.6. Până în 2020, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv păduri, zone umede, râuri, acvifere și lacuri	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
Obiectivul 7. Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern	
7.1. Până în 2030, asigurarea accesului universal la servicii energetice accesibile, sigure și moderne	Titlul IV. Capitolul 14. Cooperarea în sectorul energetic Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 11. Aspecte energetice legate de comerț

1	2
7.2. Creșterea ponderii energiei regenerabile în totalul mixului energetic până la 20% către anul 2020	Titlul IV. Capitolul 14. Cooperarea în sectorul energetic Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
7.3. Creșterea eficienței consumului global de energie primară cu 20% până în anul 2020	Titlul VI. Capitolul 10. Politica industrială și antreprenorială Titlul VI. Capitolul 14. Cooperarea în sectorul energetic Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
Obiectivul 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți	
8.1. Susținerea creșterii economice pe cap de locuitor și asigurarea creșterii Produsului Intern Brut cu cel puțin 3 la sută pe an	Lipsă de corelare directă
8.2. Stimularea creșterii productivității cu ritmuri mai rapide față de creșterea salariului real, prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă, definite drept prioritare în cadrul Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru 2016-2020 (i) informații și comunicații; (ii) fabricarea de mașini și echipamente; (iii) activități de servicii administrative și activități de servicii suport; (iv) fabricarea de utilaje și piese; (v) fabricarea produselor textile, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și fabricarea încălțămintei; (vi) echipamente electrice; (vii) industria alimentară și agricultura	Titlul IV. Capitolul 24. Cooperarea în domeniul activităților de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative
8.3. Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 10. Politica industrială și antreprenorială Titlul V. Capitolul 5. Secțiunea 5. Subsecțiunea 6. Servicii financiare
8.4. Îmbunătățirea progresivă, până în 2030, a eficienței resurselor globale pentru consum și producere, și decuplarea creșterii economice de degradarea mediului	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
8.5. Până în 2030, atingerea unui nivel al ocupării similar cu media țărilor din Europa Centrală și de Est, și stimularea ocupării productive și a muncii decente pentru toate femeile și bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
8.6. Până în 2020, reducerea proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare, până la un nivel similar cu media din țările Europei Centrale și de Est	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 23. Cooperarea în materie de învățământ, formare, multilingvism, tineret și sport
8.7. Eradicarea muncii forțate, traficului de ființe umane și a muncii copiilor	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
8.8. Protecția drepturilor la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți angajații	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
8.9. Până în 2030, elaborarea și implementarea politicilor pentru promovarea turismului durabil, care facilitează crearea de parteneriate publice private, dezvoltă capacitățile instituționale în domeniu ale autorităților publice locale, respectiv care creează locuri de muncă și promovează cultura și produsele locale	Titlul IV. Capitolul 19. Turismul

1	2
8.10. Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți	Titlul V. Capitolul 5. Secțiunea 5. Subsecțiunea 6. Servicii financiare
Obiectivul 9: Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației	
9.1. Dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice în regiunile țării pentru a susține dezvoltarea economică și creșterea bunăstării populației, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți	Titlul IV. Capitolul 15. Transporturi. Articolul 81 Titlul V. Capitolul 8. Achiziții publice. Articolul 271
9.2. Promovarea industrializării incluzive și durabile în scopul majorării, până în 2030, a ponderii sectorului industrial în ocupare și Produs Intern Brut până la nivele similare cu țările Europei Centrale și de Est	Titlul IV. Capitolul 10. Politica industrială și antreprenorială
9.3. Creșterea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la serviciile financiare, inclusiv la credite accesibile, în vederea integrării acestora în lanțurile valorice și piețe externe	Titlul VI. Capitolul 10. Politica industrială și antreprenorială
9.4. Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, fiind luate măsuri în conformitate cu capacitățile respective	Titlul IV. Capitolul 15. Transporturi. Articolul 81 Titlul V. Capitolul 8. Achiziții publice. Articolul 271 Titlul IV. Capitolul 10. Politica industrială și antreprenorială
9.5. Fortificarea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale, precum și încurajarea inovațiilor în vederea creșterii competitivității economiei naționale și a gradului de bunăstare a populației	Titlul IV. Capitolul 24. Cooperarea în domeniul activităților de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative
9.c. Creșterea semnificativă a accesului la tehnologii informaționale și comunicaționale și promovarea accesului universal la internet până în 2020	Titlul V. Capitolul 6. Secțiunea 5. Subsecțiunea 5. Rețele și servicii de comunicații electronice Titlul IV. Capitolul 18. Societatea informațională
Obiectiv 10: Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta	
10.1. Până în 2030, realizarea și susținerea în mod progresiv a creșterii veniturilor pentru 40 la sută din limita de jos a populației, la o rată mai mare decât media națională	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 12. Agricultură și dezvoltarea rurală
10.2. Până în 2030, abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dezabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic sau de altă natură	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
10.3. Asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii, și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
10.4. Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, și realizarea progresivă a unei egalități sporite	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 8. Fiscalitate
10.7. Asigurarea unui proces de angajare legal, echitabil, bine informat al migranților	Titlul III. Articolul 14. Cooperarea în domeniul migrației, al azilului și al gestionării frontierelor Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse
Obiectivul 11: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile	
11.1. Până în 2030, accesul tuturor persoanelor social-vulnerabile și a familiilor tinere la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse

1	2
11.2. Până în 2030, asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public	Titlul IV. Capitolul 15. Transporturi. Articolul 81
11.3. Susținerea dezvoltării durabile a regiunilor, asigurarea unui sistem urban policentric și asigurarea localităților cu documentație de urbanism	Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
11.4. Consolidarea și susținerea financiară a eforturilor de conservare și salvagardare a patrimoniului cultural și natural al Republicii Moldova	Titlul IV. Capitolul 19. Turismul Titlul IV. Capitolul 25. Cooperarea în domeniul culturii, al politicii audiovizuale și al mass-media
11.5. Până în 2030, reducerea pierderilor economice directe cauzate de dezastre	Titlul IV. Capitolul 22. Protecția Civilă
11.6. Până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
11.7. Până în 2030, asigurarea accesului universal la spații verzi și publice sigure, incluzive și accesibile	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
11.c. Stimularea conexiunilor pozitive de economice, sociale și de mediu între localitățile urbane, periurbane și rurale prin fortificarea planificării la nivel național și regional	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
Obiectivul 12: Asigurarea unor modele de consum și producție durabile	
12.1. Integrarea producției și consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora.	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
12.2. Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
12.3. Până în 2030, reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare	Lipsă de corelare directă
12.4. Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităților de deșeuri depozitate și creșterea cu 20% a ratei de reciclare până în anul 2023	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
12.5. Până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare, în special la nivel municipal	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
12.6. Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
12.7. Promovarea practicilor durabile de achiziții publice, în conformitate cu politicile și prioritățile naționale	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 8. Achiziții publice
12.8. Până în 2030, atât oamenii din mediul urban, cât și cei din mediul rural, trebuie să dețină informații relevante și să fie sensibilizați despre dezvoltarea durabilă și un stil de viață în armonie cu natura	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător
Obiectivul 13. Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor	
13.1. Până în 2020, asigurarea rezistenței la schimbările climatice prin reducerea cu 50 procente a riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare - agricultură, resurse de apă, sănătate, sector forestier, energie și transport	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 17. Politici climatice Titlul IV. Capitolul 22. Protecție civilă
13.2. Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale	Titlul IV. Capitolul 17. Politici climatice Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă

1	2
13.3. Fortificarea cadrului instituțional în domeniul adaptării la schimbările climatice, asigurarea conștientizării de către toți actorii implicați, inclusiv, a populației, a riscurilor schimbărilor climatice și a măsurilor de adaptare	Titlul IV. Capitolul 17. Politici climatice
Obiectivul 14. Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă	
14.1. Până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
14.4. Până în 2020, eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat	Titlul IV. Capitolul 13. Pescuitul și politica maritimă Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
Obiectivul 15. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate	
15.1. Până în 2020, asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri și zone umede	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
15.2. Până în 2030, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, stoparea defrișării, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
15.3. Până în 2030, combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT), pentru a realiza o lume neutră din punct de vedere a degradării solului	Titlul IV. Capitolul 12. Agricultură și dezvoltarea rurală Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
15.5. Luarea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, a stopa pierderea biodiversității și, până în 2020, a proteja și preveni extincția speciilor amenințate	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
15.6. Promovarea distribuirii corecte și echitabile a beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și promovarea accesului corespunzător la aceste resurse, după cum este convenit la nivel internațional	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
15.7. Luarea unor măsuri urgente pentru a stopa braconajul și traficul de specii de floră și faună protejate și a face față problemelor puse de cererea și oferta de produse ilegale de specii sălbatice	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
15.8. Până în 2020, adoptarea măsurilor pentru a preveni introducerea și a reduce semnificativ impactul speciilor invazive asupra ecosistemelor terestre și acvatice și pentru a controla și eradică speciile prioritare	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă
15.9. Până în 2020, integrarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii, planurile de reducere a sărăciei și planurile de amenajare a teritoriilor	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul V. Capitolul 13. Comerț și dezvoltarea durabilă Titlul IV. Capitolul 1. Reforma administrației publice.
Obiectivul 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile	
16.1. Reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale	Titlul II. Articolul 4. Reforma internă Titlul III. Articolul 12. Statul de drept

1	2
16.2. Stoparea abuzului, neglijării, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor	Titlul IV. Capitolul 27. Cooperarea în domeniul protecției și al promovării drepturilor copilului
16.3. Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție pentru toate femeile, toți bărbații și copiii	Titlul II. Articolul 4. Reforma internă Titlul III. Articolul 12. Statul de drept
16.4.1. Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare, consolidarea recuperării și returnării bunurilor ilicite	Titlul III. Articolul 16. Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale Titlul III. Articolul 18. Spălarea de bani și finanțarea terorismului Titlul IV. Capitolul 7. Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern Titlul IV. Capitolul 8. Fiscalitate
16.4.2. Combaterea tuturor formelor de crimă organizată și traficului de armament	Titlul II. Articolul 10. Armele de calibru mic și armamentul ușor și controlul exporturilor de arme convenționale Titlul III. Articolul 16. Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale Titlul III. Articolul 19. Combaterea terorismului.
16.5. Reducerea semnificativă a corupției și mituirii în toate formele sale	Titlul III. Articolul 16. Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale Titlul II. Articolul 4. Reforma internă Titlul IV. Capitolul 7. Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern
16.6. Dezvoltarea eficienței, responsabilității și transparenței instituțiilor la toate nivelurile	Titlul II. Articolul 4. Reforma internă Titlul IV. Capitolul 1. Reforma administrației publice Titlul IV. Capitolul 7. Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern Titlul IV. Capitolul 18. Societatea informațională Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
16.7. Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile	Titlul IV. Capitolul 1. Reforma administrației publice Titlul IV. Capitolul 18. Societatea informațională.
16.9. Până în 2030, asigurarea identității legale tuturor, inclusiv înregistrarea nașterii	Titlul III. Articolul 12. Statul de drept
16.10. Asigurarea accesului egal la informație tuturor cetățenilor	Titlul IV. Capitolul 16. Mediul înconjurător Titlul IV. Capitolul 18. Societatea informațională Titlul IV. Capitolul 25. Cooperarea în domeniul culturii, al politicii audiovizuale și al mass-media
Obiectivul 17: Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă	
17.1 Consolidarea mobilizării resurselor interne, inclusiv prin suportul extern, pentru a îmbunătăți capacitatea națională de colectare a taxelor și a altor venituri	Titlul IV. Capitolul 7. Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern Titlul IV. Capitolul 8. Fiscalitate

1	2
17.17 Încurajarea și promovarea parteneriatelor publice, publice-private și cu societatea civilă eficiente, în baza experienței și strategiilor de resurse ale parteneriatelor	Titlul IV. Capitolul 4. Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse Titlul IV. Capitolul 5. Protecția consumatorilor Titlul IV. Capitolul 10. Politica industrială și antreprenorială Titlul IV. Capitolul 26. Cooperarea cu societatea civilă Titlul IV. Capitolul 20. Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional
17.18 Până în 2020, sporirea semnificativă a disponibilității datelor calitative, în timp util și fiabile, dezagregate după venit, sexe, vârstă, rasă, etnie, statut migrațional, dizabilități, localizare geografică și alte caracteristici relevante în contexte naționale	Titlul IV. Capitolul 5. Statistici
17.19. Până în 2030, dezvoltare în baza inițiativelor existente a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă care completează produsul intern brut, și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice în țările în curs de dezvoltare	Titlul IV. Capitolul 5. Statistici

